

Unge jenter og hverdagens problematikk

En kvalitativ undersøkelse av jenter ved videregående skoler i Oslo og deres forhold til skole, fremtid, oppvekst, familie, venner og kjønn

Othilie Kolbjørnsen

Masteroppgave

Våren 2018

Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

FORORD

Arbeidet med denne masteroppgaven har til tider vært frustrerende, men også inspirerende og lærerikt. Det er flere som fortjener en takk for hjelpen som de har gitt meg underveis i denne prosessen. Først og fremst vil jeg takke veileder, Liv Johanne Syltevik, som alltid har hatt troen på prosjektet og bidratt med gode og inspirerende tilbakemeldinger. Du har vært tålmodig og jeg har alltid gått fra veiledning med ny giv og motivasjon. Tusen takk!

Jeg må også rette en stor takk til mamma og pappa, Jorunn Mardal Kårstad, Ingrid Gaarder Harsheim og Sigrun Eriksdotter Eggereide for konstruktive tilbakemeldinger og korrekturlesing.

Takk til de flotte medstudentene på Sofie Lindstrøms hus for utallige kaffepauser og mange hyggelige stunder. Studietiden hadde ikke vært den samme uten dere!

Sist, men ikke minst, vil jeg rette en stor takk til alle informantene som stilte opp på intervju. Det har vært gøy og lærerikt å få et innblikk i deres reflekterte tanker, erfaringer og hverdag. Deres hjelp har vært uvurderlig og uten dere ville aldri denne oppgaven blitt noe av.

Othilie Kolbjørnsen

Bergen, juni 2018

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven tar for seg unge jenter oppvokst i Oslo sine tanker og følelser i forhold til eget liv og personene og institusjonene rundt dem. Problemstillingen fokuserer på å kartlegge og forstå hverdagens problematikk for unge jenter i Oslo og hvilke sosiale relasjoner som er med på å påvirke hverdagens deres. Gjennom følgende fire forskningsspørsmål konkretiseres problemstillingen; *Hva er det som opptar unge jenter i deres hverdagsliv? Hvordan påvirkes hverdagslivet til jenter av sosiale relasjoner, og hvilke sosiale relasjoner er mest dominerende? Hvilke forventninger og bekymringer har unge jenter til nåtid og til fremtiden? Hvordan forstår unge jenter eget og andres kjønn, og hvordan forholder de seg til dette i hverdagen?* Prosjektet har hatt en kvalitativ tilnærming for å kunne undersøke dette. For å belyse hverdagens problematikk for unge jenter har studien vært inspirert av Dorothy E. Smith og institusjonell etnografi, og på den måten fokusert på jenters hverdagsliv fra deres ståsted. Prosjektets informanter har vært jenter i alderen 17-18 år som går i andre- og tredjeklasse ved en videregående skole nord i Oslo.

Tidligere forskning som har sett på unge jenter, har i hovedsak fokusert på å kartlegge jenters psykiske problemer, ofte i sammenheng med skole og utdanning. Forskning som har sett mer generelt på hverdagen til unge, ser på ungdom som en generell kategori, og ikke jenter for seg. Oslo kan sies å ha vært en delt by siden 1624, og tidligere forskning har undersøkt hvordan blant annet helse og økonomi er to faktorer som varierer, avhengig av om en kommer fra østkanten eller vestkanten. Det finnes forskning om ungdom som er oppvokst i ulike deler av byen, men det er (så vidt jeg vet) ikke blitt forsket på hvordan unge jenter selv opplever byen, og om det er forskjeller når det kommer til hvordan oppveksten har vært. Det finnes med andre ord lite forskning om unge jenters hverdag i Oslo, og derfor vil dette i denne studien bli undersøkt.

Studien viser hvordan skolen, familien og venner/jevnaaldrende påvirker hverdagslivets problematikk for unge jenter. Fordi jenter har blitt opplært gjennom sosiale relasjoner til å ta utdanningen sin seriøst, og å prestere best mulig for å ikke begrense valgmulighetene senere i livet, går skolehverdagen deres langt utenfor den tiden de fysisk tilbringer på skolen. Denne

studien viser hvordan skolen har en innvirkning på hvordan jenter ser på, og forstår Oslo som en delt by. Videre argumenterer studien for at disse tankene også blir reprodusert gjennom sosialisering med jevnaldrende. De jevnaldrende, i tillegg til familie, skole og samfunnet, er i tillegg med på å påvirke hva jenter tenker om, og hvordan de forstår, eget og andres kjønn. Studien argumenterer for betydningen sosiale relasjoner har på hverdagslivene til unge jenter. Både indirekte og direkte har samfunnet, skolesystemet, skolen, familie og jevnaldrende en innvirkning på unge jenters hverdags problematikk.

Antall ord i oppgaven: 34 162

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	III
SAMMENDRAG	V
KAPITTEL 1: INNLEDNING	1
1.1. BAKGRUNN OG MOTIVASJON	1
1.1.1. Problemstilling, teoretisk utgangspunkt og metodiske valg.....	2
1.2. TIDLIGERE FORSKNING	3
1.2.1. Oslo - den delte byen.....	3
1.2.2. Unge jenters situasjon	4
1.3. STUDIENS OPPBYGGING	6
KAPITTEL 2: TEORETISK UTGANGSPUNKT	8
2.1. HVERDAGENS PROBLEMATIKK	8
2.2. KJØNN.....	10
2.3. KLASSE.....	12
2.4. SOSIALISERING OG UNGDOMSGENERASJONEN	14
2.5. AVSLUTNING	17
KAPITTEL 3: METODE	18
3.1. KVALITATIV TILNÆRMING OG TILGANG TIL FELTET	18
3.2. UTVALG OG PRESENTASJON AV INFORMANTER	20
3.2.1. Informanter fra øst.....	20
3.2.2. Informanter fra nord	22
3.2.3. Informanter fra vest.....	23
3.2.4. Vurdering av utvalget.....	24
3.3. GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE	24
3.4. ANALYTISK TILNÆRMING.....	26
3.5. GENERALISERING OG KRITISKE BEMERKNINGER.....	27
3.6. ETISKE VURDERINGER	28
KAPITTEL 4: SKOLE OG UTDANNINGS INNVIRKNING PÅ HVERDAGEN	30
4.1. MANGE VALG	31

4.2. HVERDAGEN.....	35
4.2.1. Fag - hva liker de best og dårligst.....	37
4.2.2. Den sjette skoledagen.....	39
4.2.3. Populære og upopulære	39
4.3. STRESS OG BEKYMRINGER.....	42
4.4. FREMTID / LIVET ETTER VIDEREGÅENDE	45
4.4.1. Friår.....	46
4.5. AVSLUTNING	48
KAPITTEL 5: OPPVEKST OG KJØNN.....	49
5.1. OPPVEKST	50
5.1.1. Sosialisering som barn og jente.....	52
5.1.2. Sosialisering som ungdom og jente.....	53
5.2. FØLE SEG PRESSET INN I EN RAMME	55
5.2.1. Å gjøre kjønn	55
5.2.2. Hun, han og hen.....	56
5.2.3. Hemmende og positive sider ved å være jente	58
5.3. AVSLUTNING	59
KAPITTEL 6: JENTENES SOSIALE MANØVRERINGER I DEN DELTE BYEN	61
6.1. SYMBOLSKE GRENSEDRAINGER OG PLASSMYTER.....	62
6.2. ØST, NORD, VEST OG SENTRUM	62
6.2.1. Klær.....	66
6.2.2. Språk.....	68
6.2.3. Skoler og skillene i byen	69
6.3. AVSLUTNING	71
KAPITTEL 7: AVSLUTTENDE DISKUSJON.....	74
7.1. KJØNN, KLASSE OG UNGDOM I DEN DELTE BYEN	74
7.2. SOSIALE RELASJONER SOM INNGÅR I HVERDAGSLIVETS PROBLEMATIKK.....	75
7.2.1. 'Kart'	77
7.3. AVSLUTNING	78
LITTERATURLISTE	80

VEDLEGG	86
VEDLEGG 1 - SURVEYUNDERSØKELSE.....	86
VEDLEGG 2 - INFORMASJONSSKRIV.....	87
VEDLEGG 3 - INTERVJUGUIDE 1.....	88
VEDLEGG 4 - INTERVJUGUIDE 2.....	91
VEDLEGG 5 - NSD GODKJENNING	94

KAPITTEL 1: INNLEDNING

1.1. Bakgrunn og motivasjon

Den norske ungdommen er stadig i nyhetsbildet. Det skives at ungdommen sliter med mentale helseproblemer mer enn noen gang og at presset er stort, dette gjelder særlig for jentene (Hegna, Ødegård og Strandbu, 2013). Samtidig blir de også omtalt som latere enn noen gang. En annen ”populær” debatt i norske medier er hvorvidt vi i større grad enn tidligere har skoletapere og vinnere, og hvem som eventuelt er dette. Tidligere studier om unge jenter tar ofte for seg psykiske problemer, mens det er få som har sett på andre aspekter ved livene deres. I de studiene som ser på andre aspekter, slik som skole, har gutter og jenter ofte blitt sett på under ett, uten fokus på kjønn. Denne studien vil derfor undersøke unge jenters hverdagsliv. Studien ser på hvordan jenter forholder seg til skolehverdagen, kjønn og byen sin, Oslo. Sted og kontekst for unges liv er viktig for hvilke muligheter de har, og hva slags liv de kan leve. Jentene som har deltatt i denne studien er oppvokst i Oslo og er 17 og 18 år. De var på sitt andre og tredje år ved en videregående skole som ligger nord i Oslo da intervjuene ble gjennomført.

Jeg vokste selv opp nord i Oslo, uvitende om de store skillene som eksisterte, og fortsatt eksisterer, innad i hovedstaten. Det var først da jeg begynte på videregående at jeg ble introdusert for det markante øst/vest-skiellet. Det første spørsmålet som ble stilt de første dagene på videregående var «Hvor er du fra?». Avhengig av svaret ble en plassert i ulike kategorier, som *sovs*, *harry*, *rik*, *fattig*. Jeg opplevde at jeg ikke ble forhåndsdomt på samme måte som andre, fordi jeg kom fra ”nøytrale” nord.

Skillet mellom øst og vest er fortsatt eksisterende. Dog kan det sies at skillet har forandret seg. Jørn Ljunggren kom i fjor med boken *Oslo – Ulikhetenes by* (2017). Her presenterer han et nytt skille innad i Oslo. Skillet som fantes før i tiden var et loddrett skille, mens i dag snakkes det om et s-formet skille som deler byen inn i en østkant og en vestkant (Ljunggren og Andersen, 2017, s.77-78). Skillet er med andre ord preget av både stabilitet og endring. På grunn av mitt inntrykk og erfaring med Oslo som en delt by var jeg interessert i å finne ut om dette var noe som var unikt for min situasjon eller om det kan sies å være noe andre også

opplever, og om det fortsatt er gjeldene. I løpet av min tid som sosiologistudent har kjønnsaspektet vekket min interesse. Da jeg skulle skrive denne masteroppgaven var det derfor naturlig for meg å inkludere kjønn i studien. Med disse to temaene som inspirasjon ønsket jeg å se nærmere på hvordan jenter forholder seg til Oslo som en delt by. I løpet av analyseprosessen kom det frem at skolen utgjør en stor del av hverdagen for jentene. Dermed ble dette også et aspekt jeg ønsket å se nærmere på.

1.1.1. Problemstilling, teoretisk utgangspunkt og metodiske valg

Formålet med denne studien har vært å belyse hverdagens problematikk for unge jenter i Oslo og hvilke sosiale relasjoner som er med på å påvirke hverdagen deres. Problemstillingen konkretiseres gjennom følgende forskningsspørsmål:

- Hva er det som opptar unge jenter i deres hverdagsliv?
- Hvordan påvirkes hverdagslivet til jenter av sosiale relasjoner, og hvilke sosiale relasjoner er mest dominerende?
- Hvilke forventninger og bekymringer har unge jenter i nåtid og til fremtiden?
- Hvordan forstår unge jenter eget og andres kjønn, og hvordan forholder de seg til dette i hverdagen?

For å best mulig kunne belyse problemstillingen har det teoretiske utgangspunktet for denne studien vært Dorothy E. Smiths institusjonelle etnografi (Smith, 2005). Ved å anvende et nedenfra og opp perspektiv har det vært ønskelig å få kunnskap om dagens unge jenter sitt hverdagsliv forstått fra deres *ståsted*. Ut fra det jentene som har deltatt i denne studien har fortalt, fokuseres det på hvilke sosiale relasjoner som er med på å påvirke hverdagen deres. Ved å anvende kvalitativ metode intervjuet jeg elleve jenter om deres opplevelser og erfaringer rundt temaer som oppvekst og familie, skole og utdanning, bekymringer og forventninger, eget og andres kjønn, og Oslo som en delt by. Intervjuene var semi-strukturerte og to av intervjuene var med venninnepar, de resterende intervjuene ble gjort med enkeltpersoner.

1.2. Tidligere forskning

For å kontekstualisere vil det i de neste avsnittene bli presentert tidligere forskning. Fordi studien har vært inspirert av en interesse for Oslo som en delt by og jenter i skolen har forskningen nedenfor vært et viktig utgangspunkt.

1.2.1. Oslo - den delte byen

I dagens samfunn omtales Oslo som en delt by og ofte tenker en at de rike bor i vest og de fattige i øst (Ljunggren og Andersen, 2017, s.57). I følge litteraturen har Oslo vært en delt i by i omtrent tre-fire tiår, og det er ikke bare økonomi som skaper en delt hovedstad (Wessel, 2017, s.81). De sosiale ulikhetene vi ser i dag bygger derfor på ulikheter som oppstod for mange år siden. I følge Jørn Ljunggren (2017, s.18), har vi en tendens til å se på byens utvikling og potensialet for endring som 'stivhengige'. Med dette mener han at vi følger «velkjente spor, både fysiske og sosiale» og at selv om steder forandrer seg vil de beholde den samme betydningen (Ljunggren, 2017, s.18). Blant annet er ikke Akerselva, Holmenkollen og Groruddalen bare steder, men også sosiale symboler. I følge Myhre (2017) var opphavet til øst/vest-skiellet byens utvidelse i 1859, og industrialiseringen. Fordi mye av industrialiseringen bygde på vannkraft ble Akerselva sentral og arbeiderne bosatte seg i nærheten av den. Det første skillet mellom øst og vest ble derfor trukket litt vest for Akerselva. Bymarka som lå vest og nordvest var lenge ubebodd og besto i hovedsak av sommerhus og løkker. Som følge av industrialisering og den økte aktiviteten, støyen og forurensningen i sentrum valgte den bedrestilte delen av befolkningen å flytte til disse områdene (Myhre, 2017, s.37). Med tiden skjedde det flere endringer som førte til at det på vestkanten ble mer "luftig" mellom boligene, mens de på østkanten bodde tett. I 1925 begynte det å danne seg et mønster hvor middelklassen og overklassen var overrepresentert i Vestre Aker og Ullern, mens det i Østre Aker og Nordstrand var flest fra lavere middelklasse (Myhre, 2017, s.43). Dette mønsteret påvirket igjen tomteprisene som førte til et enda større øst/vest-skille. Til tross for de økte prisforskjellene mellom forstedene i øst og vest var det i sentrumskjernen en kunne finne de største klasseforskjellene.

Etter krigen, i 1948, ble Aker kommune en del av Oslo (Myhre, 2017, s.46). Dette førte til at befolkningsveksten fortsatte. Dette ble spesielt gjeldene i det som tidligere hadde vært Aker kommune, mens det i sentrumskjernen var en befolkningsnedgang. Omtrent på samme tid ble det også bygd drabantbyer og da spesielt på østkanten hvor Lambertseter og Veitvet var de

første (Myhre, 2017, s.47). Den eneste drabantbyen på vestkanten var Hovseter. Fordi det i hovedsak var på østkanten det ble bygget drabantbyer, fortsatte det å være slik at de som bodde på vestkanten bodde i eneboliger og hadde mer luft, mens de som bodde på østkanten bodde trangt. I tillegg til skillet innad i Oslo strakk øst/vest-skillet seg utover bygrensene og det var mer velstand blant annet i Bærum og Aker enn i Lørenskog og Rælingen (Myhre, 2017, s.49). Myhre (2017, s.48) nevner en jente på 15 år som i 1958 sa til NRK at «de fine bor på vestkanten», og at ungdom snakket forskjellig avhengig av hvilken kant av byen de var fra, at de kledde seg ulikt og oppførte seg annerledes. I denne studien vil det bli sett på om dette er tanker jenter i dagens samfunn også har.

1.2.2. Unge jenters situasjon

Det var ikke før i 1960-årene at kvinner fikk en tydelig plass i forskningen, både som forskere og aktører (Rosland, 2008, s.168). I første halvdel av 1900-tallet ble det innført fellesskoler i Norge, men undervisningen var delt inn i jente- og gutteklasser. Fordi jenter måtte ha fag som omhandlet husstell hadde de færre timer enn gutter i norsk og matte (Nielsen, 2014, s.15). Først i etterkrigstiden dabbet forestillingen om at jenter og gutter skulle behandles forskjellig av, og tanken om *likhet gjennom utdanning* ble gjeldende. Dette førte til at det ble slutt på at gutter og jenter gikk i ulike klasser og hadde forskjellige fag (Nielsen, 2014, s.15). Forskning fra 1970- og 1980-tallet viste at det var forskjell på jenter og gutter i klasserommet. Jentene var rolige, nesten usynlige, mens guttene dominerte. Mye av jentenes rolle i klasserommet besto av å holde guttene i ro. At jentene er rolige i klasserommet er noe som også nåtidig forskning viser (Nielsen, 2009, 2014).

Siden det kan argumenteres for at det danske og svenske samfunnet har flere likhetstrekk med det norske vil det her trekkes frem studier om unge jenter gjennomført av Harriet Bjerrum Nielsen (som har sett på både norske og danske jenter) og svenske Fanny Ambjörnsson. Nielsen har sett mye på unge jenter og gutter i klasserommet. En observasjon Nielsen har gjort seg i flere av studiene er at jenter kun snakker når de blir bedt om det, mens gutter oftere tar ordet uoppfordret. Det er med andre ord ikke læreren som oppfordrer til ulik oppførsel i klasserommet. Videre mener Nielsen det ikke bare er læring om kunnskap og holdninger som blir skapt i skjæringspunktet mellom skolen, familien og samfunnet. Det blir også utviklet selvbilder, livsprosjekter og motivasjon (Nielsen, 2014, s.12). På denne måten er spesielt familien og skolen med på å påvirke unge jenters liv videre.

I *Skoletid* (2009) presenterer Nielsen funnene fra en undersøkelse der hun fra 1992 til 2001 fulgte en skoleklasse ved «Byskolen» i Oslo gjennom hele deres grunnskoleutdanning. Hun gjennomførte klasseromsobservasjoner og intervjuer en uke hvert år, i samme klasse. Noe av det Nielsen merket seg når det kom til barna sin utvikling i løpet av grunnskoleutdannelsen var at kontekst er svært relevant når det kommer til hvilken betydning kjønn, klasse og etnisitet får (Nielsen, 2009, s.311). Blant annet observerte hun hvordan kjønnskategorien kunne variere avhengig av hvordan skoleklassen var satt sammen. Da hun intervjuet barna om kjønnsforskjeller var det spesielt to svar som gikk igjen. Noen av barna forholdt seg til de stereotypiske forskjellene mellom jenter og gutter, for eksempel at jenter er følsomme og gutter voldsomme. Andre svarte at kjønnsroller er helt individuelt. Nielsen poengterer at kjønnsforskjeller ikke kan forklares som «uforklarlig individuell variasjon» da dette er noe som har blitt formet av samfunnets syn på kjønnsroller (Nielsen, 2009, s.313). Hun mener det er problematisk å operer med helt fastsatte forståelser av kjønn. Dette eksemplifiserer hun ved å vise til at om en jente har egenskaper som bestemt og/eller frempå vil noen kunne komme til å omtale henne som «guttejente», og glemme konteksten jenten befinner seg i (Nielsen, 2009, s.314).

I Fanny Ambjörnssons *I en klass för sig* (2004) var hovedfokuset jenter i den svenske videregående skolen. I løpet av ett år observerte hun to ulike klasser på to ulike studieprogram (Ambjörnsson, 2004). Jentene i den ene klassen ble omtalt som S-jentene fordi de gikk samfunnsfag (allmennfag), og kunne i hovedsak omtales som middelklassejenter. Jentene i den andre klassen ble omtalt som BF-jentene fordi de gikk Barne- og fritidslinjen (yrkesfag), og var i hovedsak arbeiderklassejenter. Hensikten med studien var å få et innblikk i jenters liv ved å se på hvordan man blir jente. Ambjörnsson observerte at det er en trend at jenter bare snakker i klasserommet når de blir bedt om det, mens guttene tar ordet uoppfordret (Ambjörnsson, 2004, s.59). Det finnes ulike typer femininitet blant annet *normativ femininitet*. Denne femininiteten går ut på tanken om at for å bli oppfattet som kvinnelig må en ha egenskaper som moderasjon, kontroll, empati og toleranse (Ambjörnsson, 2004, s.57). Dette var egenskaper BF-jentene for det meste distanserte seg fra. De omtalte seg selv ofte som «ikke så kvinnelige» (Ambjörnsson, 2004, s.91). Ambjörnsson merket seg derimot at den normative femininitetens egenskaper var noe S-jentene identifiserte seg med. Videre oppdaget Ambjörnsson hvordan normalitet ikke vil si det samme som gjennomsnittlig. Det normale er ikke å være lik alle andre. Hun definerer normalitet som en blanding av hvordan de fleste

mennesker *er* og hvordan de *bør* være (Ambjörnsson, 2004, s.299). Jentene var opptatt av at en ikke måtte skille seg ut, men samtidig skulle man ikke være som alle andre.

Noe av det som går igjen i Ambjörnssons studie er hvordan disidentifisering er en viktig form for identifisering. Hun sammenlikner blant annet BF-jentenes oppførsel med "the lads" i Paul Willis' studie *Learning to Labour* (Ambjörnsson, 2004, s.90). Ved blant annet å bruke grovt språk og å være høylytte tok jentene avstand fra den oppførselen det ble forventet at de skulle ha som jenter. En av jentene som ble intervjuet fortalte først at hun var minst like mye jente selv om hun snakker høyt, men da hun så seg selv i forhold til S-jentene fortalte hun at hun var ukvinnelig (Ambjörnsson, 2004, s.91). Forskningen som er trukket frem i dette underkapitlet vil være relevant for denne studien da det sier noe om jenter i skolesituasjoner og hvordan de forholder seg til jevnaldrende.

1.3. Studiens oppbygging

I **kapittel 2** vil det teoretiske utgangspunktet bli presentert. Blant annet vil det bli sett ytterligere på hva Dorothy E. Smith legger i hverdagens problematikk og hvordan den institusjonelle etnografien vil bli anvendt videre i de analytiske kapitlene. Videre vil det i dette kapitlet bli sett på teori i relasjon til kategoriene kjønn, klasse og ungdomsgenerasjonen for å kontekstualisere og danne en ramme for fokuset i analysene.

I **kapittel 3** redegjøres det for de metodiske valgene. Jentene som har deltatt i studien vil også bli presentert i dette kapitlet. Videre vil studiens genrealiserbarhet bli diskutert i tillegg til de etiske vurderingene og hensynene som har blitt tatt underveis i studien.

Kapittel 4 er det første analysekapitlet. I dette kapitlet tar jeg for meg det jentene har fortalt om skole og utdanning. Blant annet vil det her bli sett på hvordan jentene legger opp alle andre aspekter ved deres liv etter skolen. Fordi skolen trenger inn i de fleste delene av jentenes hverdag, er dette noe det vil bli vist til i de andre analysekapitlene også.

I **kapittel 5** vil jeg se på hvordan jentenes oppvekst har vært. Det vil bli sett på hvordan jentene lekte som barn, og hva de liker å gjøre nå som de har blitt ungdom. Herunder vil det bli sett på hvordan de forholder seg til jevnaldrende og familie. Hvordan oppvekst de har hatt

vil deretter bli knyttet til jentens tanker om kjønn. Situasjoner jentene har opplevd i skolen i forhold til kjønn vil bli trukket frem for å eksemplifisere hvordan skolen også trenger inn i dette aspektet ved unge jenters liv.

I **kapittel 6** vil det bli sett på hvordan jentene ser på og forstår sin egen by, Oslo. Ved hjelp av symbolske grensedragninger, plassmyter og disidentifisering forklarer jentene hvordan det innad i Oslo finnes forskjeller, men at disse forskjellene ikke er så store som mange skal ha det til. Forhold som omhandler holdninger, språk, klær, økonomi og etnisitet ble pekt på som det som i hovedsak skiller de ulike delene i Oslo. Dette benyttes som parametere i analysen.

I **kapittel 7** vil det bli presentert en avsluttende diskusjon. Først vil jeg oppsummere hva jeg har sett på i studien, deretter vil det bli drøftet og illustrert hvilke sosiale relasjoner som påvirker unge jenters hverdagsproblematikk. Avslutningsvis vil de viktigste funnene i studien bli presentert og det vil også bli drøftet hva som kunne blitt gjort annerledes for å få et enda mer nært innblikk i hvordan unge jenter håndterer og forstår hverdagens problematikk.

KAPITTEL 2: TEORETISK UTGANGSPUNKT

Det teoretiske utgangspunktet for denne studien har vært inspirert av Dorothy E. Smith og hennes forståelse av institusjonell etnografi. Dette vil bli presentert i kapitlets første del. Deretter vil jeg presentere hva som har vært studiens teoretiske utgangspunkt i forhold til kategoriene kjønn, klasse og ungdomsgenerasjonen.

2.1. Hverdagens problematikk

Dorothy E. Smith har utviklet metodologien *institusjonell etnografi* (heretter IE) som hun selv omtaler som «a method of inquiry», altså en utforskningsmetodologi (Smith, 2005). Smith har kritisert allerede eksisterende sosiologi for å være *om fremfor for* folk. Denne kritikken kommer blant frem i *Institutional Ethnography* (2005), hvor hun også kritiserer den allerede etablerte sosiologien for å ikke være relevant for kvinner da den er skrevet fra standpunktet til privilegerte, hvite og vestlige heteroseksuelle menn. Med IE forsøker man å se verden fra aktørens standpunkt ved å observere nedenfra og opp. I *The everyday world as problematic* (1987) utdyper Smith hva hun legger i institusjonell etnografi blant annet ved hjelp av konkrete eksempler fra hennes eget liv. Hun kjente seg ikke igjen i sosiologien og følte at den ikke sa noe om hennes verden, som blant annet mor (Smith, 2005). Smith mener det er viktig å ta utgangspunkt i hverdagen til personer som faktisk opplever hverdagen som blir beskrevet. Smith hevder at hvor vi befinner oss i den sosiale verden avgjør hvordan vi oppfatter den sosiale verden (Aakvaag, 2008, s.207). Dette er ofte kategorisert som *standpunktsteori* («standpoint theory») det vil si å se verden fra aktørens ståsted. Det er dette som er min ambisjon i denne masteroppgaven, å prøve å se og forstå hvordan unge jenter i Oslo, i dagens samfunn, selv forstår hverdagen og livene sine.

I Smiths IE er sosiale relasjoner vesentlige (Smith, 2002, s.30). Vi er alle i hverdagslivet påvirket av sosiale relasjoner, men ikke alle relasjonene er tydelige for oss. I følge Smith er det viktig at sosiologer etablerer kunnskap om dette og på den måten kan gjøre aktørene klar over hvilke sosiale relasjoner det faktisk er som har en innvirkning på dem. Videre er de sosiale relasjonene med på å koordinere livene til aktørene. Dette ble spesielt synlig for Smith

(2005) da hun så på kvinner med barn i skolen. Kvinner med barn i skolen måtte ikke bare forholde seg til oppgaver i hjemmet eller på kontoret, men også til oppgaver som indirekte ble gitt av skolen til barna. Blant annet måtte kvinnene lage matpakker, kle barna og hjelpe til med lekser. Som allerede nevnt presenterer Smith situasjoner fra hennes eget liv for å forklare IE (Smith, 1987). Et av eksemplene er hvordan hun tar ulikt hensyn til naboene sine i forhold til hvor hun lar hunden sin gå. Dette eksemplet viser hvordan hun relativt ubevisst forholder seg til sosiale relasjoner i forhold til klasse. Hun lot ikke hunden gå på plenen til eneboligene med fine hager, mens hun registrerte at hun brydde seg mindre om hunden gikk på plenen til utleie-boliger eller studentboliger (Smith, 1987). Dette ”valget” begrunner hun med at hun antar det ville rammet henne mer, i form av straff, om hun ble tatt for å la hunden gå på plenen til de fine eneboligene. Jeg vil i denne studien undersøke hvordan jenter forholder seg til sosiale relasjoner i forhold til blant annet klasse. Hvordan manøvrerer jenter seg i forhold til sosiale relasjoner og hvordan er dette med på å påvirke hverdagslivene deres.

Innen IE begynner man som regel med å skaffe seg kunnskap om aktørens hverdagsliv som igjen kan være med på å vise hvilke institusjoner som har en innvirkning på hverdagslivet og hvordan de influerer det. Det er ikke uvanlig at flere institusjoner kan være med på å påvirke samtidig. For eksempel vil skole og familie kunne være to institusjoner som påvirker aktørens hverdag. Det er alle de sosiale relasjonene og institusjonenes innvirkning på hverdagslivet som resulterer i det Smith omtaler som *hverdagens problematikk* (Smith, 1987). Jeg vil i denne studien se på hvordan disse to institusjonene, skole og familie, influerer jentenes hverdag. I følge Smith er tekster sentralt i forhold til hvordan det lokale blir påvirket av det ekstralokale (Smith, 2002, s.34). Tekster kan for eksempel være timeplaner i skolen, læreplaner, vitnemål eller aviser. Hvordan tekster kan være med på å påvirke strukturer i livene til aktørene er ofte noe aktørene selv ikke er klar over. Smith påpeker derfor at det er viktig at sosiologer ser tekstene slik at en kan forstå hvilken betydning de har for aktørene. I min studie har ikke tekstene vært det jeg har studert, men de har kommet inn gjennom det informantene fortalte. Blant annet kom jentene i denne studien inn på tekster gjennom deres fortelling om skolehverdagen og hvordan de for eksempel forholder seg til timeplanen.

IE er altså en metodologi for å forstå folks liv ut i fra der man møter dem. Dette gjøres blant annet ved å se på aktørens ’lokale’ hverdagsliv i forhold til det Smith omtaler som det ’ekstralokale’, altså institusjoner som griper inn i dette hverdagslivet, og ’translokale’ relasjoner. En ønsker, ved å se verden fra aktørens standpunkt, å forstå hvordan de er koblet

inn i forholdet mellom deres private hverdag og institusjonene de ikke kommer utenom. Et viktig formål med IE er å gjennomføre såkalt *mapping* (å tegne kart). 'Kartet' må forstås i overført betydning som et *samfunnskart* som kan gi en oversikt over alle de sosiale relasjonene som er med på å påvirke aktørers lokale hverdagsliv. Fordi individer ikke alltid selv ser de translokale relasjonene de er en del av i sitt hverdagsliv, er dette forskerens oppgave (Widerberg, 2015, s.16). Å 'tegne kart' kan altså føre til en dypere forståelse og kunnskap om koblingene mellom lokale, og trans- og ekstralokale relasjoner innen den virksomheten mennesket er en del av. Det er i denne studien forsøkt å 'tegne et kart' som kan illustrere hvilke ekstralokale og translokale relasjoner som er med på å forme hverdagslivene til unge jenter i Oslo i dag.

2.2. Kjønn

Kjønn er noe det har blitt forsket mye på. Det at kjønnsforskning ofte har sett på forskjellene mellom mann og kvinne er noe som har blitt kritisert, blant annet av Judith Butler (Jegerstedt, 2008). Ved å kun fokusere på forskjeller mellom menn og kvinner overser man de forskjeller som finnes kvinner mellom, og menn i mellom. Dette mener mange har gjort at kjønnsforskning har vært med på å reproducere og opprettholde det heteronormative regimet (Jegerstedt, 2008). Innen kjønnsforskning har det blitt sett mye på forskjellene (og likhetene) mellom biologisk og sosialt kjønn. Med biologisk kjønn menes det kjønn man blir født som, ofte bestemt av anatomi, hormoner og fysiologi (West og Zimmerman, 1987). Sosialt kjønn er kjønn som blir konstruert i og av samfunnet, på bakgrunn av biologisk kjønn. Simone de Beauvoir er en av de som tidlig hevdet at kjønn er sosialt konstruert. Dette kom blant annet frem i *Det annet kjønn* (originaltittel: *Le Deuxième Sexe*) der hun skrev at «Man fødes ikke som kvinne, man blir det» (Beauvoir, 2000, s.327).

Harriet Bjerrum Nielsen (2014, s.27) hevder det finnes tre ulike måter å bruke kjønn; distinksjon, diskurs og distribusjonsmønstre. For denne studien vil det i hovedsak være relevant å ta for seg kjønn som distinksjon og kjønn som diskurs. Kjønn som distinksjon viser til todelingen av mennesker basert på biologisk kjønn (Nielsen, 2014, s.28). Denne todelingen er ikke uproblematisk. En kan blant annet snakke om *det tredje kjønn* (Lorentzen, 2006, s.39). Todelingen kan også være problematisk for de som ikke identifiserer seg med ett av kjønnene og eventuelt vil bli tiltalt med det personlige pronomenet *hen* eller de som blir født med uklar

kjønnsstilhørighet (Hines, 2004). Hvordan mine informanter tenker om kjønn er en av de problemstillingene jeg vil undersøke.

Nielsen beskriver *kjønn som diskurs* som de kulturelle forestillingene vi har om kjønn. For eksempel kan kjønn ha symbolske sider som er med på å tilegne andre fenomener, enn mennesker, ”kjønnede” egenskaper (Nielsen, 2014, s.28). Dette kan igjen knyttes til *sosialt konstruert* kjønn. For eksempel kan man forbinde klesplaggene kjole og skjørt med noe feminint. Innen film har det oppstått en egen sjanger som omtales som *chick flick*, eller jentefilmer. Denne sjangeren kan blant annet defineres som filmer som appellerer til jenter ved å inneholde mye følelser og ofte romantiske forhold¹, og får på den måten ”et kjønn”. Om jenter tilegner andre fenomener enn mennesker kjønn er noe det vil bli sett på i denne studien.

Kjønn er for Smith svært sentralt da det var noe av dette hennes kritikk av den allerede etablerte sosiologien sprang ut av. Videre er kjønn (og klasse) noe Smith mener aktører ”gjør” ubevisst i hverdagen (Appelrouth og Edles, 2012, s.565). West og Zimmerman argumenterer i *Doing gender* (1987) for at det å gjøre kjønn både er en ubevisst og bevisst handling. Vi oppfører oss som vi har blitt fortalt og vist gjennom sosialisering at er det ”riktige” avhengig av hvilket biologisk kjønn vi tilhører. Det er i møte med andre at forskjellene mellom menn og kvinner har blitt reproduisert over tid, og ”å gjøre kjønn” vil si at man forholder seg til disse forskjellene. Det er som barn en først blir møtt av de reproduserte tankene om forskjeller mellom menn og kvinner. På bakgrunn av det vi lærer om forskjellene mellom mann og kvinne, gutt og jente oppfører vi oss på denne institusjonaliserte måten resten av livet (West og Zimmerman, 1987).

I følge Dorothy E. Smith kan ikke kjønn bli ”gjort” på et individuelt plan uten tatt-for-gitte konseptualiseringer på det kollektive nivået (Appelrouth og Edles, 2012, s.565). I *The Arrangement between the sexes* (1977) argumenterer Erving Goffman med at kjønn er sosialt konstruert og er med på å skape sosiale interaksjoner og sosiale strukturer. I likhet med West og Zimmerman (1987) mener også Goffman at en allerede som barn blir bevisstgjort hvilket kjønn man er. En lærer også som barn hvordan man skal oppføre seg avhengig av kjønn sitt. Barnet blir blant annet gjort oppmerksom på dette ved å observere søsken. I følge Goffman ser ikke barnet på likheter mellom seg selv og søsken av det samme kjønn, men heller på

---

¹ Kilde: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=chick%20flick> [lest 3. Juni 2018]

forskjeller mellom seg selv og søsken av det motsatte kjønn (Goffman, 1977, s.315). Videre bruker Goffman begrepet «institutional reflexivity» for å forklare hvordan samfunnet forteller individene at våre biologiske forskjeller gjør det naturlig å behandle personer forskjellig avhengig av kjønn. Dette kommer blant annet til syne gjennom kjønnsdelte toaletter og garderober. Goffmans syn på kjønn er relevant for denne studien da informantene ble spurt om deres tanker omkring kjønn og om de trodde at de ville oppført seg, eller vært annerledes om de identifiserte seg som det motsatte kjønn. De ble også stilt spørsmål om hva de tenker om det personlige pronomenet *hen*.

2.3. Klasse

I denne studien vil det ikke være nødvendig med en klar definisjon av klasse. Klasse er et utgangspunkt for å forstå hvordan jentene snakker om byen sin, Oslo. Som vi så i innledningskapitlet kan Oslo sies å være en delt by, hvor skillet går mellom vestkanten (der overklassen bor) og østkanten (der arbeiderklassen bor) (Ljunggren og Andersen, 2017, s.79). Dette kan være noe misvisende når en snakker om klasse. Det er nemlig middelklassen som er størst i Oslo og den «folk flest» befinner seg i (Ljunggren, Toft og Flemmen, 2017, s.368).

Pierre Bourdieu sin klasseforståelse vurderes å være hensiktsmessig å bruke i denne studien da den baserer seg på hvordan mennesker posisjonerer seg i det sosiale rom, men ikke som virkelige grupper (Bourdieu, 1985). Jeg er opptatt av hvordan jenter prater om hvor de befinner seg i det sosiale rommet. Bourdieu sin klasseforståelse er svært kompleks. På grunn av denne studiens begrensninger er det derfor nødvendig å kun fokusere på de poengene som er mest relevante for å kunne forstå og tolke jentene i denne studien. Innen det sosiale rommet plasserer mennesker seg relasjonelt i forhold til hverandre, det sosiale rommet har en *relasjonell* struktur (Bourdieu, 1985). Videre er posisjonene i det sosiale rommet hierarkiske og er basert på kapitalmengde. For Bourdieu er *kapital* ressurser det er kamp om blant individer og grupper i samfunnslivet (Aakvaag, 2008, s.151). Desto nærmere individer er hverandre i forhold til mengde og type kapital, jo likere er de. Videre kan ulike typer kapital være med på å skape makt i det sosiale rommet. I følge Bourdieu finnes det i hovedsak tre kapitalformer; kulturell, økonomisk og sosial kapital. En kan også snakke om symbolsk kapital som omhandler prestisje og omdømme (Bourdieu, 1985).

Økonomisk kapital kommer til uttrykk gjennom materielle ressurser slik som rikdom, eiendom og penger, mens kulturell kapital er ikke-materielle goder som kunnskap og utdanningsresultater (Bourdieu, 1985). Sosial kapital omfatter kontakter og forbindelser. Kulturell kapital kan videre deles inn i tre former. Den kroppsliggjorte tilstanden, den objektiverte tilstanden og den institusjonaliserte tilstanden (Skeggs, 1997, s.8). Den kroppsliggjorte tilstanden innebærer *habitus* og livsstil, eller langvarige disposisjoner i sinnet og kroppen (Skeggs, 1997, s.8). Med *habitus* menes individers virkelighetsforståelse (Faber, 2008, s.19). Det kan forstås som en oppskrift man har som blir tatt for gitt og som er med på å strukturere individers oppfatninger og opplevelser av verden. Alle individer vil ha en ulik *habitus* da den levde erfaringen virker inn på ens *habitus*. Dog kan individer som plasseres nærme hverandre i det sosiale rommet ha lignende *habitus*. Fordi diskursene femininitet og maskulinitet blir kroppsliggjort kan de brukes som kulturelle ressurser (Skeggs, 1997, s.8). Den objektive tilstanden innebærer kulturelle objekter slik som bøker, kunstverk og instrumenter. Den institusjonaliserte tilstanden kan være utdanningskvalifikasjoner. Dette vil være relevant når det skal undersøkes hvordan oppveksten har vært med på å forme jentenes tanker, holdninger og verdier.

Bourdieu sin klasseforståelse har blitt anvendt i flere feministiske studier. Beverley Skeggs (1997) sin analyse av arbeiderklassekvinner og hvordan de blir respektable er en studie som har anvendt Bourdieu. Hun hevder blant annet at hvithet og maskulinitet er respektable og verdifulle former for kulturell kapital (Skeggs, 1997). I studien sin fant Skeggs ut at kvinnene definerer seg selv stort sett ved disidentifisering. Dette gjør de blant annet i forhold til klassetilhørighet. Hovedtrekket ved informantene til Skeggs var at de ikke sa klart hvilken klasse de selv følte de tilhørte annen enn at de *ikke* tilhørte arbeiderklassen eller overklassen (Skeggs, 1997). Dette er relevant for denne studien da informantene mine også brukte disidentifisering for å identifisere seg selv.

Stine Thidemann Faber (2008) er også en av de som har skrevet om klasse og brukt blant annet Bourdieu som utgangspunkt. Hun så på «kvinnens opplevelser, oppfattelse av seg selv og de muligheter som er tilgjengelige for dem» (Faber, 2008, s.3). Noe av grunnen til at hun ønsket å forske på nettopp dette var at hun mener det finnes lite nyere forskning på klasse. Det er også store uenigheter om hvordan man skal definere og avgrense klasse, i tillegg diskuteres det om en i det hele tatt kan snakke om klasser i dagens samfunn (Faber, 2008). Ved å trekke på Bourdieu mener Faber (2008) at klasse konstrueres i forhandlinger mellom mennesker og

på denne måten blir produsert og reproduert. Dette er altså relevant for denne studien da det vil bli sett på hvordan jenter forteller om seg selv i møte med andre. Blant mange ulike kilder til identitet er kjønn og klasse spesielt avgjørende. Begge «skaber og genskaber strukturelle rammer, der uanset intentioner og præferencer danner livsomstændigheder, mennesker ikke uden videre kan frigøre sig fra» (Faber, 2008, s.2).

Dil Bach (2015) trekker også på Bourdieu i sin studie av familier fra Nordsjælland. Dette gjør hun blant annet ved å ta utgangspunkt i at klasse ikke er noe bestemt, men teoretiske konstruksjoner med forankring i virkeligheten (Bach, 2015, s.22). Klasser er forankret i virkeligheten ved at det finnes forskjeller mellom folk. Disse forskjellene blir blant annet til ved at folk trekker grenser (Bach, 2015). Bach viser til Bourdieu for å forklare hvordan klaseskiller kan bli til basert på bestemte prinsipper for differensiering. Denne differensieringen handler om å uttrykke og etablere skillelinjer mellom en selv og andre på en distingvert måte. Kroppen kan bli sett på som en distinksjonsmarkør. For eksempel kan man vise overlegenhet overfor andre ved å opptre selvsikkert. På denne måten mener Bach at man *gjør* klasse. Bach, i likhet med Bourdieu, opererer med tre klasser, over-, middel- og arbeiderklassen, og argumenterer for at man sosiogeografisk kan befinne seg enten over, midt i eller under i hver av disse klassene (Bach, 2015). Dette vil være relevant for denne studien når det skal undersøkes hvordan jentene velger å dele opp byen sin.

2.4. Sosialisering og ungdomsgenerasjonen

I sosiologien forstår en sosialisering som en viktig del av oppveksten. Det er gjennom en sosialiseringsprosess at barnet kan bli en del av samfunnet som et unikt individ (Frønes, 2006). Familien og foreldrene har en særlig viktig rolle i denne prosessen. Gjennom *internalisering* tar mennesket til seg samfunnets normer og verdier og gjør de til sine egne. Altså gjøres sosiale forhold til indre forhold (Frønes, 2006, s.38). Allerede som barn blir man oppmerksom på de sosiale forholdene. Det er da i første omgang gjennom primærsosialiseringen med foreldre og familie en internaliserer samfunnets normer og verdier. Senere i livet kan internaliseringsprosessen formes gjennom sekundærsosialisering. Sekundærsosialiseringen skjer gjerne med personer utenfor hjemmet slik som lærere og jevnaldrende. I sammenheng med internalisering kan en også snakke om *eksternalisering*. Med eksternalisering mener man at mennesket selv påvirker samfunnet med egne tanker og handlinger (Frønes, 2006, s.40).

Videre kan en snakke om *de signifikante* og *de generaliserte andre*. De signifikante er de sosiale forholdene som er viktigst for sosialiseringprosessen. Med andre ord er ikke de signifikante andre bare personer, men også kultur og forståelsesformer barnet er i direkte kontakt med. De signifikante andre danner grunnlaget for barnets videre læring og senere i livet blir de signifikante omgjort til de generaliserte andre (Frønes, 2006, s.55). Det er ikke bare foreldre og familie som har stor påvirkningskraft på barnet, lærere får stadig større rolle i barns liv blant annet fordi vi lever i et samfunn som er avhengig av skole og utdanning. Videre har også de jevnaldrende stor påvirkningskraft. En kan forstå jevnaldremiljøer som sosiale arenaer for ”trening” inn mot voksensamfunnet (Frønes, 2006, s.61). I denne studien vil det bli sett på hvordan jenter snakker om lærere, venner og foreldre for å få en indikasjon på hvilken rolle de spiller i jenters liv.

Det å skulle plassere ungdom innenfor en alderskohort er vanskelig da en i sosiologien ofte har omtalt *ungdom* som en samfunnsmessig konstruksjon (Ødegård, 2016). I følge Johanna Wyn og Rob White (1997) må man se alder i forhold til kulturelle og historiske prosesser. Det er disse prosessene som skaper en forståelse om livsfaser som igjen kan gi alder en sosial mening (Wyn og White, 1997). Ungdom er et relasjonelt konsept som bare får betydning når det blir sett i forhold til barn og voksne (Wyn og White, 1997). Ungdomsfasen kan sees på som overgangsfasen til voksenlivet. Man frigjøres i større grad fra familien og foreldrene, samtidig som man utvikler holdninger, verdier og selvbilde, og disse henger som regel med videre i livet (Øia og Vestel, 2014). Hvordan ungdom blir sett på og forstått har variert over tid og kan være forskjellig i ulike land. Dagens norske ungdomstid er lenger enn den var før av ulike grunner. Blant annet har den utvidet seg oppover på grunn av utdanningsekspløsjonen som har foregått de siste 30-40 årene (Ødegård, 2016).

I etterkrigstiden utviklet det seg flere ungdomssubkulturer som var med på å svartmale ungdom (Øia og Vestel, 2014). De voksne forsto ikke ungdommen, og dette var med på å skape en ”generasjonskløft”. Ved hjelp av Ung i Oslo studiene fra 1996, 2006 og 2012 har Øia og Vestel (2014) sett på hvordan generasjonskløfta har blitt mindre og hvordan det nå er en mye mer positiv relasjon mellom ungdom og voksne enn det var i etterkrigstiden. Blant annet er dagens unge mye mer hjemmekjære (Øia og Vestel, 2014, s.106). I etterkrigstiden var Norge i all hovedsak et industri- og jordbrukssamfunn. På 1960- og 1970-tallet endret dette seg da Norge ble et postindustrielt samfunn (Øia og Vestel, 2014, s.109). Dette førte

blant annet til at de unge fikk muligheten til å ta høyere utdanning. De unge opplevde en helt annen hverdag enn den foreldrene hadde opplevd og de følte ikke at foreldrene forsto deres liv. På denne tiden ble jevnaldergruppen den som hadde størst påvirkningskraft. I dagens samfunn er dette annerledes da mange følger en tilnærmet lik livslinje som foreldrene, og de unge skal ut i samme type jobber som foreldrene (Øia og Vestel, 2014, s.114). Dette fører til at det blir mindre forskjell mellom foreldre og de unge som kan resultere i et sterkere bånd mellom foreldregenerasjonen og ungdomsgenerasjonen. I tillegg har familiestrukturen endret seg ved at man nå får færre barn, samtidig som levealderen har gått opp. På denne måten får de unge tilgang på flere voksenpersoner, slik som besteforeldre og oldeforeldre, som kan føre til at familien blir styrket som et sosialt og emosjonelt sted (Øia og Vestel, 2014, s.115).

Jan Eivind Myhre hevder at man i etterkrigstidens Oslo kunne dele barns hverdag inn i tre adskilte arenaer; hjemmet, skolen og gata (referert i Øia og Vestel, 2014, s.115). Senere ble de derimot mindre atskilt. Skolen begynte å stille høyere krav til hjemmet om blant annet å hjelpe til med lekser. Dette viser hvordan aktørers lokale hverdagsliv blir påvirket av det ekstralokale. Videre har foreldres deltakelse i barnas fritidsaktiviteter økt. Tidligere ble barna bare sluppet ut på "gata", slik Myhre påpekte, mens nå er det mer organiserte aktiviteter som krever at foreldre kjører, vasker fotballdrakter og stiller opp på kakesalg og dugnader (Øia og Vestel, 2014, s.117). Hvilke aktiviteter som preger jentene i denne studien sin hverdag er noe det vil bli sett nærmere på.

Et utviklingstrekk som preger dagens ungdomsgenerasjon er den økte betydningen av teknologi. De har konstant muligheten til å snakke med venner utover der de befinner seg (Øia og Vestel, 2014, s.118). Dette fører igjen til at de kan kommunisere med venner selv når de er hjemme med foreldrene. Og selv om foreldrenes mening har fått større verdi for de unge, er fortsatt jevnaldregruppens mening viktig. Spesielt når det kommer til valg av klær er det jevnaldregruppens mening som er den avgjørende (Øia og Vestel, 2014, s.112).

Teknologien spiller også her en stor rolle. Smarttelefoner og muligheten til å dele bilder på sosiale medier slik som Facebook og Instagram fører til at de unge lettere kan bedømme og beundre hverandre. Dette kan igjen føre til et såkalt «perfeksjonstyranni» og dagens ungdomsgenerasjon omtales ofte som «generasjon perfekt» (Øia og Vestel, 2014, s.120). Dagens ungdomsgenerasjon har også blitt omtalt som en «global generasjon» da teknologien og internett er med på å gjøre verden mindre (Ødegård, 2016, s.27). Videre kan en også snakke om en «sosial generasjon» som vil si at man må se på generasjoner i forhold til det

komplekse samfunnet og samfunnsendringer som påvirker hvordan man opplever seg selv og tilhørighet (Ødegård, 2016, s.23). En forklaring på hvorfor dagens unge tar lange utdannelser, og dermed forblir *ungdom* lenger er enn før, er for eksempel det endrede arbeidsmarkedet (Hyggen, 2013).

2.5. Avslutning

Det har i dette kapitlet blitt sett på relevante teorier og begreper som vil bli brukt for å kunne belyse de ulike temaene i denne studien. Underveis i analysen vil det likevel suppleres med andre teorier og begreper.

Hverdagens problematikk vil bli brukt i analysekapitlene for å forstå hvordan ulike sosiale relasjoner spiller inn på og påvirker ulike områder i jenters liv. Bruken av hverdagens problematikk som teoretisk utgangspunkt vil gå igjen i alle analysekapitlene, spesielt i kapittel 4 som omhandler skole og utdanning, og kapittel 7. De ulike teoriene og begrepene det har blitt sett på i dette kapitlet i forhold til kjønn vil bli brukt for å kontekstualisere og eksemplifisere hvordan jentene forstår og snakker om kjønn. I kapittel 6 vil teori om klasse bli brukt som ramme for å forstå forskjellene jentene trekker frem når det blir sett på Oslo. Generasjonen, eller alderskohorten, jentene i denne studien tilhører er preget av formaliserte løp fra skole til arbeid, høy utdanning og dermed også lengre overganger til voksenlivet og usikkerhet rundt arbeidsmarkedet. Dette bildet av dagens ungdomsgenerasjon vil være relevant for å forstå den fasen i livet jentene i studien befinner seg i.

KAPITTEL 3: METODE

I dette kapitlet vil det bli gjennomgått hvilken metode som har blitt brukt og hvilke metodiske valg som har blitt tatt underveis i prosjektet. Det er til sammen elleve jenter som har deltatt i studien. Jentene er delt inn etter hvor i Oslo de er oppvokst - øst, nord og vest. De vil i dette kapitlet bli kort presentert for å danne et bilde av hvem de er og hvor de kommer fra. Etter presentasjonen av jentene, vil datainnsamlingen som prosess bli gjennomgått. Deretter vil den analytiske tilnærmingen bli redegjort for. Så følger en kort diskusjon om studiens generaliserbarhet, før det vil bli redegjort for de etiske vurderingene som har blitt tatt i denne studien.

3.1. Kvalitativ tilnærming og tilgang til feltet

Formålet med dette forskningsprosjektet har vært å få et innblikk i unge jenter, oppvokst i Oslo, sine tanker og erfaringer rundt egen oppvekst og fremtid, by, skolehverdag og kjønn. For å kunne få dette dype innblikket i Oslo-jenters liv, har det vært hensiktsmessig å benytte et kvalitativt forskningsdesign, da dette muliggjør innsikt i aktørenes livshistorier og hverdagslige oppførsel (Silverman, 2014, s.9). Fordelen med et kvalitativt forskningsprosjekt er blant annet at det er fleksibelt. Dette gir en prosess som formes etter hvert som man går frem. De ulike delene som et kvalitativt forskningsprosjekt innebærer, slik som utforming av problemstilling, datainnsamling, analyse og tolkning, ses hele tiden i forhold til hverandre, slik at det blir et gjensidig påvirkningsforhold (Thagaard, 2009, s.30). Det er nettopp dette som er blitt gjort i denne studien. Etter å ha avgrenset temaet til å omhandle jenter i 16/18 års alderen i den videregående skolen i Oslo og utviklingen av midlertidig problemstilling, ble metoden bestemt.

I utgangspunktet skulle dette prosjektet bestå av både intervju og observasjon ved to ulike skoler - en i øst og en i vest. Fordi Oslo er kjent for å være en delt by, var det ønskelig å samle inn datamateriale som kunne si noe om hvilke forskjeller og/eller likheter det er mellom jenter som er oppvokst på østkanten og vestkanten. Planen var å få tilgang til en videregående skole på østkanten og en på vestkanten for så å observere i omtrent en uke ved hver skole. Gjennom observasjon var det ønsket å få et innblikk i hvordan elevene kommuniserer med hverandre og

lærere, og å komme i kontakt med elever som også kunne tenke seg å delta i intervju. Tanken var da å bruke rektorer og lærere som såkalte portvakter. Portvakter er personer som har tilgang til et felt og dermed har muligheten til å gi tilgang til feltet som i dette tilfellet var videregående skoler i Oslo (Silverman, 2014, s.248). Dette viste seg å være svært utfordrende. Av de som svarte på henvendelsene, var det ingen som kunne bidra med tilgang. Uten at det var kjent for meg da prosjektet ble planlagt, var det på den tiden da portvakter ble kontaktet angående tilgang til feltet, en del uroligheter ved videregående skoler i Oslo, og spesielt på østkanten (Ertesvåg, 2017a, 2017b; Fladberg og Sæther, 2017; Hagen, 2017). Fordi jeg fortsatt ønsket å se på jenter fra både øst og vest, virket det derfor hensiktsmessig å heller prøve å få tilgang til en videregående skole i sentrum. Ved sentrumsskoler er det ofte en god blanding med elever fra hele byen, og det ville derfor trolig fortsatt være mulig å kunne observere og intervju personer fra både øst og vest. Til tross for flere kontakter ved sentrumsskolene var også de skeptiske til å gi meg tilgang².

Basert på samtaler med ulike portvakter i tilknytning til ulike skoler, fikk jeg inntrykk av at det var observasjonene som var det mest problematiske. Prosjektet ble derfor endret, og jeg gikk fra å skulle både observere og intervju, til bare å intervju. Fordi forskningsspørsmålet omhandlet forskjeller innad i Oslo, var det vesentlig at jeg fikk tak i personer som bodde ulike steder. Videre var det i hovedsak jenter jeg ønsket å undersøke, da det ble antatt at det ville bli for komplekst å se på både jenter og gutter. Det ble altså gjennomført en kvoteutvelgning (Thagaard, 2009, s.57). Fordi jeg hadde slike kriterier for informantene mine ble det laget en survey³. Da jeg kontaktet skolene på nytt, var det denne gangen med forespørsel om å komme innom med denne surveyen. I tillegg til spørsmål om kjønn og bosteds-bydel, kunne elevene krysse av for alder, og om de kunne kontaktes angående intervju. Denne gangen ble både skoler fra øst, vest, nord og sentrum kontaktet. Til slutt lyktes det å finne en portvakt som kunne gi meg tilgang til en sosiologi-klasse ved en skole i nord. Jeg tok også kontakt med venner og bekjente for å høre om de kjente noen i målgruppen, og på den måten fikk jeg ytterligere fire informanter. Det ble på dette tidspunktet også inkludert jenter som var fra nord i Oslo. Dette ble gjort både fordi det viste seg å være utfordrende å få tak i informanter og fordi det, basert på egne erfaringer med å være fra nord, ble antatt at dette ville kunne tilføre studien interessante data.

---

² Først etter at datainnsamlingen var blitt gjennomført ble jeg kontaktet av en lærer fra en sentrumsskole som kunne gi meg tilgang til feltet.

³ Se vedlegg 1

Det ble gjennomført ni semi-strukturerte intervju, hvorav to av intervjuene var med venninnepar, altså to informanter. Til sammen er det elleve jenter i alderen 17-18 år som er oppvokst i ulike deler av Oslo, som har deltatt i dette prosjektet. Semi-strukturerte intervju innebærer at det er en viss planlagt struktur under intervjuet, men samtidig tas det høyde for å forfølge tema som blir sagt av informantene under intervjuet (Silverman, 2014, s.166). Det ble i forkant av mine intervju laget en intervjuguide⁴ som skulle stå for noe av strukturen under intervjuene, men samtidig gi rom for oppfølgingsspørsmål og at informantene kunne svare fritt. Dette ville føre til at datamaterialet ble sammenlignbart, samtidig som det åpnet for uforventede og interessante funn. Intervjuguiden ble utviklet etter at jeg hadde lest meg opp på temaene jenter, Oslo og ungdom. På denne måten ble det lettere å lage tema og spørsmål. Blant annet ble jentene spurt om oppvekst og barndom, skole og utdanning, forventninger og bekymringer, språk og sosiale relasjoner og kjønn. Det ble laget en intervjuguide til jentene som ble intervjuet alene, og en til de som ble intervjuet sammen. Intervjuguidene tok opp de samme temaene, men i intervjuguiden for venninnepar ble det lagt opp til at de skulle diskutere mer seg i mellom.

3.2. Utvalg og presentasjon av informanter

Fra sosiologi-klassen jeg fikk besøke, var det 14 stykker som sa det var greit at jeg kontaktet de angående intervju, og sju av de ble intervjuet. Som allerede nevnt ble det også intervjuet fire jenter som jeg fikk kontakt med gjennom bekjente. Fire av jentene bodde nord i Oslo, tre bodde i øst og tre bodde i vest. Av de som er fra nord er det altså en informant mer enn fra ”øst-gruppen” og ”vest-gruppen”. Dette er gjort fordi tre av de var inkludert i venninnepar-intervjuer. Alle informantene gikk på samme skole. Jentene fra venninnepar-intervjuene gikk i tredjeklasse, mens de resterende gikk i andre klasse.

3.2.1. Informanter fra øst

Kamilla er 18 år og var en del av venninnepar nummer 1 sammen med Stine. De har ikke vokst opp sammen, men kjent hverandre siden de begynte på videregående. Kamilla er oppvokst i ytre del av Oslo på den sørøstlige siden med moren og faren sin, som begge har høyere utdanning. Hun har også to halvbrødre, men de bor ikke hjemme. Da Kamilla var

---

⁴ Se vedlegg 3 og 4

ynge var hun aktiv og drev blant annet med dans, musikk og idrett. Dette tror hun kommer av at foreldrene hennes alltid har vært aktive. Før var Kamilla veldig kreativ, men hun føler hun har mistet litt av sin kreative side fordi skolen tar mye tid. Dette er noe hun ønsker å finne tilbake til, og håper hun kan studere noe, og få en jobb, som kan la henne få utfolde sine kreative sider igjen.

Trine er 17 år og er oppvokst på den østlige siden av Oslo. Da hun var 16 år flyttet hun til den vestlige delen av sentrum sammen med moren sin, som er utdannet sykepleier. Faren har en utdanning innenfor økonomi. Trine fortalte at hun som liten jente var nysgjerrig, kreativ og likte å tegne og lage ting. Hun var også veldig glad i naturen og dyr. De gangene de var på hytta da hun var liten, pleide onkelen å lære henne masse om naturen. Denne interessen har hun beholdt ved å velge biologi som valgfag. Trine er veganer og har en tante som inspirerer henne til å tenke mer samfunnsbevisst.

Kari er 17 år og bor sammen med mor, far og to yngre brødre. Hun er fra den nordøstlige delen av Oslo, men har gått på ungdomsskole i sentrum. Ungdomsskolen Kari gikk på er også en videregående skole. Lenge tenkte hun at hun skulle fortsette der, men så fikk hun lyst på litt forandring, og søkte på to andre skoler. Hun kom først inn på en skole som ligger øst i Oslo, men etter skolestart fikk hun plass på skolen i nord og begynte heller der. Faren til Kari har yrkeskompetanse, mens moren har høyere utdanning. Kari spiller aktivt håndball, men da intervjuet ble gjennomført var hun skadet. På grunn av dette var hun noe usikker på hva fremtiden ville bringe, samtidig som hun synes det var litt deilig å endelig kunne være mer med på sosiale aktiviteter etter skolen og i helgene.

Anna er 17 år og kommer fra Midt-Norge, men flyttet til Oslo for fem år siden. Hun bor nå på grensen til Oslo i sør, men flyttet dit først nylig. De andre årene har hun bodd i den østlige delen av sentrum. Anna bor med en mor som har høyere utdanning. Anna har gått på ungdomsskole både i øst og vest i Oslo, og fortalte at grunnen til at hun valgte den videregående skolen hun går på, var fordi hun følte den verken var en typisk vestkantskole eller østkantskole. Anna har alltid vært veldig glad i hest og til og med sommeren 2017 hadde hun en egen hest hun holdt mye på med, i tillegg til å være med venner.

3.2.2. Informanter fra nord

Stine er 18 år og er oppvokst med mor, far og to søstre. Den ene søsteren studerer nå i utlandet. Fordi foreldrene hennes har vært opptatt av at hun skal være aktiv, har hun gjort mye forskjellig gjennom oppveksten. Hun gikk blant annet på aktivitetsskole, spilte håndball, gikk på svømming og stod mye på ski. Videre var hun også veldig glad i lydbøker og hørte på de samme Thorbjørn Egner fortellingene hver kveld. Hun har en deltidsjobb ved siden av skolen. Foreldrene til *Stine* har begge høyere utdanning. *Stine* synes de samfunnsfaglige fagene på skolen er de mest interessante.

Julie er 18 år og oppvokst i nord med en mamma, pappa og storesøster, men for tiden bor ikke søsteren hjemme. Begge foreldrene har høyere utdanning. *Julie* har bestandig vært veldig familiekjær, og oppveksten har derfor bestått mye av å være med dem både på skogsturer og hytteturer. Hun omtaler seg selv som pappa-jente, og tror han er noe av grunnen til at hun har valgt realfag på videregående. *Julie* var også et svært aktivt barn, og har vært med på mange forskjellige aktiviteter i oppveksten. Blant annet har hun drevet mye med slalåm, langrenn, fotball, dans og ridning. Nå trener hun mest på treningssenter fordi skolen tar opp for mye tid. *Julie* var en del av venninnepar nummer 2 sammen med *Pia*.

Pia er 18 år og bodde de første fire årene av livet sitt i østdelen av sentrum før hun og familien flyttet til nord i Oslo. Nå bor hun med moren. Begge foreldrene har høyere utdanning. *Pia* omtaler også seg selv som aktiv og spilte blant annet fotball med *Julie*. Ved siden av skole har *Pia* også en deltidsjobb, men på grunn av blant annet lang reisevei har hun planer om å slutte. Hun valgte skolen i nord fordi det var kort reisevei, og hun hadde hørt at det var en fin skole med gode lærere. I helgene liker hun å være med venner og slappe av, men ofte må hun droppe «å henge» med venner fordi hun som regel jobber på lørdager.

Nora er 17 år og kommer fra nord i Oslo, men har gått på en annen barneskole og ungdomsskole enn de tre andre jentene fra Oslo nord. *Nora* bor sammen med moren og faren sin, som begge har høyere utdanning. Hun har en bror som studerer og som derfor ikke bor hjemme lenger. Klær er noe *Nora* alltid har vært glad i og hun ville helst kle seg selv da hun var liten. Oppveksten med familien inneholdt mye turer og alltid en utenlandstur i sommerferien. Hun har også spilt basketball, men sluttet for omtrent et år siden fordi det tok opp for mye tid. *Nora* valgte skolen i nord fordi broren har gått på samme skole og var veldig fornøyd. Hun fortalte også at flere av skolene i Oslo har ulike «stempler» som sier noe om de

som går der. Hun så på skolen hun nå går på som mer nøytral og «stempel-fri» og synes det virket appellerende da hun søkte.

3.2.3. Informanter fra vest

Johanne er 17 år og bor sammen med moren, faren og lillebroren sin. Faren har høyere utdanning, mens moren har en yrkesfaglig utdanning og hun har i dag to jobber. Som liten var Johanne sjenert og tilbaketrukket, men aktiv. Hun drev mye med dans, friidrett og langrenn. Moren strikket og sydde mye, så mesteparten av klærne til Johanne var hjemmelaget. Fra Johanne ble født til hun var nesten fire år bodde hun og foreldrene på en liten øy på Sørlandet. Etter at de flyttet derifra og til Oslo har huset blitt brukt som hytte, og er et sted Johanne ser på som en slags fristed. Som liten likte hun å leke med venninnene sine og ofte sydde de med moren hennes eller lekte med Barbie.

Lisa er 17 år og bor med mor, far og en lillesøster. Begge foreldrene har høyere utdanning. Som liten var hun sjenert, og da spesielt i møte med nye mennesker. Samtidig som hun var sjenert, omtaler hun seg selv også som kreativ fordi hun ofte fant på mye tull. Lisa vokste opp i et boligområde med tre av hennes nærmeste venninner i nabohusene. Det var for det meste disse jentene hun lekte med da hun var yngre. Hun har spilt fotball siden hun var seks år og gjør det fortsatt. I løpet av oppveksten har Lisa blitt mer utadvendt og liker nå bedre å møte nye mennesker enn hun gjorde før. Oppveksten til Lisa har bestått av strenge regler og disiplin. Hun husker at hun var misunnelig på vennene som ikke hadde like mange regler. Hun valgte å begynne på skolen i nord fordi hun som Johanne hadde et ønske om å komme seg litt vekk fra det miljøet hun var oppvokst i.

Marie er 17 år og er egentlig fra et sted som ligger rett utenfor Oslo, men fordi hun også går på skole i Oslo, ble hun likevel inkludert i studien. Marie sin bostedsadresse er egentlig hos en venninne, men i realiteten bor hun med moren, faren og lillebroren sin som begge har høyere utdanning. Grunnen til at hun har en annen adresse enn den hun bruker mest, er muligheten til å kunne gå på en skole i Oslo som tilbyr den idretten hun aktivt driver med. Hun har alltid likt håndarbeid og å se krim med moren. Marie tror at hun har blitt veldig forandret ved å gå på en så stor skole. Blant annet har hun blitt mye mer utadvendt og tryggere på seg selv. Etter videregående er ikke Marie sikker på hva hun vil, hun vet bare at hun *ikke* skal studere noe innen realfag.

3.2.4. Vurdering av utvalget

Studien består av et variert utvalg jenter fra skolen i nord, oppvokst ulike steder i (og utenfor) Oslo. Selv om jentene er ulike på flere måter, har de det til felles at de er født i samme alderskohort og har levd hele sine liv på 2000-tallet. Dette kan sies å ha vært med på å forme dem. Generasjonen deres er oppvokst med ny teknologi, internett og sosiale medier, i tillegg til å være en generasjon som aksepterer autoriteter og er optimistiske og engasjerte (Ødegård, 2016, s.19). I tillegg er de født inn i en tid hvor det har vært rettet mye usikkerhet rundt arbeidsmarkedet, spesielt for unge (Hyggen, 2013). Som nevnt i forrige kapittel er ungdomsgenerasjonen også sterkt knyttet til både jevnaldrende og foreldre- og besteforeldregenerasjonen.

3.3. Gjennomføring av intervjuene

Som tidligere nevnt, fikk jeg kontakt med flertallet av informantene da jeg fikk komme på besøk i en sosiologitime ved skolen i nord. Læreren ønsket at jeg gjerne skulle fortelle litt om sosiologistudiet og hvordan det er å studere. Etter å ha gjort det, delte jeg ut surveyen hvor elevene kunne krysse av for kjønn, alder, hvilken bydel de kom fra og om det var greit at jeg kontaktet dem angående intervju. Om de svarte ja til å bli kontaktet ble de bedt om å skrive ned et telefonnummer de kunne nås på. Da jeg var på besøk nevnte læreren at de har midttime som kunne benyttes til intervju, i og med at intervjuene bare skulle vare i ca. en time. Læreren fortalte også at det var fullt mulig for meg å benytte biblioteket for gjennomføring av intervjuene. Det at informantene hadde muligheten til å la seg intervju i skoletiden, gjorde det trolig lettere for dem å delta.

Etter at jeg hadde vært på besøk og delt ut surveyene, sendte jeg SMS til de som hadde oppgitt telefonnummer og avtalte en tid som passet for dem. Flere ønsket å gjennomføre intervjuet i midttimen, mens andre hadde fritimer i løpet av uken som de synes var en egnet tid. Selv om læreren hadde sagt at vi kunne benytte biblioteket, endte det opp med at intervjuene av enkeltpersoner ble gjennomført i skolekantinene. Dette var for å ikke forstyrre andre, eller at informantene skulle føle at personer som satt rundt fulgte med på hva som ble sagt. Det er en kjent sak at det kan oppstå misforståelser når en opererer med surveyundersøkelser. Dette viste seg å være tilfelle i denne studien også. Blant annet var det bare mulig å krysse av for hvilken bydel i Oslo man bodde. Derfor var det noen, blant annet

de som ikke bor innenfor bygrensen, som krysset av et valg, mens det under intervjuene kom det frem at de egentlig ikke bodde der de hadde krysset av for.

I forkant av intervjuene ble det gjennomført et *pilotintervju* for å få en indikasjon på hvordan spørsmålene kunne komme til å bli oppfattet av informantene, og hvor lang tid det ville ta (Weiss, 1994). De to første intervjuene som ble gjennomført var med venninnepar. Begge måtene å gjennomføre intervju på var fruktbare på sin måte. Det var et ønske at venninnepar-intervjuene skulle føre til en diskusjon mellom jentene, men ofte svarte de heller etter hverandre. Likevel var det nyttig å intervju to sammen fordi de hjalp hverandre med å huske. Jeg opplevde også at i intervjuene med venninnepar var jentene mye mer avslappet og det var nok var en trygghet at de kunne være sammen. Dette kom også frem da vi avtalte å møtes. I utgangspunktet var de tre jenter som hadde sagt at de kunne være med. Tanken min var da at to kunne intervjues sammen og en alene. Gjennom portvakten skjønnte jeg derimot at de helst ville gjøre det alle tre sammen. Jeg sa derfor ja til det i frykt for å miste informantene. I ettertid hadde de kontaktet en fjerde person som også ville delta. Det ble derfor naturlig med to intervjuer, med to informanter i hvert intervju. Disse jentene var veldig gode venner - spesielt Pia og Julie som har vært venner siden ungdomsskolen. Dette kunne en blant annet merke ved at de av og til fullførte hverandres setninger. Det kom altså mer detaljer frem om barndom og hvordan, og med hva, de lekte med venner fordi de kunne minne hverandre på dette.

Selv om venninnepar-intervjuene viste seg å være givende på sin måte, ble det likevel ikke helt slik det var tenkt, på grunn av den manglende diskusjonen. I ettertid ser jeg at intervjuguiden for venninneparene burde inkludert tydeligere spørsmål med diskusjon som mål. Det ble derfor besluttet å gjennomføre resten av intervjuene med enkeltpersoner. Jeg opplevde under intervjuene med enkeltpersoner at det var litt vanskeligere å opprette nær kontakt, men i de fleste intervjuene løsnet dette etterhvert og de åpnet seg mer. Noen ganger opplevde jeg at jentene enten var bekymret for å si noe som var feil eller støtende. Tidvis var de nokså forsiktige med hvordan de ordla seg. Under det ene intervjuet, med Trine, gikk brannalarmen ved skolen av. Vi ble da nødt til å gå ut og fordi vi ikke visste hvor lang tid det ville ta før vi kunne gå inn igjen, besluttet vi at det var best å sette seg på en kafé i nærheten. Dette avbruddet i intervjuet viste seg å ha en positiv effekt, da vi fikk litt tid til å snakke sammen om andre ting. Jeg opplevde under resten av intervjuet at Trine åpnet seg mer enn hun hadde gjort før brannalarmen gikk.

Noe jeg ikke var så bevisst på i starten av datainnsamlingen var hvordan jeg kledde meg. Intervjuguiden inneholdt spørsmål omkring hvilke klær informantene synes er fine og stygge, og på grunn av dette kom det frem at flere ikke var så glad i hettegensere, farger eller plagg som ikke passet sammen. Før informantene svarte på dette opplevde jeg også at de som regel kastet et ekstra blikk på meg. Som for å forsikre seg om at de ikke sa noe "feil" eller fornærmet meg. Etter å ha bitt meg merke i dette begynte jeg å kle meg mer nøytralt.

Hvert intervju ble avsluttet slik det ble innledet, med småprat. Etter endt intervju spurte jeg hvordan informantene hadde opplevd intervjusituasjonen, slik at jeg eventuelt kunne forbedre meg til neste gang. Flere fortalte også at de synes det var gøy å kunne fortelle om livene sine fordi det ikke var vanskelig. Noen av jentene som hadde sosiologi som valgfag synes også det var interessant å få et innblikk i hvordan faget kan brukes i praksis.

3.4. Analytisk tilnærming

Denne studien var i utgangspunktet inspirert av *grounded theory*. Det vil si at jeg hadde et empirinært utgangspunkt og ville la dataene styre hvilke problemstillinger som ville bli svart på (Silverman, 2014, s.119). Da alle de ni intervjuene var ferdig transkribert, satt jeg igjen med 239 sider med datamateriale, som deretter ble gjennomgått og kategorisert. På bakgrunn av intervjuguiden og temaer jentene selv tok opp, ble det laget tre kategorier; *den delte byen*, *skole og utdanning*, og *oppvekst og kjønn*. Deretter ble transkriberingene sett gjennom enda en gang, men denne gangen for å sortere utsagnene etter de tre kategoriene. Dette var nyttig, da det gjorde at det ble enklere å se ulike mønster og hvilke utsagn som skilte seg ut. Spesielt ble det tydelig hvor viktige og sentrale sosiale relasjoner er i jentenes hverdagsliv. Det var på bakgrunn av dette at det ble besluttet at Dorothy E. Smith og institusjonell etnografi ville være mer hensiktsmessig å bruke som inspirasjonskilde fremfor *grounded theory*.

Ved å anvende institusjonell etnografi tar man utgangspunkt i personers utfordringer og problemer i hverdagslivet (Smith, 2002, s.18). På denne måten ønsker en å finne ut hvilke sosiale relasjoner som er relevante i aktørenes liv, og på hvilken måte de sosiale relasjonene de selv er en del av virker inn, og på hvilken måte de blir påvirket av andre personers sosiale relasjoner. I gjennomgangen av datamaterialet ble det spesielt tydelig hvor mye jentene legger

opp livene sine etter skolen, og dermed også hvor stor rolle skolen spiller i jenters liv. Denne oppdagelsen førte til at institusjonell etnografi ble inspirasjonsjonen videre. Det ble derfor videre i den analytiske prosessen fokusert på å se nærmere på alle de sosiale relasjonene jentene inngår i, og som er med på å påvirke deres hverdag. På denne måten ble det også klart at den opprinnelige kategoriseringen fortsatt var passende å bruke. Jentene fortalte blant annet om mye påvirkning fra familie og venner, både i oppveksten og frem til dags dato. Det fremkom også av kategoriseringen at det er viktig å se på de sosiale relasjonene i forhold til hvordan jentene ser på byen sin. Formålet med denne studien ble derfor å belyse jentenes sosiale relasjoner og hvordan disse relasjonene er med på å forme hverdagen deres ved hjelp av å 'tegne kart'. Dette er et av de viktigste elementene som skiller grounded theory og institusjonell etnografi (Widerberg, 2015, s.25). 'Kart' må, som nevnt i forrige kapittel, forstås i overført betydning som «navigerbar» kunnskap (Widerberg, 2015, s.16).

Smith sin institusjonelle etnografi kan forstås som en totrinnsmodell, ved at en først samler inn data om aktørers hverdagsliv, for deretter å forsøke å forklare og beskrive hvordan de ulike sosiale relasjonene aktørene inngår i er med på å påvirke hverdagen deres (Syltevik, 1997, s.38). Det er altså et dialektisk forhold mellom empiri og teori. Denne studien har altså hatt en abduktiv tilnærming. I følge Blaikie (2010, s.89) innebærer nemlig en abduktiv tilnærming at forskeren tar utgangspunkt i aktørens hverdagslige aktiviteter og produserer forståelse fremfor forklaringer.

3.5. Generalisering og kritiske bemerkninger

Gjennom denne studien har jeg fått et nært innblikk i informantenes hverdag. De har fortalt om bekymringer og forventninger, stress og glede, minner, tanker om egen by, familie, jevnaldrende og skole. Informantene i denne studien har vært svært ulike jenter som har levd ulike liv. Dette har medført at datamaterialet bidrar med mye kunnskap om hvordan det er å vokse opp i Oslo som jente. Riktignok er dette en liten studie med få informanter, og det finnes mest sannsynlig jenter som er oppvokst i Oslo med helt andre erfaringer. Denne studien kan altså ikke si noe om alle jenter som bor og er oppvokst i Oslo på 2000-tallet, men den kan gi en indikasjon på hvilke tendenser en kan tenke seg å finne. Kvale og Brinkmann (2012, s.266) betegner dette som *analytisk generalisering*. Det vil si «en begrunnet vurdering av i

hvilken grad funnene fra en studie kan brukes som rettleiding for hva som kan komme til å skje i en annen situasjon» (Kvale og Brinkmann, 2012, s.266).

En studies pålitelighet kan vurderes gjennom reliabilitet, ved at det skal være mulig for en annen forsker å gjennomføre det samme prosjektet, og ende opp med samme resultat (Silverman, 2014, s.83). I denne studien har det blitt tatt hensyn til reliabilitet ved å gjøre forskningsprosessen «transparent» (gjennomsiktig). Gjennomsiktighet vil si at forskningsprosessen, og det teoretiske og analytiske utgangspunktet har blitt beskrevet nøye og intervjuene har blitt transkribert. I tillegg har gjennomførelsen av et pilotintervju og intervjuguiden vært med på å øke pålitelighet til studien. Gjennomsiktigheten er også viktig for studiens validitet, altså om tolkningen av data har blitt gjort på en gyldig måte (Thagaard, 2009, s.201). I denne studien har validiteten blitt tatt hensyn til ved at slutninger som blir trukket i analysen, både knyttes til sitater fra informantene og det teoretiske utgangspunktet.

Som intervjuer kan man ha en påvirkning på informanten, og det er viktig å ha i bakhodet at den informasjonen man får er informantens representasjoner av virkeligheten (Silverman, 2014, s.172). Da jeg snakket med jentene om blant annet forskjeller i byen, var flere av de veldig forsiktige med hva de sa, og de poengterte hele tiden at det de sa var stereotypisk. Også når jentene fortalte om fremtiden sin kan det tenkes at de prøvde å fremstille seg selv på best mulig måte. Som vi skal se i neste kapittel fortalte samtlige at de skulle studere for så å få seg en «god jobb». Jentene var også svært opptatte av å skulle svare «riktig». Flere ganger begynte de å svare på noe for så å stoppe opp og spørre meg om det var det jeg mente.

3.6. Etske vurderinger

Under hele forskningsprosessen har det vært viktig å opptre etisk forsvarlig. I forkant av datainnsamlingen ble det sendt inn søknad til NSD (Norsk senter for forskningsdata AS)⁵. Informantenes tillit til meg var blant annet avhengig av at jeg skulle behandle all informasjon om dem konfidensielt. At materialet blir behandlet konfidensielt innebærer blant annet at informantene har blitt tildelt fiktive navn (Kvale og Brinkmann, 2012, s.90). Også andre personer som har blitt nevnt under intervjuene, slik som søsken og foreldre, har blitt anonymisert. Videre har jeg valgt å anonymisere skolene som jentene har gått og går på.

---

⁵ Se vedlegg 5

Annen informasjon som kan bli sett på som personidentifiserende har også blitt anonymisert av hensyn til informantene. Som tidligere nevnt ble informantene rekruttert gjennom portvakter. Da jeg var på besøk i klassen på skolen i nord, ble det gitt muntlig informasjon om studiet, at det var helt frivillig å delta, og at all informasjon de oppgav ville bli behandlet konfidensielt, blant annet ved at de ville få tildelt fiktive navn (Kvale og Brinkmann, 2012, s.88). Det ble også informert om at materialet ville brukes i min masteroppgave og at jeg ville slette transkriberinger og lydopptak når prosjektet var ferdigstilt. De fire informantene som ikke gikk i sosiologi-klassen fikk samme informasjon om studien gjennom portvakten.

Før intervjuene startet fikk informantene lese gjennom informasjonsskrivet⁶ og skrive under på at de samtykket til å delta i studien. I tillegg til at det i informasjonsskrivet ble informert om at intervjuet ville bli tatt opp på båndopptaker var dette noe det også ble muntlig informert om før intervjuene startet. Alle informantene samtykket og synes det var greit at det de sa ble tatt opp på båndopptaker.

---

⁶ Se vedlegg 2

KAPITTEL 4: SKOLE OG UTDANNINGS INNVIRKNING PÅ HVERDAGEN

Skole og utdanning er svært sentrale i livene til jentene i denne studien. Ikke bare bruker de mange timer hver uke ved å fysisk være tilstede på skolen, men også etter skoletid jobbes det med skolearbeid. Videre blir alle andre aktiviteter jentene gjør i løpet av en skoleuke gjort i forhold til skolen. Timeplanen, som kan forstås som det Dorothy E. Smith omtaler som *tekst*, er altså med på å styre større deler av jenters hverdagsliv enn bare den tiden de bruker på skolen (Smith, 2002, s.34). Skolen tar opp så mye tid av jentenes hverdag at en kan snakke om den ekstra skoledagen, søndag. Hverdagen til jentene er fylt med mange ulike aktiviteter slik som deltidsjobb, dansing, fotball og håndball. De bruker mye tid på venner og sosialisering, i tillegg til oppgaver i hjemmet slik som husarbeid og turer med hunden.

Skole er noe jenter til stadighet tenker på og planlegger ut fra, kom det frem i intervjuene. I dette kapitlet vil det bli sett på hvordan dette er et eksempel på at det trans- og ekstralokale har en innvirkning på det lokale (Smith, 2002, s.19). Ikke bare er det skolesituasjonen jentene befant seg i da de ble intervjuet de tenker mye på, men de tenker også mye på fremtidig utdanning. Noen av jentene vet ikke hva de ønsker å gjøre etter videregående annet enn å ta et såkalt 'friår', mens andre har mer konkrete planer. I dette kapitlet vil det bli argumentert for at skolen og familien er de to institusjonene som påvirker unge jenters hverdag mest. Først vil det bli sett på alle valgene jentene må ta i løpet av ungdomsårene, spesielt vil det bli fokusert på alle valgene de må ta innen skolen i tillegg til hvordan de har valgt å begrunne valg av videregående skole. Deretter skal det sees på hvordan hverdagen til jentene er og hvordan livet deres på skolen er. Livet på skolen innebærer hvilke fag de liker og ikke liker, og sosiale relasjoner i forhold til populære og upopulære elever og læreres påvirkning. Det vil så bli sett på ulike former for press, stress og bekymringer jentene opplever, da særlig i sammenheng med skole. Dernest vil det bli sett på hva jentene tenker om fremtiden.

4.1. Mange valg

Teorien om rasjonelle valg hevder at mennesker handler rasjonelt ved å velge det alternativet som vil ha mest nytte for dem med tanke på hva de ønsker å oppnå (Aakvaag, 2008, s.102). Dette henger igjen sammen med hvordan ens subjektive oppfatning av verden er. Mennesket tar valg basert på egne erfaringer, men også basert på andres erfaringer slik de er blitt gjenfortalt. Ved å se på kostnad og gevinst tar mennesker rasjonelle valg. For eksempel kan den personen i vennegjengen som blir latterliggjort mest likevel se verdien av å være en del av gjengen. Å være en del av en gjeng vil ha verdi ved at man enten oppnår en spesiell status eller at å ha en gjeng har en verdi i seg selv som veier tyngre enn å bli latterliggjort (Appelrouth og Edles, 2012, s.414). Dagens unge jenter har mange valg de kan, og må ta. Spesielt er det mange valg knyttet til skole. Gjennom intervjuene kom det blant annet frem at jenter må velge ulike valgfag og ta stilling til hva de skal gjøre etter videregående, men også valg utover skole som hva de vil jobbe som, hva slags klesstil de vil ha og hvilke sosiale arrangementer de ønsket å prioritere. Det kom frem at jentene i denne studien var bekymret for å ta et galt valg når det kom til utdanning. De fleste ønsket å velge riktig med en gang.

Hva jentene la til grunn når de skulle velge valgfag varierte veldig. Av alle de elleve jentene var det bare Julie og Kamilla som hadde valgt realfagslinjen. Julie forklarte at hun trodde mye av årsaken til at hun hadde valgt dette var på grunn av faren som kan hjelpe henne innen matte og fysikk. Dette er et eksempel på hvordan rasjonelle valg blir tatt når det kommer til fag. Julie så nytten av å kunne få hjelp med realfag, da det kunne øke sjansene hennes for å få best mulig karakterer. Både Julie og Kamilla ser på fedrene sine som forbilder. De to jentene som går realfag er altså de to samme som oppgav at de har faren sin som forbilde. Selv om både Kamilla og Julie liker realfag veldig godt, var Kamilla litt usikker på hva hun egentlig ville gå da de skulle bestemme seg i andre klasse. Hun endte derfor opp med at halvparten av fagene hennes var realfag, mens den andre halvparten var samfunnsfaglige. I tredjeklasse gikk hun så over til bare realfag. Dette er også et eksempel på et rasjonelt valg. Fordi Kamilla ikke klarte å bestemme seg valgte hun på en slik måte at hun kunne utsette valget. Ved å utsette valget gav hun seg selv mer tid til å avgjøre hva hun liker best som igjen ville være det rasjonelle valget i forhold til fremtiden.

Utenfor skolen er det også valg jentene må ta, både bevisst og ubevisst. Blant annet kan klesvalg sies å være en stor del av jentenes hverdag da det er et valg de må ta hver dag. Kari fortalte at hun har endret klesstil en del opp gjennom oppveksten.

Kari: «da jeg var liten gikk jeg i veldig sære ting sånn jeg var veldig bestemt på akkurat hva jeg ville ha på, på ungdomsskolen ble det litt mer sånn normalt, og nå er det litt mer særegent igjen»

Kari fortalte at det i hovedsak var da hun begynte på skolen i nord at hun fant tilbake til den særegne stilen. Dette tror hun kan komme av at ungdomsskolen hun gikk på var kristen og at de andre som gikk på skolen gikk veldig «vanlig» kledd. Det kan dermed virke som at hun tok et valg om å passe inn ved å kle seg ”normalt”. For henne var altså nytteverdien av å passe inn større enn den å kle seg som hun selv egentlig ville. Videre kan dette sees på som et eksempel på hvordan hverdagslivet til jentene blir påvirket av translokale relasjoner. De sosiale relasjonene mellom de jevnaldrende, har internalisert hvilken kleskode som er den «riktig», og dermed også hvilken klesstil som er «feil». Det blir på denne måten viktig å kle seg på den måten som er riktig for å fortsatt ha mulighet til å passe inn i gjengen. Som det vil bli sett mer på i kapittel 6 beskrev jentene skolen i nord som en skole med mange forskjellige personer uten en spesiell særegenhet. Da Kari begynte på skolen i nord opplevde hun at det var mer aksept for at hun kunne ha sin egen stil. Hun fortalte også at hun tror at alderen hennes kan ha vært med på å endre klesstilen hennes. Ved å bli eldre har hun blitt mer kjent med, og sikker på seg selv. Pia og Julie fortalte at da de gikk på ungdomsskolen brydde de seg om hva de hadde på seg, mens da de begynte i andre klasse på videregående sluttet de å bry seg. De forklarte at de trodde dette hadde å gjøre med at det ble for mye annet å bry seg om i tillegg til at de skjønnte at ingen andre brydde seg om hva de gikk med eller hvordan de så ut. De tok altså et indirekte valg om å ikke lenger bry seg.

En kan også si at jentene tar valg når det kommer til venner. Både i forhold til hvem de er venner med, og hvordan de velger å forholde seg til vennene sine. Lisa fortalte at hun hadde valgt å begynne på en annen videregående skole enn der hun hadde de næreste vennene sine fra oppveksten.

Lisa: «jeg fortalte deg om den gjengen min og så var det spesielt to nære venner som jeg hadde gått i klasse med på barneskolen eh som jeg også begynte i klasse med på ungdomsskolen eh og vi var sånn bestevenner og det er vi for så vidt fortsatt, men jeg kjente

på slutten at jeg ble litt sånn jeg hadde lyst til å finne flere venner også på en måte fordi når man er så knytta så er det vanskelig å møte nye så da tenkte jeg at hvis jeg skal bevare det vennskapet så burde jeg liksom komme meg litt ut»

Hun har altså beholdt sine to bestevenner, men hun tok et rasjonelt valg om å komme seg litt unna for at hun skulle klare å bevare vennskapet. Det hadde større verdi for Lisa å være helt sikker på at hun forble venn med bestevennene enn å gå på skole med dem. Kamilla fortalte at hun alltid har vært en person som tar egne valg og at hun har vært veldig opptatt av ikke å gjøre det samme som vennene sine. Dette kom blant annet frem ved at hun fortalte at hun mest sannsynlig var den eneste fra hennes ungdomsskole som hadde valgt en annen videregående skolen enn den som lå nærmest ungdomsskolen. Nora tar også individuelle og selvstendige valg. Hun fortalte at ingen av hennes nærmeste venner hadde valgt sosiologi, noe hun hadde. Videre fortalte hun at dette ikke var noe problem for henne da hun likte å være litt alene. Julie forklarte derimot at det at flere av vennene hennes hadde valgt å begynne på skolen i nord var en av årsakene til at hun selv ønsket å begynne på den skolen. Dette er et eksempel på hvordan de jevnaldrende kan ha stor påvirkningskraft og hvordan translokale relasjoner er med på å påvirke hverdagen.

Som det nå har blitt vist finnes det en mengde valgmuligheter for dagens unge jenter. Likevel er det valg av høyere utdanning og videregående skole som gjennom intervjuene fremkom som de største valgene. I Oslo opereres det med såkalt «fritt skolevalg». Det vil si at elever helt fritt kan søke seg til den videregående skolen de selv ønsker å gå på. Tidligere fikk elever plass basert på bosted og karakterer, mens nå blir de tildelt plasser kun på grunnlag av karakterer (Kristiansen, 2017). Flere hevder at fritt skolevalg forsterker forskjeller og problemer mellom de ulike skolene (Kristiansen, 2017). Simon Malkenes er lærer ved en videregående skole på østkanten og forteller om mye uro i timene han argumenterer for at kommer av dagens inntakssystem. Han mener at når de flinkeste elevene fra ungdomsskolen har mulighet til å søke seg inn på populære skoler, istedenfor å begynne på skolene i nærmiljøet, ender det opp med at de svakeste elevene havner på samme skole (Asvall, Solvang og Nytrøen, 2018). Flere av jentene i denne studien fortalte at skolen i nord var kjent for å være en god skole der en trenger gode karakterer for å komme inn. Pia og Julie opplevde blant annet å kjenne på et karakterpress da de gikk i første klasse ved skolen i nord. Dette karakterpresset oppsto fordi de tenkte at alle andre måtte være innmari flinke når de hadde kommet inn på den skolen - «og ingen vil jo være den dårligste».

Jentenes valg av videregående skole kan grovt deles inn i fem ulike kategorier; *valg på grunn av rykte/snitt*, *valg på grunn av skolens 'nøytralitet'*, *valg på grunn av kort avstand*, *valg på grunn av forandring* og *valg på grunn av studietilbud*. I *valg på grunn av rykte/snitt* legges det at jentene fortalte at skolen hadde rykte for å være en bra og ny skole. Det høye snittet for å komme inn var også noe som ga jentene en indikasjon på at det måtte være en god skole. På den måten er snittet med på å skape et rykte om skolen som igjen illustrerer hvordan tekster er sentrale når en ser på hvordan det ekstralokale påvirker det lokale. Pia, Julie, Stine, Kamilla, Trine og Johanne var de som fortalte at de valgte skolen i nord på grunn av ryktet og snittet til skolen. Det var altså flest som fortalte at dette var årsaken til deres valg av videregående skole, og av de som forklarte valget med dette var flest fra nord.

I *valg på grunn av skolens nøytralitet* legges det at skolen ligger i nord og ble av flere av jentene beskrevet som nøytral da den verken hadde et typisk vestkant eller østkant «preg». Johanne, Nora og Anna var jentene som oppgav dette som årsak til skolevalget. Johanne som kommer fra vestkanten forklarte at hun ønsket et miljø som ikke var så ensartet som hun opplevde at stedet hun kom fra kunne være. Anna gikk på ungdomsskole både på vestkanten og østkanten, og forklarte at hun ønsket å starte på en skole som ikke hadde et spesielt rykte eller var typisk vestkant eller østkant.

I *valg på grunn av kort avstand* legges det at jentene fortalte at de ønsket å bruke minst mulig tid på reisevei til og fra skolen. Dette er en kategori som svært tydelig viser at det har blitt tatt et rasjonelt valg. Julie fortalte blant annet at hun allerede hadde ganske lang reisevei inn til byen og at hun derfor ikke ønsket å måtte reise mer enn nødvendig. Ikke helt uventet var det bare jentene fra Oslo nord som oppgav at kort avstand til skolen var en av årsakene til at de hadde valgt å søke seg til skolen i nord. Det igjen fører oss over til *valg på grunn av forandring* som var en årsak alle jentene, med unntak av Marie, som kom fra andre steder enn Oslo nord oppgav. Med *valg på grunn av forandring* forsøkes det å vise hvordan jentene som ikke var fra nord forklarte at de enten ikke var fornøyd med hvordan det var der de kom fra eller at de ønsket å oppleve noe annet. Kari kan, som nevnt i kapittel 3, illustrere hvordan skole er valgt på grunn av forandring.

Den femte kategorien *valg på grunn av studietilbud* er det bare Marie som kan plasseres i. Hun driver aktivt med en idrett som det bare er skolen i nord som tilbyr. For henne var

dermed valget enkelt. Det var også studietilbudet som var den eneste årsaken til at hun valgte skolen i nord.

4.2. Hverdagen

Hverdagen, inkludert helgen, til jentene i denne studien består for det meste av skole, jobb, trening og venner, men det er som nevnt skole som tar opp mest tid. Flere av jentene, som for eksempel Julie, kombinerer ofte både skole og venner ved at hun gjør lekser når hun er med venner i hverdagen. Trening og venner er også noe som ofte blir kombinert. Enkelte av jentene driver med organisert idrett og Kari fortalte at flere av de vennene hennes har hun fått gjennom å drive med håndball.

De fleste av jentene fortalte at da de var yngre holdt de på med mange forskjellige aktiviteter. Blant annet ski, fotball, håndball, dans, korps, turn, svømming, slalåm, tegning og ridning ble nevnt. Dette er aktiviteter jentene fortalte at det har blitt mye mindre av, og nå er det for det meste mer generell trening, jobb, fester, sosiale sammenkomster med venner og skole jentene fyller hverdagene sine med. Til tross for at de gjør færre ulike aktiviteter gjør de fortsatt mye, og flere fortalte om hektiske uker. For jentene som driver med organisert idrett, slik som Kari, Lisa og Marie tar idretten opp omtrent like mye tid som skole. Marie, som i tillegg går idrettslinje, fortalte om en hverdag hvor idretten fikk enda mer plass enn skole og at det var idretten som ble prioritert av de to. Kari var, som tidligere nevnt, skadet på tidspunktet da intervjuet ble gjennomført og fortalte at hun endelig kunne få litt mer tid til å henge med venner.

Kari: «jeg drev jo veldig mye med håndball før og da besto helgene egentlig bare av håndball og skole men nå som jeg er skada så får jeg på en måte gjort litt andre ting da og jeg føler jo på det at jeg har hatt veldig lyst til å drive litt mer med å dra ut og møte nye mennesker og det har jeg ikke hatt mulighet til når jeg har drevet så mye med håndball da og når jeg ble skada så tenkte jeg eh atte jeg skal gjøre alt det jeg har hatt lyst til å gjøre når jeg ikke kunne det»

Kari er ikke alene blant informantene om å ønske å kunne være mer med venner. De fleste av jentene fortalte at det i hovedsak er i helgene de er med venner. Pia var en av disse, men hun synes det kunne være frustrerende at hun som regel alltid må jobbe på lørdager når de andre er sosiale. Dette fører ofte til at når hun har tid til «å henge» med venner etter jobb er de slitne og vil helst slappe av. Det at hun fikk mindre tid til å være med venner var en av årsakene til

at hun hadde bestemt seg for å slutte i jobben. Pia og Kari sine situasjoner er eksempler på hvordan arbeid og idrett som institusjoner kan ha en innvirkning på unge jenters liv.

Kamilla og Julie fortalte at de likte å slappe av når de kom hjem fra skolen. Også Lisa ønsket å slappe av når hun kom hjem på fredager, men hun opplever at hun ikke kan gjøre det fordi hun føler hun må være sosial når hun først har muligheten. Hun ender derfor ofte opp med å dra på fest med venner, men drar tidlig hjem slik at hun er i form til å dra på zumba-time morgenen etter. Resten av lørdagen pleier hun å vaske og rydde hjemme og gå tur med hunden. På lørdagskvelden hender det også at hun drar ut med venner. Lisa har en deltidsjobb og som regel jobber hun på søndager. Helgene til Lisa er med andre ord svært varierte. Videre fortalte hun at hun som regel i ukedagene drar hjem etter skolen og vimser litt før hun drar på trening. Eventuelle lekser gjør hun etter trening. Hverdagene hennes består med andre ord i hovedsak av skole og trening, mens det er i helgene hun har tid til å være med venner. Dette er en uke som kan sies å også være typisk for de andre jentene i studien og vennene deres.

Det har blitt nevnt tidligere hvordan Dorothy E. Smith forklarer at tekster er sentrale når en ser på hvordan det ekstralokale påvirker det lokale (Smith, 2002, s.34). I unge jenters liv er teksten timeplan svært sentral i hvordan de blir påvirket av skolen. Flere av informantene fortalte at de som regel starter sent på skolen og dermed også slutter sent. Julie synes ikke dette er ideelt og skulle heller ønske at de kunne begynne tidlig og slutte tidlig. Her kommer det blant annet frem hvordan det ekstralokales påvirkning er negativ. Den negative effekten timeplanen har på hverdagslivet er derimot ikke fremmed for Julie. Pia fortalte at fordi timeplanen er lagt opp slik den er hender det at hun trener før skolen. Marie har muligheten til å kombinere trening og skole fordi hun går på idrettslinjen.

Marie: «vi har en time på styrkerommet og da har vi et program som vi skal gjennom så hvis vi ikke blir ferdig på den timen med programmet så blir vi ofte litt lenger»

Hun setter med andre ord ikke av en hel skoletime/fritime til trening, men lar det heller gli over i hverandre ved å fullføre hele treningssettet i fritimen. Ut i fra dette kan en se hvordan det er skolen og timeplanen, altså det ekstralokale og det ekstralokales tekster som setter grenser for resten av livet til jentene. Andre aktiviteter som sosialisering, trening og jobb legges opp etter hvordan skolehverdagen ser ut. Blant annet jobber både Pia og Lisa i helgene slik at det ikke skal komme i veien for skole. Lisa fortalte at hun spilte mer fotball før, men at hun har vært nødt til å kutte ned på grunn av skolen. For de fleste, med unntak av Marie, er

det altså skole som kommer først. Å prioritere skole fremfor aktiviteter som jobb, venner og trening kan knyttes til *fremtidsdisiplinering* (Frøyland og Sletten, 2012). Valg som blir tatt i ungdomstiden danner grunnlaget for fremtidens muligheter innen blant annet utdanning og arbeidsmarked. Fremtiden til Marie er idretten, og dermed er trolig dette årsaken til at hun prioriterer trening fremfor skole. For de andre jentene er det derimot utdanning og arbeidslivet som er målet og dermed er det skolen de prioriterer i ungdomstiden.

4.2.1. Fag - hva liker de best og dårligst

Lisa: «det er litt morsomt for på ungdomsskolen så trodde jeg at jeg var en skikkelig realfags-type eh, men det var på grunn av vi hadde veldig dårlige lærere i de andre fagene og en veldig god lærer i naturfag og matte så da var jeg veldig sånn glad i de fagene på en måte, men så endret det seg da jeg har jo alltid vært veldig glad i å skrive tekster for eksempel eh., så jeg tror det er litt derfor jeg alltid har vært bedre på de mer samfunnsfaglige fagene»

Trine: «det bare føles så waste for jeg vet jeg kommer til å ende opp med å snakke engelsk i utlandet uansett og ikke spansk»

Informantene hadde ulike meninger om de forskjellige fagene de har på videregående. Noen fag likte de godt, mens andre likte de dårligere. Forklaringen på om de likte et fag eller ikke varierte. Noen likte enkelte fag på grunn av deres personlige interesser eller planer for fremtiden, mens andre fortalte at de likte enkelte fag på grunn av læreren. På samme måte var det enkelte fag de ikke likte på grunn av læreren eller at de ikke så fagets verdi. For jentene som gikk i andre klasse gikk sistnevnte årsak mer igjen. Noe av grunnen var fordi ikke alle fagene er *avgangsfag*, altså at det ikke blir satt standpunktkarakter det inneværende året. Norsk er et av fagene hvor det ikke blir satt standpunktkarakter før i tredje klasse. Nora fortalte at hun trodde hun kom til å like norskfaget bedre når hun begynner i tredje klasse, fordi karakteren da vil bli stående på vitnemålet. For å få best mulig karakter vil hun da bli nødt til å engasjere seg mer, og dette engasjementet antar hun vil føre til en økt interesse for faget. Hun har med andre ord en svært rasjonell tankegang når det kommer til skole, og velger å prioritere det som vil gå ut over fremtiden. Dette illustrerer videre hvordan skolens tekster og organisering er med på å påvirke hverdagen til jentene. Fordi læreplanen er lagt opp på en slik måte at en skal ha norsk i tre år, men at det bare er karakteren man får siste året som er

avgjørende, gir det rom for at man de første årene kan nedprioritere norsk til fordel for andre fag som er mer avgjørende de første årene.

Kamilla, Stine, Julie og Pia gikk alle i tredje klasse på videregående da de ble intervjuet, mens de øvrige jentene gikk i andre klasse. Basert på det Nora fortalte skulle en kunne anta at de fire jentene som gikk i tredje klasse ville like norsk. Derimot fortalte Julie og Pia at norsk ikke var et fag de var spesielt begeistret for. Spesielt var de fortvilet over hvordan organiseringen av særemnet var lagt opp.

Julie: «akkurat nå er det vel særemnet [som er stressende]»

Pia: «det er et prosjekt som aldri tar slutt egentlig synes jeg det er greit å lese de bøkene fordi jeg tror jeg har hatt flaks med at de bøkene jeg leser har vært ganske interessante men det er sånn at vi har en skriveøkt eh,, vi aner ikke hvor mange uker siden vi hadde det og så er det mange uker til neste skriveøkt og så er det mange uker til så det er et sånn prosjekt som aldri tar slutt og så gruer man seg til hver ting så er det sånn evighet mellom hver så det er så lenge man må grue seg også»

Julie: «nå fant vi ut vi skal ha fordi den fremføringen til slutt skal være sånn muntlig eksamen og så skal.. det fikk jeg vite nå nettopp da, men det skal være publikum fra assa andre klassen skal sitte å høre hele presentasjonen din og samtalen din og hvert fall det synes jeg var ganske eh,,»

Pia: «det synes ikke jeg var innafor»

I samtalen mellom Julie og Pia ser vi at det ikke er fordi de synes særemnet er kjedelig, men de liker ikke at det er lagt opp på en såpass inkonsekvent måte, og at de dermed aldri vet når de skal jobbe med det. Det er altså fagets struktur som er problemet og ikke selve innholdet. Som vi ser liker de heller ikke at de må ha en muntlig fremføring for personer fra andre klasser. Julie og Pia fortalte ikke hvorfor de ikke var spesielt begeistret for at de måtte ha en muntlig fremføring og dette var heller ikke noe som ble fulgt opp under intervjuet.

En annen årsak til at jentene mislikte enkelte fag var at de fortalte at det var vanskelig. Fagene som gikk igjen som vanskelige var språk (tysk, spansk eller fransk) og matte. Marie forklarer det som «helt forferdelig å sitte der [i fransktimen] og ikke vite hva de sier». Følelsen av å ikke forstå blir altså knyttet til noe forferdelig som igjen er med på å gjøre faget til det en liker

dårligst. Dette kan knyttes til tanken om at dagens skole er preget av prestasjonspress (Skaalvik og Federici, 2015). Elever opplever skolen som prestasjonsorientert, det vil si at hovedvekten legges på prøver og prøveresultater. Ved å sammenligne resultater både mellom elever og skoler sendes det et signal til elevene om at det er viktig å være best (Skaalvik og Federici, 2015). Det er på denne måten en kan forstå det jentene i denne studien sier i forhold til hvilke fag de liker og ikke liker. Selv om de mener det ikke direkte henger sammen med karakterer handler det om å gjøre det bra. Om en setter det helt på spissen kan en si det slik som Martin Covington: "To be able is to be worthy" (Covington, 2009, s.142). Altså kan det hevdes at jentene definerer seg selv etter hvordan de gjør det på skolen, og at om de ikke mestrer et fag kan det være enklere å si at man simpelthen bare ikke liker faget og ikke at man ikke får det til.

4.2.2. Den sjette skoledagen

Som vi så over bruker jentene ofte helgene til å være med venner og aktiviteter de ikke får tid til ellers i uken. Fordi skole tar opp såpass mye tid av livene deres ender de ofte opp med å måtte gjøre skolearbeid også i helgene. Flere nevnte at det som regel er søndager som blir brukt til dette. En kan derfor snakke om den sjette skoledagen.

Julie: «på søndager pleier jeg å gjøre en del skole., egentlig fordi det er en sånn veldig grei dag å gjøre skole på jeg vet ikke hvorfor det har blitt sånn, men søndag blir veldig ofte sånn dag som man bare tenker at man skal få gjort så mye og så når dagen har gått og skal legge seg så er det sånn hakke fått gjort noen ting»

Her ser vi at Julie fortalte at søndagen ofte blir brukt til å gjøre skolearbeid, men samtidig påpeker hun at hun egentlig ikke får gjort så mye. Det samme fortalte Pia. Dette er nok et eksempel på innvirkningen skole har på jenters liv, både mentalt og fysisk. I helgene, når de egentlig ikke hadde trengt å jobbe med skolearbeid, føler de likevel det er nødvendig å gjøre litt. Jeg spurte ikke hvilke karakterer jentene får, men inntrykket var at de gjør det godt. På den måten kan søndager, som den sjette skoledagen, bare være med på å gjøre jentene mer slitene og stresset. Dette fordi de bruker en hel dag på å tenke at de skal gjøre skole, uten at de får gjort så mye som de skulle ønske.

4.2.3. Populære og upopulære

Til nå har det blitt sett på flere forhold som er med på å påvirke jenters skolehverdag. En annen sosial relasjon som også, til en viss grad, er med å påvirke skolehverdagen er den

sosiale statusen en har på skolen. Flere av jentene fortalte at de skulle ønske de kunne ha svart nei på spørsmålet om det er forskjell på populære og upopulære elever ved skolen, men at de dessverre ser at det er en forskjell. Noen fortalte at selv om de merket en liten forskjell, var dette noe de følte mer på da de gikk på ungdomsskolen. Jentene som fortalte dette var i hovedsak jenter som hadde gått på ungdomsskole i nord eller vest.

Marie: «det var veldig [skille mellom populære og upopulære] på ungdomsskolen, men jeg føler ikke at det er-- men det er ikke så viktig fordi du vet liksom hvem som er populære, men de er ikke populære på samme måte som på ungdomsskolen hvor det var sånn de hadde førsterett på alt det er litt mer sånn at de er populære, men de har ikke noe makt på noen måte å bruke da den har bare fulgt etter dem fra ungdomsskolen at de var populære på ungdomsskolen så er de populære nå også de populære er litt mer sånn drar ut og fester mye de har mange venner eller bekjente det virker ikke som alle er venner egentlig det er litt mer sånn vet hvem mange er ehm .. ja,, det er jo noen ganger pene, ikke alltid eh og det er vel personlig smak også da men og så er de ganske selvsikre men den selvsikkerheten føler jeg ikke har blitt bygd opp her den er blitt bygd opp på ungdomsskolen og barneskolen»

Her kommer Marie inn på noen annet, nemlig hvordan populære ser ut. Da jeg spurte hva som karakteriserer upopulære hadde hun ikke noe konkret å si om utseende på samme måte, men hun fortalte at de ofte var litt «sære og mangler sosiale antenner» slik at det er vanskelig å snakke med dem. Disse kjennetegnene nevnte flere om upopulære, mens det som gikk igjen om populære var at de hadde mange bekjente og at de hadde mange følgere på Instagram. Lisa og Kari er de som nevner at antall følgere på Instagram kan være med på å avgjøre om en er populær eller ikke.

Kari: «det er veldig sånn man kan se hvem som er i den gjengen på klærne og så ja er de jo kanskje veldig opptatt av å bli likt da veldig opptatt av den fasaden sin mange følgere på Instagram og ja, du får kanskje et inntrykk av at de er hyggelige mot deg, men så mener de det egentlig ikke (...) ja sånn en og en så er de veldig hyggelige, men hvis du står der med hele gjengen så er de ikke så hyggelige likevel»

Her nevner også Kari at en kan se på klesstilen til populære personer at de er i den populære gjengen. I tillegg kommer hun inn på noe som spesielt jentene fra nord snakket om, nemlig det at de som er populære egentlig ikke er spesielt hyggelige. Jentene fra nord fortalte at det å være populær i hovedsak handler om å se på seg selv som populær, og ikke hvordan andre oppfatter en.

Lisa: «jeg har jo noen venninner som ikke har lyst til å bli sett noen steder alene på skolen fordi de er redd for å bli oppfattet som litt sånn loner eller ja ensomme typer så sånn sett så er det jo et lite press på det jeg har aldri kjent på det presset»

For venninnene til Lisa handler det ikke om å bli sett på som populære, men at de ikke ønsker å bli sett alene for da vil de bli oppfattet som upopulære «lonere». Av jentene fra vest mener Lisa, i tillegg til Marie, at en kan skille mellom upopulære og populære på skolen deres. Johanne derimot opplever at fordi det er så mange forskjellige som går på skolen i nord uteblir dette skillet. Som tidligere nevnt fortalte flere av jentene at de skulle ønske de kunne svare nei på spørsmålet om det er et skille mellom populære og upopulære ved skolen i nord. Flere fortalte at de tror et slikt skille nesten alltid vil oppstå uansett og at det er vanskelig å unngå. Trine mener at et skille mellom populære og upopulære kan unngås om skolen tar mer ansvar.

Trine: «det er litt trist at det fortsatt er [et skille mellom populære og upopulære] (...) de er veldig forskjellig og jeg vet ikke jeg tror det bare blir sånn nesten uansett selv om det er litt trist at det er det, men *skole nord* tenker jo bare at alle er venner da så de gjør ikke noe med det (...) det er ikke så mye nødvendigvis elevene kan gjøre med det hvis ikke det blir lagt opp til det føler jeg ja gjøre noe sosialt så folk kan henge litt mer sammen da så det ikke blir så 'gjengete' ikke bare tenke at alle er venner og absolutt alle har noen å henge med og sånn selv om man henger med noen så betyr ikke det at man er med i gjengen»

Det kan virke som de andre jentene har "forsont" seg med at det alltid vil være et skille, mens Trine ønsker å finne løsninger på problemet. Trine ønsker at skolen skal ta mer ansvar og at en endring må skje fra toppen og ned. Selv om skolen har mange strukturer som er med på å påvirke jentenes hverdagsliv både negativt og positivt fremkommer det at Trine ikke mener dette er nok. En kan argumentere for at hun ønsker at skolen skal gripe mer inn i de mer translokale relasjonene for å bedre de lokale forholdene. Dog ønsker hun trolig ikke at skolen skal opptre på en paterniserende måte, men at det bør være et mer dialektisk forhold mellom skolen og elevene.

4.3. Stress og bekymringer

Jenters hverdag påvirkes av mange ulike aktiviteter, både innenfor skolen og på fritiden. Med så mange aktiviteter er det ikke unaturlig at det følger noe stress og bekymringer. Stress blant unge jenter, og de medfølgende psykiske og fysiske plagene dette kan føre med seg, er til stadighet en debatt i samfunnet. Fenomenet som «generasjon perfekt» og «flinke piker» blir stadig nevnt og debattert (Øia og Vestel, 2014, s.120). Det er ikke lenger bare på skolen en skal gjøre det bra, men også utenfor skolen. Dagens unge skal altså ha gode karakterer, perfekt og tynn kropp, mange venner, et godt forhold til familien og jobb (Stokseth, 2016). På grunn av dette enorme presset er det enkelte som mener at en heller burde kalle det «generasjon depresjon» (Landro, 2017).

Ingen av mine informanter snakket om at de følte seg deprimert på grunn av mye press. Flere av dem poengterte også at de ikke følte seg presset til noe av andre, men at det var de selv som sto for presset. De fortalte at de følte et slags indre press. Lisa var den eneste som var inne på at det hadde blitt litt for mye for henne en periode, og at hun hadde snakket mye med moren sin om dette. For å klare å slappe av mer og «senke skuldrene» hadde hun startet med daglig meditasjon. Lisa så seg altså nødt til å avgrense seg fra skolen og samfunnets forventninger for å kunne klare å komme seg gjennom hverdagen uten å bli utslitt. På spørsmål om det er noe som stresser jentene er det skole og idrett som gikk mest igjen. Flere fortalte om prøver de snart skulle ha, og at det vil bli strevsomt og stressende å skulle sjonglere øving til de ulike prøvene. Marie nevnte at hun blir stresset av tanken på å måtte gå glipp av en treningsøkt til fordel for skole. På grunn av dette dropper hun svært sjeldent trening, noe som igjen resulterer i at hun får svært liten tid til skole, som medfører mer stress. Kari fortalte at hun hadde et underliggende stress når det kom til karakterer, mens Lisa fortalte at hun var stresset for at julen nærmet seg og at hun måtte rekke å kjøpe inn alle julegaver. Det er med andre ord svært forskjellige årsaker til at jentene blir stresset, men det er skole som går mest igjen.

Stresset jentene opplever kan knyttes til ulike typer press jentene til stadighet blir utsatt for, blant annet karakterpress, treningspress og sosialiseringsspress. Som nevnt tidligere fortalte flere at de til en viss grad følte på et karakterpress, men at det ikke kom fra verken foreldre eller venner, men fra en selv. Altså et indre press. Spesielt var det jentene som hadde vært flinke i et fag på ungdomsskolen som opplevde et indre presset. De fortalte at de følte at når

de først hadde vært flinke før var de nødt til å opprettholde karakteren. Dette tyder på at jentene forsøker å opprettholde en spesiell *rolle*; rollen som skoleflink. Jentene som gikk sitt siste år på videregående, Stine, Kamilla, Julie og Pia fortalte at de følte et større karakterpress det første året på videregående, men at dette har avtatt, og nå opplever de heller et press om å gjøre så godt man kan. Julie og Pia fortalte at mye av årsaken til at de følte på et karakterpress det første året var knyttet til skolen de går på. Skolen har et rykte for å ha svært flinke elever og da «vil man jo ikke være den dårligste». Senere har de skjønnt at ikke alle er superelver og at det er greit med andre karakterer enn toppkarakterer. Denne tanken lettet på det indre karakterpresset de tidligere hadde opplevd.

Gjennom intervjuene fremkom det at det forekommer at foreldre betaler barna deres for gode karakterer. Det var ingen av jentene som deltok i denne studien som fortalte at dette gjaldt dem. Ved at foreldre betaler barna for gode karakterer kan en hevde at prestasjonspresset, og dermed også karakterpresset, blir forsterket (Skaalvik og Federici, 2015). Foreldrenes intensjoner er god og da de sannsynligvis håper pengene vil virke motiverende for skolearbeid. Samtidig kan det føre til at barna tolker det som at høye karakterer og gode resultater er det eneste som teller. Det kan sende et signal om at det ikke handler om å forbedre seg, men å få de beste resultatene (Skaalvik og Federici, 2015).

Ingen av jentene fortalte direkte om et treningspress, men noen av dem kom likevel indirekte inn på temaet. I denne sammenheng forstås treningspress ikke bare som press i forhold til prestasjon og mestring innen idretten, men som stress eller bekymring ellers i hverdagen, forårsaket av trening. Treningspress gjaldt i hovedsak jentene som gikk idrettslinjen eller aktivt drev med en idrett ved siden av skolen. Marie fortalte for eksempel at hun ble stresset om det var en treningsøkt hun måtte droppe, mens Johanne fortalte at hun var nødt til å droppe fotball fordi det tok for mye tid. I tillegg til Johanne hadde også Kamilla og Stine valgt å velge vekk organisert idrett til fordel for skole. Det virker altså som at jentene ikke er interesserte i å gjøre noe halvveis. Skal de først drive med en idrett skal de være gode, og gjøre det best mulig. Det er dette som kjennetegner «generasjon perfekt» (Stokseth, 2016). Idretten blir en del av det som må være perfekt og er ikke lenger noe som bare blir gjort for underholdningsverdien. Videre er det et eksempel på hvordan de sosiale relasjonene jentene inngår i er med på å komplisere hverdagen deres. Hverdagene blir påvirket av at ekstralokale relasjoner virker inn på deres lokale verden både med struktur og tekster.

Fremtid er noe flere av jentene bekymret seg for. På spørsmål om det er noe som bekymrer jentene om dagen skilte Nora seg fra de fleste andre.

Nora: «jeg er litt bekymra over lissom at arbeidsmarkedet blir veldig vanskelig da men det skapes jo nye jobber hele tiden så jeg tror de fleste fikser seg, men jeg er jo litt sånn redd for at jeg ikke får en høy nok stilling som jeg hadde lyst på og så er jeg veldig sånn generelt i verden så er jeg stressa over miljøproblemene og sånn m., så hjemme så prøver vi å gjøre mye mot det da eller vi prøver å redde miljøet litt da ehm og så er jeg litt stressa for en tredje verdenskrig (ler) med Donald Trump og alt det»

Nora er ikke bare bekymret for egen fremtid, men også verden. Trine fortalte at det ikke var noe i hennes eget liv hun bekymret seg over, men at hun er mer bekymret for store tema som «klimate og sånn». Både Trine og Nora fortalte at de ikke er aktive innen politikk, men at de synes det er interessant og viktig å engasjere seg. Kanskje er det også derfor de ser mer utover enn innover når det kommer til bekymringer. Det kan videre virke som de forbinder stress med noe som skjer i nær fremtid, mens bekymringer i hovedsak handler om det som kan skje i mer fjern fremtid. Dette gjelder også de andre jentene da de i hovedsak nevner prøver, enkelte fag og idrettsprestasjoner som er det som stresser dem, mens de for eksempel bekymrer seg for videre utdanning og jobb. Lisa har bekymringer som i hovedsak omhandler nær fremtid.

Lisa: «jeg har bekymringer for alt jeg må gjøre før jul (...) og å rekke liksom alle disse sosiale sammenkomstene på., lørdag for eksempel har jeg tre ting først skal jeg (småler) stå opp tidlig eller vanligvis så drar jeg på zumba tidlig på lørdager det får jeg ikke gjort da og det er litt synd men jeg skal selge lodd på *kjøpesenter* fordi det er for en fotballtur vi skal ha en eller annen gang eh og så etter det så skal jeg på teater med en liten stefetter jeg har fått og etter det skal jeg på julebord så den dagen kommer jo til å gå litt i ett»

Her er det altså i hovedsak det sosiale Lisa bekymrer seg for. Det er med andre ord ikke bare skole som kan virke overveldende for jentene, men også sosiale sammenkomster. Forskjellen er at den sosiale hverdagen i hovedsak er i helgen, mens skolehverdagen er i fra mandag til fredag. Dette kan for eksempel komme av at helgen er kort, og som vi har vært inne på tidligere planlegger jentene hverdagen sin i forhold til skole. Dermed er det mye som må skje på få dager. Ofte blir helgen også brukt til skole, noe som medfører mindre tid til sosiale aktiviteter.

4.4. Fremtid / livet etter videregående

Informantene i denne studien er alle svært målrettede jenter, og de fleste hadde en plan for fremtiden. Dette kan knyttes til selvpresentasjon. Det er ikke sikkert de faktisk har en fastlagt plan, men at de ønsker å fremstille seg selv som at de har det. De fremstiller seg selv som personer som har orden på livet ved å ha planer for fremtiden. Videre kan det hevdes at jentene opplever at det er forventet at de har en plan. I dagens samfunn tar stadig flere høyere utdanning, og de som ikke gjør det blir sett på som avvik (Hegna, Ødegård og Strandbu, 2013). Samtlige av informantene presenterte seg som personer som ville studere og få seg en utdanning så å kunne skaffe seg en jobb. Mens noen fortalte at de ikke visste hva de ville jobbe som, men at de hadde noen tanker for hvilken utdanning de ønsket å ta, var det andre som visste hva de vil jobbe som. Kari fortalte blant annet at hun vil bli jordmor eller politijurist, og Kamilla ønsker seg en lederstilling, og har planer om å gå rett på arkitekt- eller IT-studier etter videregående.

Innen sosiologien snakker en om at sosial bakgrunn henger tett sammen med utdanning (Hansen, 2005). Samtlige av jentene har minst en forelder med høyere utdanning og en kan dermed hevde at de er en del av middelklassen. Om en har en høy klassebakgrunn er sannsynligheten større for at en ender opp med en universitetsutdanning (Hansen, 2005).

Trine: «foreldrene mine og familien min generelt vært veldig opptatte av utdanning og det er jo noe de konstant spør om og hvordan det går på skolen, hva jeg vil gjøre etter videregående, hvilke fag jeg har, hvordan det går ja det er liksom veldig gjennomgående da jeg vet ikke jeg det har aldri vært aktuelt for meg å ikke gå på skolen»

Her ser vi hvordan foreldrene til Trine, som har høy utdanning begge to, i tillegg til at resten av familien hennes, er svært interesserte i utdannelsen hennes. Bare ved å være med familien blir hun påvirket, og kanskje motivert, til å ta høyere utdanning. På denne måten påvirkes det lokale av det translokale (Widerberg, 2015, s.16). Også Kamilla fortalte at hun har hentet mye av sin inspirasjon til videre utdanning fra foreldrene. Faren har høy utdanning og i følge Kamilla har han fått alle jobbene han har ønsket seg, noe hun håper kan gjelde henne også. Det er med andre ord ingen tvil om at foreldrene til jentene har mye å si for fremtidsplanene om høyere utdanning. Det var ingen av jentene som fortalte at de ikke ønsket å ta høyere utdanning, men det var noen som fortalte at de ikke hadde planer om å bli det samme som foreldrene. Marie fortalte blant annet at faren hennes «endelig» har forstått at hun ikke kommer til å bli ingeniør slik som han. Jentene følger altså samme løp som foreldrene ved å

planlegge å ta høyere utdanning, men ingen av dem har planer om å gjøre nøyaktig det samme som foreldrene.

Mens noen av jentene hadde klare planer for hva de ønsket å gjøre i fremtiden var noen litt mer usikre. Nora var ikke sikker på hva hun ønsket å studere, men trodde hun kom til å ende opp med psykologi eller sosiologi. Det hun derimot allerede har bestemt seg for er studiested. Hun har veldig lyst til å studere i København. Videre er hun usikker på hva som vil være det beste å gjøre om hun etter videregående ikke har karaktersnittet til å komme inn på det studiet en helst ville. Hun diskuterte om det eventuelt ville være best å ta et friår for å ta opp fag eller om det ville være bedre å begynne på et annet studie. Nora hadde altså viet mye tid til å tenke over fremtiden og selv om hun ikke hadde en helt klar plan hadde hun altså noen tanker for hvordan hun så for seg fremtiden.

4.4.1. Friår

Da jeg snakket med jentene om hva de ønsker å gjøre etter videregående nevnte nesten samtlige friår. Noen nevnte det fordi de kunne tenke seg å ta et friår, mens andre nevnte det fordi de *ikke* kunne tenke seg å ta et friår. Pia, Julie, Stine, Trine, Lisa og Johanne nevnte alle friår og at dette er noe de ønsker å ta. Marie og Kari nevnte ikke friår, men Kari fortalte at hun skal i militæret etter videregående. Hvordan en velger å definere friår kan variere litt. For hva er egentlig et friår? Kristoffer Chelsom Vogt har skrevet om dette i artikkelen *The timing of a time out: the gap year in life course context* (2018). Ofte innebærer et friår for middelklasseungdom å ta en pause fra det lineære løpet som er lagt opp for dem (Vogt, 2018). Om militæret kan regnes som et friår er vanskelig å avgjøre. Pia fortalte at hun ikke er sikker på hva hun skal gjøre etter videregående da hun har blitt innkalt til sesjon del 2. Hun sa at om hun ikke skulle inn i militæret ønsket hun å ta et friår for å få tid til å tenke over hva hun ønsker å studere. Det kan altså virke som at Pia regner militæret som et friår.

Stine, Julie, Trine, Lisa og Johanne er de jentene som nevnte at de ønsket å ta et friår.

Grunnen til at de ønsket dette var enten for å kunne «slappe av» og samle energi og motivasjon til mer skole, eller at de ikke visste hva de ønsket å studere og derfor trengte mer tid til å finne ut av det. De er altså ikke i tvil om at de skal studere og følge det forventede løpet. Dog er det interessant at de forteller at de ønsker å ta et år for å kunne «slappe av» da flere nevner at de har tenkt på å gå på folkehøyskole eller jobbe. Det kan virke som bare det å

ha muligheten til å gjøre noe annet enn å sitte på skolebenken hver uke er det som vil være det avslappende.

Stine: «jeg er hvertfall veldig fast bestemt på å ta et friår for jeg merker nå at jeg er ganske sliten av skole og jeg ble sliten med en gang etter sommerferien jeg vet at hvis jeg går nå rett på studie så kommer jeg bare -- det kommer bare til å klikke for meg (ler) det blir altfor mye eh, men så jeg har lyst til å jobbe et år og tjene penger egentlig og bare spare og på en måte ha en litt sånn annen rutine bare ha en helt enkel jobb hvor jeg går på jobb, jobber, kommer hjem og så er jeg ferdig å kunne slippe det der med lekser for et år eh tror jeg er veldig bra for meg»

Stine ønsker å jobbe fordi hun antar det vil være deilig å ikke måtte ha noe å gjøre når hun er ferdig på jobb. Her igjen kan en se antydninger til hvordan skole tar opp mye mer av hverdagen til jentene utover den faktiske tiden de bruker på skolen. Så kanskje er det dette de ønsker å ta fri fra, alt det ekstra arbeidet og tiden skole opptar av hverdagen deres. Johanne fortalte at hun ønsket å ta seg et friår for å gå på folkehøyskole eller ta et årsstudium i utlandet. Hun ønsker altså å fortsette med skole, men velger likevel å omtale det som et friår.

Nora, Kamilla og Anna var jentene som fortalte at de *ikke* ville ta seg et friår etter videregående. Alle tre jentene hadde veldig forskjellige forklaringer på hvorfor de ikke ønsket å ta seg et friår. For Nora var mye av grunnen foreldrene. Hun fortalte at de nok ikke hadde stoppet henne om hun ønsket å ta seg et friår, men at hun hadde forstått det som at de så på friår som litt bortkastet. Fordi foreldrene har denne tanken var det noe hun selv hadde begynt å tenke.

Kamilla: «Jeg har bestemt meg for at jeg ikke skal ta friår fordi jeg aner ikke hva jeg skulle funnet på og jeg har ikke noe lyst til å jobbe så da skal jeg bare sitte der da (ler) det går jo ikke. Og så er jeg veldig glad i skole selv om jeg liksom nå har sagt at ååh det er så ille åå (ler)»

For Kamilla handler det om at hun liker skole og ikke vet hva hun skulle gjort i løpet av et friår. Kamilla var også en av de som allerede hadde en «skissert» plan for hva hun ønsket å studere og deretter jobbe med i fremtiden. For henne er det med andre ord ikke nødvendig med et år til å tenke over og bestemme seg for studie da hun allerede har bestemt seg for å studere arkitektur eller IT. Det kan virke som Anna egentlig kunne tenke seg et friår, men hun er bekymret for at hun ikke ville kommet seg «tilbake». Med «tilbake» kan en anta at hun sikter til skole og studier. Dette kan tyde på at samfunnet i tillegg til familie og venner kan ha

vært med på å påvirke Anna til å tenke at det ”riktige” å gjøre etter videregående er å ta høyere utdanning.

4.5. Avslutning

Det har nå blitt illustrert hvordan skole og utdanning omfatter store deler av livene til jentene ved at de tenker på det både bevisst og ubevisst. De tenker bevisst over det ved å fysisk være til stede, gjøre lekser og planlegge fremtidig utdanning. Videre tenker de ubevisst over det ved at de legger opp andre aktiviteter slik som trening, være med venner og jobb etter det. Ved å se hvor stor del av hverdagen til jentene som påvirkes av skole har det blitt tydelig hvordan det trans- og ekstralokale virker inn på det lokale. Det ble på denne måten også vist hvordan teksten *timeplan* var med på å styre jentenes hverdag, og hvordan ’tidsklemma’ førte til at jentene måtte inkludere en sjette skoledag får å få endene til å møtes. Videre har det også fremkommet hvor stor innflytelse familie og venner har på jentenes hverdag. Spesielt har de stor påvirkningskraft i forhold til valg jentene tar og skal ta. Venner hadde blant annet en innvirkning på jentenes valg av videregående skole, mens foreldrene hadde en spesiell innvirkning på jentenes tanker og planer for fremtiden. Hvorfor det er slik at foreldre og venner/jevnaaldrende har såpass stor innflytelse på jentenes liv er noe det skal bli sett nærmere på i neste kapittel.

Som det ble vist kan man omtale dagens skolesystem som prestasjonsorientert (Skaalvik og Federici, 2015). Dette påvirker jentene i den grad at de føler en grad av håpløshet om de befinner seg i en skolesituasjon der de ikke forstår hva det snakkes om eller ikke klarer å komme frem til svaret. I forhold til karakterer fortalte jentene at de ikke føler at personer rundt dem bidrar til et karakterpress, men at det heller er snakk om ’et indre press’. Selv om de ikke ønsker å ”klandre” andre enn seg selv er det ikke til å komme utenom at tanken og ønsket om å få best mulige karakterer er noe de har blitt opplært til og som nå er internalisert i dem slik at de tar den for gitt. Fordi skolen inngår i så mange deler av livene til jentene vil dette være noe som også går igjen i de neste analysekapitlene. Blant annet er skoler noe av det jentene bruker for å trekke grenser innad i Oslo. I neste kapittel, som omhandler oppvekst og kjønn, vil det blant annet bli sett på hvordan vennskapene jentene inngår i blir skap i skolen. En kan altså konkludere med at i den livsfasen og konteksten jentene i denne studien befinner seg i nå, så er skolen den institusjonen som har størst innvirkning på livene deres.

KAPITTEL 5: OPPVEKST OG KJØNN

Som det ble sett på i kapittel 2 har kjønnsforskere sett mye på forskjellene og likhetene mellom biologisk og sosialt kjønn. Det biologiske kjønn er det man blir født som, mens sosialt kjønn er det som blir konstruert i og av samfunnet (West og Zimmerman, 1987). Når en snakker om kjønn som konstruert i samfunnet er det sentralt å trekke inn begrepet *å gjøre kjønn*. I dette kapitlet vil det blant annet bli sett på hvordan jenter forholder seg til sitt eget kjønn og andres kjønn og hvordan de orienterer seg i det sosiale rommet i forhold til kjønn. Fordi det i hovedsak er gjennom familien at primærsosialiseringen foregår, har familien en særlig sentral rolle når det kommer til å danne grunnlaget for hvordan man tolker og forstår hendelser og situasjoner senere i livet. Dermed er det viktig å også se på oppvekst for å kunne si noe om hvordan jentene i denne studien har kommet til å se på eget og andres kjønn. Oppveksten er ikke bare relevant i forhold til kjønn, men også i forhold til mer generell identitet og valg en tar senere i livet. Hvordan man leker og med hvem man leker med i oppveksten kan gi en indikasjon på hvordan fremtiden blir. For eksempel så vi i forrige kapittel hvordan noen av jentene tok valget om videregående skole i forhold til hva vennene gjorde. I tillegg til venner har familien hatt (og har) en stor rolle i jenters oppvekst. En har blant annet sett i tidligere forskning at barns utdanning og foreldres utdanning henger tett sammen (Hansen, 2005).

Den institusjonelle etnografien har i dette kapitlet blitt brukt for å belyse hvordan samfunnet, familien og jevnaldrende er med på å forme livene og identiteten til jenter. Blant annet vil det bli sett på hvordan jentene i denne studien i enkelte situasjoner kan oppleve at de blir presset inn i en ramme. Det vil først bli sett på hvordan oppveksten til jentene har vært og hvordan den har vært med på å forme dem. Herunder hvordan sosialisering med jevnaldrende og foreldre har hatt en påvirkning. Deretter vil det bli sett på hvordan jentene selv forstår *å gjøre kjønn* og hvordan dette kan sies å komme frem gjennom deres fortellinger om oppvekst og hverdagen deres. I forhold til dette vil det også bli vist hvordan jentene kan føle at de av og til blir presset inn i en ramme for hvordan de bør og skal være. Dernest vil det bli sett på hvordan jentene forstår andres kjønn og hvilke tanker de har omkring det personlige pronomenet *hen*.

Det vil så bli sett på hvordan jentene forstår sitt eget kjønn og hvordan det å være jente kan virke både positivt og negativt inn i hverdagen.

5.1. Oppvekst

Jentene i denne studien vokste opp på 2000-tallet og er en del av det som blant annet omtales som «generasjon Z» (Ravnsborg, 2016). Jevnt over kan det se ut til at oppvekstene deres har vært nokså like, men det er naturlig nok også forskjeller. Alle jentene fortalte om en god oppvekst som besto av mye tid med familie og senere litt mindre tid med foreldre, og mer med venner. De fortalte om skiturer i marka, byvandring og hytteturer. Den såkalte generasjon Z er oppvokst med ny teknologi, data, internett og sosiale medier, og dette er dermed også noe jentene fortalte at de brukte og bruker mye tid på.

Som barn blir samfunnets normer og regler internalisert gjennom primærsosialisering, med særlig foreldre og familie (Frønes, 2006, s.38). Jentene i denne studien snakket svært positivt om foreldrene sine og det fremsto som de alle hadde nære relasjoner til familien. Flere fortalte også at de ser opp til foreldre, besteforeldre eller søsken.

Stine: «Jeg ser ganske mye opp til farmor (...) hun var skikkelig dårlig på skolen (småler) og så ville hun bli sykepleier så hun lissom bare tok opp mange ekstra fag og tok masse sånn husmorskole og sånn hun hatet det, men hun bare gjorde det for å komme (ler) inn på sykepleierstudiet (...) selv om hun er veldig direkte og sier ting veldig rett ut så er hun aldri frekk eller aldri sånn eh respekterer alltid mennesker (...) det er liksom farmor ser jeg ganske opp til da for det kan gå dårlig man kan gjøre det dårlig på skolen men kan fortsatt komme langt i livet»

Her ser vi hvordan Stine ser opp til farmoren sin fordi hun er seg selv og jobber hardt. Dette, i tillegg til personlige egenskaper som snill og omsorgsfull, er kvalifikasjoner jentene fortalte at er det de ser mest opp til når det kommer til familien. For flere av jentene har også familien, slik de fortalte, vært med på å påvirke valg, både bevisst og ubevisst, som de har tatt i løpet av livet. Ofte er det slik som Stine fortalte at det er det vedkommende har klart i livet, i forhold til utdanning og jobb, som er det de ser mest opp til, og lar seg inspirere av.

Marie fortalte at hun bodde i Usa med familien fra hun var 6 år til hun var 9 år. Mens de bodde der var hun mye med moren, faren og lillebroren. Hun fikk i løpet av disse tre årene

også et svært nært forhold til mormoren og bestefaren. De pleide å komme på besøk to ganger i året og ble i fire uker hver gang. Lisa har også et spesielt forhold til moren sin side av familien. Moren kommer fra «landet» og Lisa fortalte at oppveksten hennes derfor besto av strenge regler og verdier som moren hadde tatt med seg fra sin familie på landet. På grunn av morens tilknytning til landet har Lisa opplevd at hun har stått litt mellom bylivet, og livet på landet. Hun var blant annet engasjert i debatten rundt ulv som pågikk høsten 2017 (Børrensen, 2017). Det er tydelig at flere av jentene har et spesielt forhold til moren, samtidig som det har blitt nevnt i tidligere kapitler at Julie og Kamilla har et nært forhold til fedrene sine.

Jentene kan deles opp i to grupper, de *rolige og sjenerte* og de *aktive og utadvendte*. Med dette menes det at da jentene skulle fortelle om hvordan de var som barn beskrev de seg selv som en av de to typene. Med rolig siktes det ikke til inaktivitet, men at de likte aktiviteter med lav intensitet, som for eksempel tegne, lese eller at de ikke var høylytte. Med aktive og utadvendte menes det at jentene var «høyt og lavt», og at de var komfortable rundt nye mennesker. Alle jentene fra Oslo vest, Marie, Lisa og Johanne, og Stine fra nord, fortalte at de var rolige og sjenerte da de var yngre. Jentene fra øst og nord, Kamilla, Pia, Julie, Anna, Kari, Trine og Nora er dermed de som beskrev seg selv som aktive og utadvendte. Trine skilte seg litt fra de andre da hun ikke direkte brukte ordene aktiv eller utadvendt. Trine beskrev seg selv som nysgjerrig. Hva hun egentlig mente med nysgjerrig kom ikke frem, men hun har likevel blitt plassert i kategorien *aktive og utadvendte*. Nora fortalte at hun som liten var glad, men litt sur og likte å leke. Hun likte å leke med Barbie mens hun hørte på klassisk musikk. Nora kan med dette plasseres i begge kategoriene.

Jentene som fortalte at de var rolige og/eller sjenerte fortalte videre at dette har endret seg med årene. Ved å bli eldre og tryggere på seg selv har de blitt mer utadvendte og glad i å møte nye mennesker.

Marie: «jeg tror jeg har blitt veldig forandret av å gå her på en større skole eh fordi jeg har blitt litt tryggere på meg selv i hvert fall, men det er jo sikkert det å komme på videregående da menne og jeg har blitt litt mer utadvendt og blitt litt bedre på å snakke med folk og jeg er ikke redd for å snakke høyt i klassen eller sånt som jeg kanskje var litt mer før og så er jeg kanskje ikke så rolig lenger som jeg var før»

Det er ikke bare personligheten til jentene som har utviklet, og forandret seg i løpet av oppveksten. Også hvordan de sosialiserer med venner har forandret seg. De fortalte at som

barn lekte de mye med vennene sine, blant annet med leker og uteaktiviteter som boksen går. Nå når de er eldre fortalte de at de ikke lenger leker på samme måte.

5.1.1. Sosialisering som barn og jente

Stine: «jeg var veldig glad i Barbie hvertfall. Jeg hadde gode venner vi lekte veldig mye med Barbie sammen og det ble alltid krangling om hvem som skulle få bruke hva eeh, men så var det også veldig sann sosialt å være med på ehm sann håndball for eksempel eeh der ble jeg kjent med veldig mange folk»

Barbie-dukker var det flere av jentene som fortalte at de lekte med. Som allerede nevnt likte Nora å leke med Barbie alene mens hun hørte på klassisk musikk, mens andre, slik som Stine fortalte at de som regel lekte med Barbie sammen med venner, selv om det også hendte at hun gjorde det alene. Noen av jentene fortalte derimot at de *ikke* lekte med Barbie. Marie var en av dem. Hun fortalte blant annet at hun synes Barbie-dukker og dukker generelt er «creepy». Trine fortalte at hun ikke lekte med Barbie før hun skjønnte at det var «en greie» for jenter å leke med dette. Dette utsagnet viser hvordan vi kan forstå fenomener fra det lokale på mikro-nivå ved å knytte det til et makro-nivå (Smith, 2005, s.35). Ved at samfunnet, synlig for Trine gjennom jevnaldrende, familie og butikker, fortalte Trine hva hun som jente burde leke med tilpasset hun seg dette og begynte å leke med Barbie. Videre er Trines utsagn svært interessant da det har vært en samfunnsdebatt omkring kjønnsdelte leker. Det er blant annet de som hevder at leker aldri har vært så kjønnsdelte som nå (Mo og Fossum, 2015). Et spill Stine og Kamilla fortalte at de ofte spilte da de var yngre var ”goSupermodel”.

Kamilla: «Det jeg husker faktisk sykt godt var goSupermodel alle sa liksom at de ikke var avhengige, men jeg er ganske overbevist om at alle var avhengig man gikk hjem fra skolen og så logget alle inn på goSupermodel og så snakket man med hverandre der, og så hadde man modeller og så kunne man kjøpe klær og sånne ting»

Videre fortalte de at det i goSupermodel var om å gjøre å ha høyest score da dette medførte høy status, både i den virtuelle og virkelige verden. En kunne også bruke ordentlige penger på dette (noe Kamilla fortalte at flere gjorde) for å kjøpe seg blant annet medlemskap som igjen førte til høyere score. goSupermodel var et nettspill og nettsamfunn beregnet for bare jenter, da gutter ikke fikk lov til å delta (Nielsen, 2016). Både Kamilla og Stine mente at dette var et spill alle drev med, men det var ingen av de andre jentene i studien som nevnte det. Jentene

lekte ikke bare med leker og spill inne, de fortalte at de også pleide å leke mye med venner ute.

Stine: «Vi hadde veldig mye sånn leker sånn hoppetau som dere hadde og sånn enspretten og vi hadde en sånn vegg i skolegården så vi pleide å leke sånn eeh hjørnesisten rundt hvor man lissom var fri på hvert hjørne det gjorde vi veldig ofte og ”gi et lite vink” og veldig sånn typiske leker»

Dette var leker de ikke bare bedrev på skolen, men også hjemme. Stine fortalte videre at etter skolen pleide alle som bodde i nærmiljøet å møtes ute i gatene. Dagens unge blir stadig fortalt at de er for lite ute og sitter for mye inne og ser på skjermer (Langset, 2013). Dette kan derimot vise seg å ikke stemme for jentene i denne studien da de lekte mye ute med venner og naboer da de var yngre. Når jentene lekte ute kunne de leke sammen både jenter og gutter, i alle aldre. Likevel var det jenter de lekte mest med da de var yngre. Også som ungdom omgås de mest andre jenter. Det hendte at gutter og jenter kunne leke sammen på skolen, men med unntak av Stine var det i hovedsak jenter de lekte med utenom skolen. Lisa fortalte at det ble sett på som litt rart om jenter og gutter lekte sammen, selv om det også kunne være litt kult. Hun fortalte også om en jente fra barneskolen hennes som nesten bare lekte med guttene, og det ble sagt at det jo ikke var sånn det skulle være. Denne jenta kan altså sies å bryte med det heteronormative regime (Jegerstedt, 2008). Videre kan det også hevdes at hun ble tatt for å *gjøre kjønn* ”feil”. Anna fortalte at hun har flere vennegjenger blant annet en der det både er gutter og jenter og en vennegjeng hvor de bare er jenter. Det kan altså virke som jentene, med unntak av Anna, har hatt en svært kjønnsdelt barndom, både når det kommer til venner og leketøy. Likevel opplevde ikke jentene at de har blitt behandlet noe annerledes enn gutter. Jentene som har en bror eller flere brødre fortalte at det alltid har blitt stilt de samme kravene og at de ikke har opplevd at foreldrene har hatt ulike forventninger avhengig av kjønn. Når det er sagt fortalte Johanne at hun ikke tror hun ville blitt sendt på danseskole som liten om hun hadde vært født gutt.

5.1.2. Sosialisering som ungdom og jente

Som ungdom har jentene begynt å gjøre andre ting med vennene sine enn de gjorde da de var yngre. Flere forklarte at de ofte bare prater når de er med venner. Det hender også at de lager mat sammen, men dette er mest i helger når de har bedre tid. Anna og vennene hennes pleier å gå på restaurant eller kafe når de er sammen. Eller så henger de bare hjemme hos en i gjengen og ser film eller prater. Anna var ikke den eneste som fortalte at hun pleide å se på film med

venner, flere nevnte dette. Selv om noe av sosialiseringen jentene gjør med venner skjer på trening, har aktiviteter de gjør med venner gått fra å være ganske aktivt til å bli mer rolig. Som vi så i forrige kapittel er lekser også noe jentene ofte gjør med venner.

Nora forklarte at det hun gjør med venner nå, fremfor før, skiller seg ved at de nå har en mening. Med andre ord er det som regel alltid et formål ved å være sammen fremfor før da de bare var med hverandre uten å vite hva som skulle skje. Andre beskrev aktivitetene de gjør med venner nå som roligere enn det de var da de var barn.

Lisa: «nå er jeg mye i byen med de for eksempel eller så jeg spiller fortsatt fotball og det går jo mye tid til det da eh., og så er vi egentlig bare mest hos en av oss og bare sitter og snakker og kanskje ser en film eh ja det ikke sånn at vi løper rundt og bytter glansbilder nå»

Når det er sagt var det også noen av jentene som fortalte at de ofte drar på fest med venner i helgene. Det var i hovedsak jentene som gikk i andre klasse, og som dermed var 17 år, som fortalte dette. Fordi de ikke er gamle nok til å komme inn på utesteder er det fester hjemme hos jevnaldrende de drar på. Som regel er det ikke nære venner som har fest, men heller bekjente. Ofte er det fester med personer fra hele byen og ulike skoler. På denne måten fikk jentene et inntrykk av personer fra andre steder i byen. Dette skal det bli sett mer på i neste kapittel.

Selv beskriver jentene forandringen som har skjedd i forhold til sosialisering med venner som at det har endret seg fra å være hjemme til å bli mer ute av huset. Kari fortalte at de kunne henge hjemme hos en venn om foreldrene ikke var hjemme. Det ble altså fremstilt som at jentene tar større avstand fra foreldrene. Selv om det kan virke som jentene er mer borte fra foreldrene som ungdom er ikke det tilfelle. På grunn av internett og sosiale medier kan jentene sitte hjemme med foreldrene og fortsatt være tilgjengelig for venner (Øia og Vestel, 2014). Flere av jentene, slik som blant annet Kamilla og Julie, fortalte at de er hjemmekjære og at de liker å være med foreldrene sine. Dette er et eksempel på hvordan en kan si at «generasjonskløften» er i ferd med å forsvinne (Øia og Vestel, 2014). Videre er dette også et eksempel på hvordan det ekstralokale påvirker det lokale. Samfunnsendringer, slik som tilgangen og omfanget av ny teknologi, skaper også endringer for alderskohorter. Dagens unge jenters lokale liv bli på denne måten påvirket.

5.2. Føle seg presset inn i en ramme

Det fremkom av intervjuene at jentene ikke har et veldig bevisst forhold til deres eget kjønn og hva de eventuelt gjør for å fremstå som jente. På spørsmål om de føler at de *gjør kjønn* svarte flere at de heller tror de *spiller* jente i hverdagen. De færreste av jentene hadde hørt om begrepet 'å gjøre kjønn', og en kan anta at de tolket det dit hen at å gjøre kjønn er noe mer konstant, mens å spille jente er noe de kan velge å gjøre i enkelte situasjoner. Det kan videre virke som at jentene tenker at å gjøre kjønn handler om at de føler seg presset inn i en ramme. For de som da svarte nei på om de føler de gjør kjønn handler det kanskje mer om at de ikke føler at de har blitt presset inn i "jente-rammen". Det kan virke som jentene ved å si at de spiller jente ønsker å distansere seg fra det stereotypiske «jentete». De tar et mer bevisst valg om når de eventuelt ønsker å være typisk jente ved å spille jente, men ellers tenker de at de ikke er typisk jentete.

5.2.1. Å gjøre kjønn

I intervjuet med Stine og Kamilla fortalte Stine at de i sosiologitimen har snakket om «født sånn eller blitt sånn». I forhold til dette kan en også snakke om 'doing gender', eller 'å gjøre kjønn'. Som det ble sett på i kapittel 2 er 'doing gender' et begrep som har blitt tatt i bruk av West og Zimmerman (1987), og betyr at man oppfører seg i forhold til de sosiale forskjellene mellom kvinner og menn. Fordi forskjellene er sosiale blir de reproduisert over tid gjennom sosialisering. For eksempel var det gjennom lek med jevnaldrende Trine skjønnte at Barbie var noe hun også burde leke med siden hun er jente. Sosialiseringen med jevnaldrende førte altså til at Trine ble gjort oppmerksom på hva jenter "skal" leke med. Dette er et eksempel på hvordan Trine gjør kjønn.

Selve begrepet 'å gjøre kjønn' virket det som bare det var Stine som hadde hørt om. Dette har trolig noe med at hun var blant de eldste i informantutvalget som hadde sosiologi som valgfag. For de andre var dette et nytt begrep. Til tross for lite kunnskap om selve begrepet hadde de likevel fortellinger om hvordan enkelte hendelser, eller deler ved hverdagen deres, har vært preget av at de gjør det de omtaler som «typisk jentete». Spesielt var det mange av jentene som knyttet det at de bruker sminke til det å være jente. De opplevde at noe av grunnen til at de sminker seg er fordi det blir forventet av dem. En kan derfor hevde at de gjør kjønn i og med at de handler på en måte som er forventet av deres kjønn. Nora fortalte at hun føler seg veldig som en jente når hun sminker seg om morgenen, men hun var usikker på om

det å sminke seg heller var å «gjøre Nora» enn å gjøre kjønn. Dette er et eksempel på at det virker som om jentene tenker at ved å si at de *gjør kjønn* blir de presset inn i jente-rammen.

Kamilla opplever at hun ofte blir mindre jente i møte med gutter. Da prøver hun heller å bli en av gutta. Dette gjelder i hovedsak når hun er den eneste jenta sammen med flere gutter. Stine fortalte at hun ikke ser på seg selv som veldig jentete og at søsteren ofte pleier å si at hun er sønnen faren aldri fikk. I møte med gutter derimot fortalte Stine at hun blir mer jente, ved å spille jente. Hun mente dette ikke gikk på hva hun sier, men heller hvordan hun snakker og oppfører seg når hun er eneste jenta sammen med gutter.

Hvordan jentene velger å kle seg er også noe en kan knytte til det å gjøre kjønn. Pia fortalte at hun alltid kler seg i klær som er ment for jenter. Med dette kan en anta at hun mener klær som er fra jenteavdelingen i klesbutikker. Marie fortalte også at hun helst ønsker å gå med skjørt eller kjole for da føler hun seg mer «sammensatt». Hun trodde grunnen til at hun helst ønsker å gå i slike klær er fordi moren alltid har gått mye med skjørt og kjole. Her ser vi at Trine (når hun lekte med Barbie) gjorde kjønn som følge av sosialisering med jevnaldrende, mens Marie kler seg på en måte som stereotypisk kan knyttes til jenter, og gjør kjønn som følge av sosialisering med moren. Derimot mener Marie selv at hun *ikke* gjør kjønn. Dette knytter hun til oppveksten sin og forklarer at hun alltid har fått gjøre som hun vil. Ønsket hun for eksempel å leke med biler var det helt greit. Det kan virke som Marie forbinder det å gjøre kjønn med å ikke kunne bestemme over egen identitet og egne interesser.

5.2.2. Hun, han og hen

På spørsmål om det personlige pronomenet *hen* fortalte jentene at dette ikke var noe de så på som problematisk for dem selv. De ønsker gjerne å kalle folk hen om det er det de ønsker. De hadde derimot noen bekymringer med tanke på hvordan dette kunne gjennomføres i resten av samfunnet. Flere nevnte at det kunne bli problematisk i forhold til garderobe og toalettordninger.

Kari: «det tror jeg hadde blitt veldig ubehagelig spesielt eh når man kommer i alderen etter 13 år og sånn så tror jeg du kan føle litt på det og i forhold til mobbing så kan det kanskje utarte seg mer hvis det bare er en felles garderobe»

Stine blir, som vi så, omtalt av den ene søsteren som «sønnen pappa aldri fikk». Hun fortalte også at hun er mer en «gutte-jente» enn en veldig «jentete jente». På grunn av dette tror hun

ikke at hun ville ha endret interesser om hun hadde ønsket å skifte kjønn. Hun trodde derimot at personligheten nok ville endret seg fordi hun ville identifisert seg som person på en helt annen måte. Stine er oppvokst med en onkel som senere har blitt omtalt som *tankel*. Hen identifiserer seg både som mann og dame, og de kom derfor opp med *tankel* som er en blanding av onkel og tante. Tankelen ønsker å bli omtalt som hen, men Stine fortalte at hun som regel sier han fordi det er det hun er vandt med og har omtalt hen som hele livet. Stine fortalte om tankelen sin og hvordan både hun og familien ser på hen som helt normal. Dette gjorde hun for å understreke at hun ikke bryr seg om folk ønsker å kalle seg for han, hun eller hen. Det hun synes er vanskelig er å vite hvilket personlig pronomen hun skal bruke om personer hun ikke kjenner eller nettopp har møtt.

På spørsmål om hva de ser på som feminint og maskulint, svarte blant annet Kari at hun ser på det som feminint å bruke kjole, mens det er maskulint å løfte vekter. Hun mente også at jenter og gutter snakker om omtrent det samme bortsett fra at gutter også snakker om Playstation. I følge Kari snakker ikke jenter om Playstation fordi de ikke spiller det. Videre fortalte hun at hun synes det er kult med gutter som snakker litt jentete. Å snakke jentete vil i følge Kari si å snakke om de samme temaene som jenter gjør, og at praten flyter uanstrengt. Dette kan altså ses på som litt selvmotsigende da hun både mener at gutter og jenter snakker likt, men samtidig foretrekker å snakke med gutter på samme måte som hun snakker med venninnene sine. Det siste indikerer at hun mener at flertallet av gutter snakker annerledes enn jenter.

Pia: «eh jeg har egentlig lissom mindre tanker om hva som er [typisk feminint og maskulint] nå enn kanskje jeg hadde før fordi det er blitt litt sånn mer sånn.. eller-- sånn da tenker jeg veldig stereotypisk bare sånn feminint er veldig sånn ordentlig og veldig sånn kler seg pent og maskulint så tenker jeg bare sånn nesten viking liksom (ler), men det er jo ikke normalt.. jeg forbinder det egentlig ikke med noen mennesker jeg bare forbinder det med sånn.. ting man har blitt fortalt»

Her ser vi hvordan Pia forteller at de tankene hun har i forhold til femininitet og maskulinitet kommer av hva hun har blitt fortalt. Jentenes tanker om feminitet og maskulinitet har altså blitt utviklet gjennom blant annet translokale relasjoner. Samtidig er de klar over at den informasjonen de har blitt opplært til, er stereotypiske tanker.

5.2.3. Hemmende og positive sider ved å være jente

At kjønn for enkelte, spesielt kvinner og jenter, kan oppleves som hemmende er noe det stadig diskuteres innen både forskning og i media (Røthing og Aarseth, 2006, s.171). En kan blant annet snakke om «glasstaket» som kvinner kan møte i arbeidslivet (Reisel og Teigen, 2014, s.49). Flere av jentene i denne studien fortalte at de foreløpig ikke hadde følt at det å være jente har hatt noen negative effekter, men at de var bekymret for når de i fremtiden skal inn i arbeidslivet. De fortalte at de har hørt at det er et større problem der. Selv om dette var den generelle oppfatningen til jentene var det noen som hadde fortellinger om hvordan de enkelte ganger har følt at kjønnets deres har hatt en negativ virkning. I intervjuet med Stine og Kamilla kom det blant annet frem at de opplever at jenter og gutter av og til blir behandlet ulikt i klasserommet.

Kamilla: «jeg vet ikke om det er på grunn av kjønn mitt, men det er en ting som i løpet av videregående som jeg ble veldig provosert av og det var at jeg og Julie vi jobber så hardt for å få til fysikk 1 og det gikk bra for begge absolutt.. men så er det eh noen gutter bak oss som egentlig bare tuller, de snakker høyt i hver time de får tilsnakk, men de bare fortsetter og læreren lissom bare lar dem og jeg kan ikke se for meg at vi hadde kommet vekk med å lissom snakke så høyt og de gjør det dårlig på hver prøve og så gjør de det lissom litt bra på den siste men så får de bra karakterer likevel fordi 'dere har vist at dere kan det jeg tror på at dere kan det' sier læreren og så sitter jeg og har jobbet så hardt gjennom hele året og så har jeg fått beskjed om at den siste prøven for deg kommer ikke til å ha noe å si og så kommer han tilbake sånn jo nei jeg tror du skal ta disse fire kapitlene for at jeg i det hele tatt kan sette deg på det jeg sa du var på og det var litt sånn.. jeg vet ikke om det var på grunn av-- og det samme opplevde liksom Julie (...) vi var lissom sånn vi satt der og måtte jobbe syykt hardt vi satt stille og liksom likevel strakk vi liksom ikke til og vi var lissom eh vi vakke mange jenter heller jeg følte skikkelig på det og jeg tror ikke han tenkte at det var på grunn av vi ar jenter, men jeg følte at det hadde noe å si»

Stine: «gutter slipper unna med mye mer fordi gutter er gutter ehm og så tror jeg det har litt med læreren og det er ofte verre hvis det er en mannlig lærer for da er det sånn gutta-stemming liksom (småler) eh mens en kvinnelig lærer tar litt mer tak»

Jentene opplever altså at guttene slipper billigere unna spesielt når det er en mannlig lærer og at det oppstår en slags «gutta-stemming». De opplever også at så lenge guttene viser at de prøver så er det godt nok, mens jentene må gjøre det veldig bra hele tiden. I dagens skole har det vært snakk om *feminiseringsten* (Nielsen, 2014, s.21). Fordi det er svært mange

kvinnelige lærere i grunnskolen sies det at det er de kvinnelige verdiene som blir dominerende, og at det derfor er lettere for jenter å mestre skolen (Nielsen, 2014, s.21). Det er dette som omtales som feminiseringstesen. På bakgrunn av det Kamilla og Stine fortalte om gutta-stemming kan en argumentere for at det også er mulig å hevde en slags maskulinitetstese. Det vil si at mannlige læreres verdier dominerer i klasserommet og at det derfor blir lettere for guttene å lykkes i skolen.

I tillegg til skole kom det også frem av intervjuene at idrett er en arena hvor jentene opplever å bli behandlet annerledes enn gutter. Marie fortalte blant annet at gutter som driver med den samme idretten som henne har større sannsynlighet for å lykkes fordi det blir satt av mer penger til guttene. Hun trodde at om hun hadde vært gutt ville hun derfor turt å satse mer på idretten. Også i arenaer der skole og idrett møtes kan det oppstå forskjeller mellom kjønnene. Pia fortalte blant annet om forskjeller mellom gutter og jenter i gymtimene. Hun mente at det som regel er gutter som driver med ballspport, mens jenter skal danse. Jenter som liker ballspport og gutter som liker dans kan dermed oppleve dette som hemmende. Lisa kom også inn på dette med at gutter som liker å danse kan oppleve kjønnet sitt som hemmende, spesielt om de kommer fra et veldig maskulint miljø.

På spørsmål om de opplever kjønnet sitt som hemmende skilte Nora seg litt fra de andre. Hun påpekte at det å være jente kan være hemmende, men at det av og til er positivt. Hun mente det kunne være «positivt hemmende», altså fremmende, blant annet fordi man som jente ikke blir forventet å delta i slåsskamper. Jentene opplever altså at kjønn både kan være hemmende og fremmende.

5.3. Avslutning

Det har i dette kapitlet sett på hvordan oppveksten til jentene har vært og hva som kan sies å ha vært med på å forme dem til slik de er i dag. Blant annet så vi hvordan familien, da særlig foreldrenes oppdragelse av jentene og søsknene, har hatt en innvirkning på jentenes oppfattelse av egent kjønn. Det var flere som fortalte at de aldri har opplevd å bli behandlet annerledes enn brødrene, og fordi de alltid har fått gjøre som de vil føler de ikke at de gjør kjønn. Samtidig kan en si at de gjør kjønn likevel. Blant annet liker flere å gå i kjole og skjørt, danse og ri. Dette er aktiviteter som de selv omtaler som typiske jente-ting, og på den måten

tilegner de fenomener som klær og aktiviteter et kjønn. Flere av jentene var også rolige og sjenerte da de var yngre hvilket også er egenskaper de omtaler som feminine og jentete. Dette kan knyttes til hverdagens problematikk for jentene da de ikke har lyst til å bli plassert innenfor jente-rammen, men samtidig beskriver de egenskapene og aktivitetene ved seg selv som typisk jentete. Jentene er altså bevisste på hva samfunnet, familien og de jevnaldrende tenker i forhold til hva som er jentete og guttete, feminint og maskulint og forholder seg til dette samtidig som de tar avstand fra det. Dette kan forstås som at jentene vil bli sett på som jenter, men de vil ikke være den stereotypiske «dollete» og svake jenta.

I denne analysen har det også blitt diskutert hvordan skolen er en del av hverdagens problematikk for jentene. Det ble blant annet nevnt at gutta-stemning mellom lærer og elever fører til at jentene opplever at de må jobbe dobbelt så hardt med enkelte fag som det guttene må, og likevel får de ikke den anerkjennelsen de føler hadde vært passende. Dette kan videre være en av grunnene til at skolen tar opp så mye tid av hverdagen til jentene. Det er kanskje også dette som gjør at flere tror de kan komme til å oppleve kjønnet sitt som hemmende i arbeidslivet. Om de i arbeidslivet også blir møtt med gutta-stemning kan dette føre til at de må jobbe mye hardere, også der for å komme seg dit de aller helst vil.

KAPITTEL 6: JENTENES SOSIALE MANØVRERINGER I DEN DELTE BYEN

Som nevnt i innledningen ble det allerede i 1958 påpekt at unge fra østkanten og vestkanten i Oslo var ulike (Myhre, 2017, s.48). Ungdom både kledde, snakket og oppførte seg ulikt. Selv om ikke alle informantene i denne studien var av den oppfatning at det eksisterer markante skiller mellom øst og vest, var de fleste innom at det kunne være noen forskjeller. På det ene ytterpunktet av materialet ble det nevnt at skillet mellom øst og vest ikke er så dramatisk «som flere skal ha det til», selv om det finnes noen forskjeller. For eksempel ble merkeklær på vestkanten dratt frem som et eksempel på dette. På den andre siden ble det nevnt av jentene som kom fra nord at det først var da de begynte på videregående at de ble kjent med fordommene personer fra vestkanten og østkanten har om hverandre, og at det er en slags kamp mellom personer som kommer fra de to kantene av byen. For å skille mellom seg selv og andre personer i byen benyttet jentene disidentifiseringer. Som det ble vist til i kapittel 2 ble disidentifiseringer også brukt av Beverley Skeggs (1997) for å forklare hvordan arbeiderklassejentene hun studerte identifiserer seg selv i forhold til andre. Som vi har sett i tidligere kapitler har skolen stor innvirkning på jentene og dette er intet unntak når det kommer til deres oppfattelse av byen. Dette er igjen et eksempel på hvordan institusjonen skolen som en ekstralokal relasjon er med på å påvirke hverdagen til jentene.

I dette kapitlet vil det bli sett på hvordan jentene snakket om den delte byen Oslo, og hvordan de skiller mellom ulike områder i byen. Jeg fant at jentene deler opp byen og snakker om ulike steder ved å bruke; klær, holdninger, språk, økonomi, etnisitet og skoler som eksempler. I dette kapitlet vil jeg fokusere på klær, språk og skoler, da dette var de tre faktorene som i størst grad dominerte i materialet. Først vil variasjonen av de ulike grensedragningene jentene trekker for å beskrive seg selv og Oslo bli presentert. Deretter vil det bli sett på hvordan grenser blir trukket basert på klær, språk og skoler (og elever ved skolene) og hvordan dette kan ses i forhold til Dorothy E. Smith og hennes forståelse av at det ekstralokale påvirker det lokale i aktørers hverdagsliv.

6.1. Symbolske grensedragninger og plassmyter

Begrepet symbolske grenser henviser til grensene en danner når en kategoriserer objekter, mennesker, praksis og tid og rom (Lamont, 1992, s.9). En kan si at symbolsk grensedragning handler om å inkludere og ekskludere både ting, personer og verdier. Personer som blir ekskludert gjennom grensedragning er de vi ikke ønsker å assosiere oss med, og ved å danne klare skiller mellom deg selv og den/de ekskluderte fremkommer det et tydelig skille (Lamont, 1992, s.10). Som det ble sett på i kapittel 2 er sosiale klasser forankret i virkeligheten ved at det er forskjeller mellom folk. Forskjellene blir igjen til ved at folk trekker grenser mellom seg selv og andre. Videre vil jeg bruke dette begrepet til å se på hvordan jentene trakk skiller mellom ulike steder i byen.

Hilde Danielsen skriver i sin doktoravhandling *Med barn i byen. Foreldreskap, plass og identitet* (2006) om *plassmyter*. Som begrepet indikerer omhandler dette at ulike steder, eller plasser, har ulike myter knyttet til seg. Altså at det finnes en slags kollektiv forståelse av hva som er typisk for en plass, gjerne i kontrast til en annen plass (Danielsen, 2006, s.47). Tanker en har om hvordan en plass er kan ofte påvirke hvordan en oppfatter menneskene som er der. Ofte kommer disse oppfattelsene til uttrykk ved at en tenker ”vi” og ”de” (Danielsen, 2006, s.48). Plassmyter kan med andre ord sees på som en form for symbolske grensedragninger. En danner seg kategorier, og ser gjerne disse kategoriene i forhold til hverandre. Plassmyter kan ikke omtales som universelle i og med at ulike mennesker alltid vil ha noe ulike oppfatninger (Danielsen, 2006, s.47). Dette begrepet er relevant for analysen av mine informanters utsagn og forståelse av byen de bor i.

6.2. Øst, nord, vest og sentrum

Som nevnt innledningsvis har Oslo blitt sett på som en delt by i mange hundre år. Mens man før delte byen på langs (mellom nord og sør), kan en nå i følge Ljunggren og Andersen (2017, s.78) dele byen i en S-form om man vil vise på enklest mulig måte hvor skillet mellom overklasse og arbeiderklasse, vestkant og østkant går. Ljunggren og Andersen påpeker at å dele byen i øst og vest er for grovt. Det finnes store forskjeller innad. For eksempel kan en i dag snakke om mer lokale skiller som en finner innenfor bydelene (Ljunggren, 2017, s.19). Dette er også dekkende for hvordan informantene i denne studien oppfatter byen. Blant annet mener Stine og Kamilla det er flere forskjeller mellom bydeler på østkanten enn på

vestkanten. Dette kan komme av at de selv er fra henholdsvis nord og øst i byen, og at de derfor ikke har den nære kjennskapen til vestkanten. Kamilla, som kommer fra østkanten, legger spesielt vekt på at hun merker stor forskjell mellom de ulike bydelene. Hun distanserer seg også selv fra andre på østkanten ved å skape grensedragninger mellom det området hun kommer fra og resten av den østlige delen av Oslo. Dette gjør hun blant annet ved å fortelle hvordan hun ikke tror hun ville passet inn i noen av nabo-bydelene.

Kamilla: «der jeg bor er det veldig like mennesker sånn med like mener jeg kanskje sånn verdier og for eksempel hvis man ser på hva man stemte så ville de fleste stemt på samme eller no sånt men du kan bare dra litt bort og så er mennesker helt forskjellig enn det man er her og så samme alle veier liksom så er man forskjellig»

Her ser vi at Kamilla ikke kommer med noen konkrete forklaringer på hvorfor hun ikke hadde passet inn i områdene i nærheten av der hun bor annet enn at de har ulike verdier og stemmer forskjellig fra det de i hennes område har og gjør.

Etter å ha snakket med jenter fra vest, øst og nord er det ingen tvil om at de mener det er forskjeller mellom ulike deler av byen. Noen synes det var mer passende å dele byen inn i bydeler, mens andre valgte å dele Oslo inn i øst, vest, nord og sentrum. De ser altså på den delte byen som mer nyansert enn bare øst og vest. Anna har ikke bodd mesteparten av livet sitt i Oslo, men kom til byen for fem år siden. Trolig har hun derfor en nokså ulik habitus enn de som er oppvokst i Oslo, og tankene hun har om byen er derfor interessante å se på nettopp fordi hun kommer utenfra. Hun hadde hørt før hun kom til Oslo at det var store forskjeller, men hun ble overrasket over hvor stor forskjell det faktisk var.

Anna: ”jeg har gått på veldig mange ungdomsskoler i Oslo eh så jeg har liksom vært ganske sånn på østkanten og så har jeg vært på vestkanten og jeg merka jo veldig stor forskjell egentlig på de skolene ehm og det var overraskende for jeg har alltid liksom hørt det var ille mellom østkant og vestkant men så trodde jeg liksom ikke det var så stort skille men så,, opplevde jeg egentlig at det var ganske stor forskjell på hvordan holdningene var at det var liksom mye mere fokus for eksempel på at ting skulle se så bra ut på vestkantskoler eh eller at karakterpresset ble mye”

Fordi hun har gått på ungdomsskole både på vestkanten og østkanten har hun fått et ganske stort innblikk i forskjellene hun omtaler. Anna føler at byen er delt inn i en østkant, en vestkant og område for det hun kaller hipstere. Hipsterne mener hun holder til på

Grünerløkka, altså den østlige delen av sentrum. Med hipster sikter Anna til personer som hun kategoriserer som opptatt av miljøet og går med vintage-klær. Anna legger dermed vekt på klesdrakt når hun omtaler personer fra sentrum. Når hun snakker om hva som kjennetegner personer fra østkanten og vestkanten legger hun, som vi så i sitatet ovenfor, mer vekt på holdninger. Hun beskriver blant annet at hun opplevde helt ulik stemning da hun gikk inn i klasserommet på vestkanten og østkanten.

Hvordan jentene velger å illustrere ulikhetene innad i Oslo varierer veldig. Blant annet nevner de holdninger, oppførsel, økonomi, språk og etnisitet som noe som er forskjellig avhengig av hvor en kommer fra. Flere nevner også, som Anna, karakterer og skoleprestasjoner som noe som skiller byen i to. Med andre ord kan en si at kulturell kapital er med på å danne skiller innad i Oslo (Bourdieu, 1985). Marie er en av dem og hun opplever at det er slik at de som kommer fra vestkanten i større grad blir presset av foreldrene til å få gode karakterer enn de som kommer fra østkanten.

Marie: «de fra Holmenkollen og det er kanskje fra Bærum også da at du er litt mer sånn foreldrene dine har en viss forventning til deg, mens de som er fra Holmlia de er mer litt sånn på egen-- det er ikke noen som har pushet dem til å få gode karakterer»

Dette er et eksempel på hvordan det ekstralokale (familien) kan påvirke det lokale (jentene). Teksten *karakterer* er sentral for den påvirkningen det ekstralokale får på det lokale. Samtidig får en et inntrykk av at informantene fra øst, Kamilla, Trine, Kari og Anne også er opptatte av å få gode karakterer. De har et ønske om å gjøre det godt for å ha mange og gode mulighet videre i livet. Kari sa for eksempel:

Kari: «det er jo litt [karakterpress] hjemmefra også selvfølgelig fordi jeg får jo høre at eh jeg må eh gjøre det bra på skolen fordi hvis ikke så kommer jeg meg ikke (småler) noe sted»

For Kari er også påvirkningen hun får hjemmefra vesentlig i forhold til hva hun tenker om karakterer. Basert på datamaterialet i denne studien kan en altså ikke si noe sikkert når det kommer til om personer fra østkanten blir mindre «pushet» av foreldrene sine enn de fra vestkanten.

Som nevnt innledningsvis er en av faktorene som er med på å skille Oslo at østkanten er preget av personer med minoritetsbakgrunn. Dette er også noe jentene henviser til når de skal

fortelle om skiller innad i Oslo. Blant annet bruker Anna, Trine og Marie ordet «ghetto» når de snakker om østkanten. Marie forteller også, selv om hun sier det kan virke litt slem, at østkanten er veldig preget av innvandrer- og gjengmiljø. Tanken om at hun føler seg slem når hun forteller om ulike stereotypier ved østkanten er ikke noe som er unikt for henne. De andre jentene, som ikke selv kommer fra østkanten, er også veldig forsiktige når de skal fortelle om sine tanker om østkanten. Dette kan være fordi østkanten er den delen av byen som kan sies å være mest preget av stigma, men samtidig er det ikke rart at de har tanker om at øst består av et innvandrer- og gjengmiljø. De østlige delene av byen er nemlig preget av innvandring (Wessel, 2017, s.101). At øst er et sted som er preget av gjengmiljøer er også noe som til stadighet trekkes frem i media. Spesielt den siste tiden har det vært flere saker der de ulike gjengmiljøene på østkanten har blitt trukket frem (Halvorsen, 2018). Kari fortalte at hun, spesielt da hun gikk på en skole på vestkanten, opplevde at folk hadde veldig mange fordommer mot østkanten.

Kari: ”jeg tror de kan overdrive østkanten i den form av litt sånn ghetto-områder og sånn og at det er litt farligere enn det egentlig er og sånn”

Nora var også enig og mente at skillet mellom øst og vest ikke er så «dramatisk» som mange skal ha det til. Hun fortalte også at de på barneskolen hadde lært mye om hvordan de snakker på vestkanten og hvordan de snakker på østkanten, altså sosiolekter og etnolekter. Det var blant annet dette skillet Nora mener ikke er så dramatisk som mange tror. Hun tror det finnes noen forskjeller, men at de ikke er så store i virkeligheten. At det finnes store forskjeller var noe de i følge Nora var blitt fortalt, og deretter blitt tatt for gitt. Gjennom skolene som ekstralokale relasjoner kan plassmytene med andre ord bli reproduisert.

Under intervjuene kom også økonomi og økonomisk kapital frem som noe som danner skiller i Oslo. Dyre klær er som nevnt noe jentene i all hovedsak trekker frem når de snakker om folk på vestkanten. I tillegg forteller Nora at hun opplever at de som er fra vest er veldig opptatt av penger. Som eksempel trekker hun frem en venninne som vet hvor mye penger faren til en tredje venninne tjener. Nora distanserer seg veldig fra dette og forteller at det er noe hun aldri selv ville brydd eller bryr seg om. Det ble også nevnt, blant annet av Kamilla, at de som bor på vestkanten har veldig store og flotte boliger. Lisa, som kommer fra vestkanten, fortalte at da hun vokste opp var hun irritert på foreldrene som fikk henne til å gjøre husarbeid for å få penger, siden alle vennene hennes fikk dette uten å måtte gjøre noe for det. Da hun begynte på

skolen i nord møtte hun ungdommer som kom fra andre steder enn bare vest og som måtte ha ordentlig jobber for å få penger. Da innså hun at hun egentlig hadde sluppet relativt billig unna.

Lisa: «der hvor jeg bor eh så misunte jeg alle vennene mine fordi de trengte ikke å jobbe så mye for å få ukepenger de trengte liksom ikke å gjøre ditt og datt hjemme jeg følte at jeg gjorde veldig mye, men så kom jeg hit i en klasse hvor halvparten jobber fast på for eksempel Burger King og ulike steder»

Hun sa ikke noe om hvor personene som jobbet på blant annet Burger King kom fra, men en kan ut fra konteksten anta at de kommer fra nord og øst. Trine bruker også økonomi som et skille. Hun fortalte blant annet om at da de på den videregående skolen i nord skulle på studietur var ikke penger noe som ble diskutert. Det må i sammenheng med dette nevnes at Trine mener skolen i nord er preget av det hun kaller en *vestkantkultur*. At penger, da spesielt lommepenger, ikke ble diskutert i forkant av turen synes Trine var veldig merkelig da dette var noe som var et veldig stort tema på skolen hun gikk på før, som ligger på østkanten. Det var bare Lisa og Trine som snakket direkte om økonomi slik det har blitt sett på her. De andre jentene kom bare indirekte inn på penger og økonomi, ved å snakke om dyre klær eller store hus og villaer. At det, som fortalt av Trine, ikke snakkes om penger blant elever og foreldre med tilknytning til skolen i nord, er med andre ord noe datamateriale for denne studien også antyder.

6.2.1. Klær

Noen av jentene mente det er mulig å se på en person hvor han eller hun kommer fra og ofte er dette mulig på grunn av klærne en person har på seg. Marie var en av dem og nevnte Majorstuen (vest) og Stovner (øst) som to steder hvor en kunne se stor forskjell på klesstil.

Marie: «så merker man liksom Majorstua og så hvis man tar t-banen lenger øst så merker man jo forskjell på folkene som er der at det er litt mer sånn joggebukse da og litt sånn slækket og litt sånn ehm slapt, men så hvis du tar Majorstua og utover der så er det mer sånn derre business-folk og,, virker det som da sånn folk som skal studere og sånne ting»

Her introduserer Marie begrepet «joggebukse» som kan forstås som en samlebetegnelse for de som er slappe eller ikke bryr seg spesielt mye om skole, og ikke bare som et klesplagg. Det fremkommer altså at hun tenker at de som er fra østkanten er «slappere» enn de som er fra vestkanten. Dette kan forstås ved hjelp av begrepet plassmyter. Hun har tanker som baserer

seg på myter om personers personlighet avhengig av hvilken plass de kommer fra (Danielsen, 2006, s.48). Det er også interessant at hun sier at det på vestkanten virker som folk skal studere, noe som indikerer at hun tenker at de på østkanten ikke skal studere.

Marie: «jeg føler det er mer ukomfortabelt enn komfortabelt å gå i joggebukse på skolen for jeg føler jeg blir mye mer slaskete hvis jeg går i joggebukse det tror jeg er påvirket av at mamma og pappa har ikke vært sånn at de går i joggebukse hjemme (...) jeg bodde på vestkanten og du gikk ikke i joggebukse hvis ikke det var sånn juicy joggebukse eh og mamma og pappa var ikke helt sånn at de gav meg merkeklær»

Marie bruker «joggebukse» både når hun snakker om det faktiske plagget, men også for å beskrive en type person. På denne måten kan en også si at «joggebukse» brukes av Marie for å trekke grenser mellom seg selv og de fra østkanten, men også mellom henne selv og andre fra vestkanten.

Marie nevnte ikke andre forskjeller i klesstil enn joggebukse. Her kan Trine trekkes frem som et tydeligere eksempel, som henviser til klare ulikheter med tanke på klær. Hun mener at det er en stereotypisk «ghetto-girl», altså en jente fra østkanten, kler seg i masse klær fra Adidas, bruker mye sminke og har to fiskefletter. Videre sier hun at guttene fra vestkanten også kler seg i klær fra Adidas. Trine kommer fra østkanten, og interessant nok forteller hun at hun selv ikke kler seg på denne måten selv. Adidas klær var mer noe hun brukte da hun var yngre. Så til tross for at hun sier hun er glad hun er oppvokst på østkanten distanserer hun seg også fra det å være en stereotypisk østkant-jente. Her kan en trekke linjer til Skeggs (1997) og det hun observerte i forhold til arbeiderklassejenter. Trine identifiserer seg selv ved å disidentifisere seg fra det stereotypiske ryktet personer fra samme område som henne har.

Når det kommer til om jentene mener det er mulig å se forskjell på hvor i byen personer kommer fra er det ikke noe klart mønster avhengig av hvor respondentene selv er oppvokst. Når det er sagt trekker alle de tre jentene fra vest, Marie, Lisa og Johanne, frem at det er mye merkeklær på vestkanten. Johanne nevner også at hun ikke tror det er mulig å se på enkeltpersoner hvor hun eller han kommer fra, men at det er enklere å se på grupper. Nora er også enig i at det er mer merkeklær på vestkanten. Verken Julie, Pia eller Stine knytter spesielle merkeklær eller stiler til spesielle steder i Oslo, men Julie henviser indirekte til dette når hun nevner at hun ikke synes det er noe fint med Canada Goose. Julie kan dermed sies å trekke en symbolsk grense mellom seg selv og personer som bruker Canada Goose jakker.

Det er med andre ord et visst mønster blant jentene fra nord og vest. Jentene fra øst er derimot mer delte i sine tanker om klesstil og mote. Trine fortalte at det er mye Adidas og Louis Vuitton på østkanten. Adidas og Louis Vuitton er kjente merkeklær og strider dermed med teorien til vestkantjentene og Nora. Kari er noe mer enig med vestkantjentene da hun forteller at på hennes tidligere skole, som ligger på vestkanten, var det en slags skoleuniform som var preget av dyre og pene klær. Kamilla nevner ikke hvordan hun tenker at klesstil eventuelt kan variere avhengig av hvor man bor, mens Anna mener at man kler seg likt på både vestkanten og østkanten.

6.2.2. Språk

Det er ikke bare klesstil jentene mener kan variere avhengig av hvor i byen en kommer fra. Flere nevner at det også er språklige forskjeller og at det på østkanten ofte snakkes såkalt kebabnorsk. Kebabnorsk er en slags ny norsk som ofte uttales på en stakkato måte hvor man bytter om på rekkefølgen av ord i setningen og bruker ord hentet fra store innvandrerspråk (Kvittingen, 2018). Det er dermed kanskje ikke så rart at flere nevnte at dette er en språkbruk som var mest utbredt på østkanten, der det også bor flest med innvandrerbakgrunn (Wessel, 2017, s.82). Trine forteller at hun ved å være oppvokst på østkanten har fått en bredere kulturforståelse, og at alle på østkanten for eksempel vet når id blir feiret uansett hvilken religion en selv tilhører. På spørsmål om hvilke ord hun oftest bruker nevner hun ikke noen av de mest "kjente" kebabnorske ordene, men en kan få inntrykk av at det heller ikke er ord hun lar være å bruke. For Marie gjelder det motsatte. Hun føler hun ikke kan bruke kebabnorske ord fordi folk ville tenkt at det var feil, i og med at hun kommer fra vestkanten. Dette er et eksempel på hvordan jentene forholder seg til de sosiale relasjonene. På samme måte som Dorothy E. Smith (1987) forholdt seg til sosiale relasjoner når hun luftet hunden, gjør Marie det når hun snakker. Marie er bevisst på at det kan komme en negativ reaksjon fra personer som kommer fra østkanten og snakker kebabnorsk om hun bruker ord hun ikke har "rett" til å bruke. Det kan altså virke som at det er uskrevene regler for hvem som kan bruke kebabnorsk og hvem som ikke kan det.

Lisa, som kommer fra vestkanten, mener også at kebabnorsk er noe som preger østkanten, mens Johanne ikke nevner kebabnorsk. Hun snakket heller om etnolekter og at de på østkanten fletter inn ord fra morsmålet i norsken. Hun sikter altså til kebabnorsk, men uten å bruke ordet. Jentene som kommer fra vestkanten er med andre ord enige om at kebabnorsk er noe som i hovedsak går igjen på østkanten. Dog forteller Lisa om en guttegjeng som kommer

fra samme sted som henne og som har begynt å snakke kebabnorsk. Dette tror hun kan komme av at de ser på det som kult og ser opp til «gangstere og sånt».

Jentene fra nord var noe mer splittet i sine tanker om hvor og hvem som snakker kebabnorsk. Stine nevner for eksempel at det er noen som kommer fra samme sted som henne som snakker kebabnorsk. Dette synes hun imidlertid blir rart. Julie knytter heller ikke kebabnorsk direkte til østkanten, men poengterer heller at hun tror noen velger å snakke på den måten for å passe inn i vennegjengen, for å virke kule. Pia er enig i dette og nevner en gutt i klassen sin som snakker kebabnorsk med vennegjengen, men med lærere og andre personer snakker han annerledes. Nora poengterer at det også er forskjeller innad i den nordlige delen. Dette gjør hun ved å vise til et sted som ligger rett ved siden av der hun er fra hvor de er «helt annerledes» enn henne. Ved å bruke kebabnorsk som eksempel trekker hun grenser mellom seg og de andre fra nord når hun bruker det som eksempel på hvor forskjellig de er fra henne. Det interessante med enkelte av jentene fra nord er at både Stine og Pia forteller at de som er fra vestkanten har flere en-ender på ord enn de som er fra resten av byen.

Pia: «folk sier sånn solen og masse sånn det er egentlig (...) folk sier kantinen (ler) og hele pakka»

Stine og Pia er altså blant de få som nevner hvordan det snakkes på vestkanten, da de andre i hovedsak snakker om østkanten og kebabnorsk. Til tross for at Nora nevner at hun ikke kjenner seg igjen i de som kommer fra andre steder i nord på grunn av språket, mener hun det ikke er så dramatiske forskjeller mellom øst og vest som folk skal ha det til. Hun forteller blant annet at de på vestkanten *ikke* sier ”sne” og ”have”. To ord en kan gå ut i fra at hun har fått høre skal være typiske for vest. Hun sier med andre ord noe om hvordan det ikke er, fremfor hvordan det er. Som tidligere nevnt snakker også jentene fra østkanten om kebabnorsk, men de gjør, med unntak av Trine og Anna, et poeng ut av at de ikke snakker på den måten selv.

6.2.3. Skoler og skillene i byen

Gjennom intervjuene med jentene fremkom det at mye av hvordan de ser på ulike deler av byen henger sammen med deres tanker om at det eksisterer skiller mellom de ulike videregående skolene i Oslo. De fleste skolene er forbundet med spesielle særpreg som videre er med på å identifisere hvordan elevene ”er”. Nesten samtlige av informantene forklarte at grunnen til at de hadde valgt å starte på den skolen de begynte på var fordi den var ”nøytral”,

og at de hadde et inntrykk at den var mer åpen for alle enn de andre skolene. Til tross for at de begynte på skolen i nord for å unngå å havne på en skole forbundet med en spesiell stereotypi, var det flere som nevnte at det kunne vært litt gøy om skolen i nord faktisk hadde hatt litt mer særpreg enn den hadde. Nora kan trekkes frem som et eksempel på dette:

Nora: «samtidig så tror jeg kanskje hvis jeg skulle valgt igjen jeg vet ikke om jeg hadde bytta skole men det hadde vært litt gøy å ha noe mer spennende kanskje liksom få litt mer sånn folk som er sånn ikke det at folk ikke har personlighet her, men sånn noen som er liksom virkelig politiske eller eh interesserte og det er jo litt spennende da»

Det blir altså sett på som noe spennende og gøy at skolen og elevene ved skolen har litt særpreg. Samtidig synes de det er deilig å ikke måtte ha et rykte å forholde seg til. Det interessante er hvordan de ulike skolene har fått rykte på seg for å være sånn eller sånn. Enkelte av informantene fortalte at da de gikk på ungdomsskolen hadde de ikke noe inntrykk av at det var så store forskjeller mellom de ulike skolene, men at det var da de fikk besøk fra de ulike skolene at disse inntrykkene kom. Personer som sto på stand for skolene fortalte at «den og den skolen er sånn og sånn og det vil du ikke, så du burde heller begynne hos oss fordi der er det sånn og sånn». Her kan en si at plassmytene (Danielsen, 2006) blir reproduisert og er avgjørende for hvor personer velger å begynne på skole. De ønsker å bli oppfattet på en spesiell måte, og å omgi seg med personer som har de egenskapene de selv ønsker å ha. Det var som regel sentrumsskolene som ble trukket frem som eksempler på skoler med mest særpreg.

Stine: «det er jo veldig sånn at Foss er litt sånn hipstere og katta er,, hipster-ekstrem liksom (ler) og Stovner er liksom crazy-ghetto-folk og bakka tenker jeg er litt sånn blanding av kreativitet og veldig nerder, mens Munch er kanskje litt mer sånn kunstneriske man har liksom de og sånn Handels og Ullern veldig soss»

En grunn til at de fleste i hovedsak snakker om sentrumsskolene og ikke så mye om skolene som ligger utenfor sentrum kan være at det faktisk er disse skolene som har mest særpreg. Kamilla fortalte at de fleste fra hennes ungdomsskole valgte å begynne på den videregående skolen som lå nærmest ungdomsskolen. Hvis dette også er tilfellet for andre områder utenfor sentrum kan en tenke seg at de skolene ikke vil få noe spesielt særpreg, da de som søker seg dit gjør det på grunn av avstand fra hjemmet og ikke fordi skolen er kjent for noe spesielt. På den måten vil ikke et særpreg bli reproduisert på samme måte som på skolene i sentrum.

Samtidig som det i hovedsak er særpreget ved sentrumsskolene som nevnes ser vi at Stine i sitatet over nevner Stovner, og at det går «crazy-ghetto-folk» der. Stovner videregående ligger utenfor sentrum, men har i det siste blitt dratt frem i media på grunn av mye uro. Denne medieoppmerksomheten kan være årsaken til at Stine nevner akkurat denne skolen. Fordi media har stemplet Stovner som en problematisk skole kan det argumenteres for at dette fører til at ”særpreget” skolen nå er kjent for er uro og kriminalitet jf. Stines utsagn. Dette kan en selvfølgelig ikke si med sikkerhet. For eksempel nevnte også Marie at hun tror Stovner er preget av et ghetto- og gjengmiljø, men på spørsmål om hvor hun tror hun har fått disse tankene fra mener hun det ikke er fra media, men fra venner.

Pia: «vi bor jo nord i Oslo så i nord der kjente jeg ingenting på lissom press og sånn, men så med en gang jeg begynte på videregående så kom jo folk fra forskjellige steder av Oslo så da hørte jeg sånn alle fordommer de Oslo vest og Oslo øst hadde mot hverandre”

Pia indikerer her at det er en slags kamp mellom øst og vest og at de to delene står i en slags opposisjon til hverandre. En annen mulig forklaring på at skolene utenfor sentrum nevnes sjeldnere kan derfor være at informantene ikke har lyst til å kaste seg inn i den «kampen», og dermed utelater å snakke om de stereotypiske «vestkantskolene» og «østkantskolene».

6.3. Avslutning

Som analysen har vist opplever jentene Oslo som en delt by. Dog er det ulik forståelse av hvor og hvordan byen kan deles opp og hvor betydningsfull forskjellene er. Det som går igjen er at forskjellen mellom øst og vest i hovedsak omhandler oppførsel, holdninger, språk, klær, økonomi og etnisitet. Dette vil si forhold som går langt inn i hverdagslivet, og er noe av det disse jentene også håndterer i sitt hverdagsliv. I tillegg brukte jentene de ulike videregående skolene til å forklare skiller i byen. Dette gjorde de ved å tilegne enkelte skoler ulike særpreget som også strekker seg ut over de som er elever ved skolene. Sentrumsskolene var de som hyppigst ble nevnt når det var snakk om skoler med særpreget, mens skolene utenfor sentrum ble sett på som noe mer nøytrale da det ble hevdet at personer som går på disse skolene gjøre det på grunn av lokasjon. Mens noen ser på byen som delt i to, tenker andre at Oslo kan deles inn i øst, vest, nord og sentrum. Jentene fra nord fortalte at de egentlig ikke hadde tenkt noe særlig på at byen kan deles inn i øst og vest før de begynte på videregående og fikk et innblikk i «kampen» mellom østkanten og vestkanten. Karakterer og skoleprestasjoner er noe

(noen av) jentene mener varierer avhengig av hvor i byen en kommer fra og begrepet «joggebukse» ble anvendt for å illustrere denne forskjellen. De som hadde gått på skoler både på vestkanten og østkanten kunne også fortelle at de hadde opplevd et mye større karakterpress på vestkanten.

Språk var også noe som gikk igjen i jentenes forklaringer på hvordan Oslo kan kategoriseres som en delt by. Av flere ble det nevnt at kebabnorsk er noe som dominerer på østkanten, og at dette er en måte å snakke på som bare ”tilhører” noen. På vestkanten snakkes det penere, og gjerne med en-ender. På begge kanter finnes det høylytte mennesker, men de er høylytte på ulike måter. Økonomi er også noe som kan sies å variere. Flere nevner at de på vestkanten er mer opptatt av penger, både i form av å prate om det, men også med tanke på merkeklær og store hus. Når det er sagt blir det også nevnt at de fra vestkanten tar penger såpass for gitt for eksempel ved at det ikke snakkes om lommepenger når det skal arrangeres skoleturer. På østkanten er lommepenger på skoleturer et stort tema.

Kort oppsummert kan en altså si at jentene mener det finnes skiller i Oslo, og dette er skiller de forholder seg til. Dette gjør de ved å trekke grenser mellom seg selv og steder eller personer gjennom disidentifisering. Ved å trekke grenser kan en også hevde at jentene *gjør* klasse (Bach, 2015). De forholder seg også til skillene ved å se på likheter mellom seg selv og andre. Videre er plassmyter et sentralt begrep når en skal forstå hvordan jentene oppfatter og tolker ulikheter og likheter i Oslo, da mye av deres antakelser om andre steder i byen kommer av plassmyter. Altså er samfunnet med på å forme jentenes tanker om byen. Selv om det er noen like tanker blant de som er fra samme sted, nord, vest eller øst, er det ingen klar sammenheng mellom hvor jentene er fra i byen og hva de tenker om Oslo som en delt by. Den eneste klare sammenhengen mellom dette er jentene fra nord som er de eneste som ser på nord som et nøytralt sted. De andre jentene nevner ikke nord som et nøytralt sted, men flere av dem søkte seg inn på skolen i nord fordi de så på selve skolen som nøytral og fri for særpreg.

Som det har blitt vist i tidligere kapitler virker skolen inn på store deler av jentenes hverdagsliv. I dette kapitlet har det blitt vist hvordan skolen spiller en stor rolle spesielt når det kommer til hvordan jentene opplever og forstår ulikheter og likheter i byen. Vi har i dette kapitlet sett eksempler på hvordan ekstralokale relasjoner er med på å påvirke aktørenes lokale hverdagsliv. Dette kom spesielt tydelig frem når ulike representanter fra de forskjellige

videregående skolene kom på besøk til ungdomsskolene for å rekruttere. De fortalte hvordan alle de andre skolene var for å få elevene til heller å velge deres skoler. Skolene virker med andre ord inn på jentenes hverdagsliv ved at de viderefører stereotypiske tanker om ulike områder og skoler i Oslo. Translokale relasjoner kan også sies å ha en påvirkning på jentene etter at de begynte på videregående. Gjennom sosialisering med venner og andre jevnaldrende blir de introduserte for hvordan andre personer i byen "er" og hva som er "typisk" for de ulike stedene, inkludert skolene.

KAPITTEL 7: AVSLUTTENDE DISKUSJON

I dette kapitlet vil jeg gå tilbake til hovedproblemstillingen for denne masteroppgaven; *hva er hverdagens problematikk for unge jenter i Oslo og hvilke sosiale relasjoner er med på å påvirke jentenes hverdag*. Først vil alle analysekapitlene oppsummeres for å danne et bilde av hva som er hverdagslivets problematikk i jenters liv. Deretter er det forsøkt å lage et 'kart' over de sosiale relasjonene i jenters hverdag. Avslutningsvis vil jeg drøfte hva som har kommet frem av denne studien og hva som kan gjøres i videre forskning innen samme tema.

7.1. Kjønn, klasse og ungdom i den delte byen

Ved å intervjuer elleve jenter fra øst, nord og vest i Oslo har jeg i denne oppgaven sett på hva som er sentralt i livene til jenter, og hvilke sosiale relasjoner som kan sies å ha en betydning for jenters hverdagsliv. Allerede i første analysekapittel ble det tydelig hvor stor del av livet og hverdagen til jentene som omhandler og påvirkes av skole. Skolens plass i livene til jentene fører til at de legger opp andre aktiviteter som jobb, trening og sosialisering etter skolens timeplan. På skolen må de forholde seg til de sosiale kodeksene som blant annet omhandler hvordan de skal gå kledd, hvem som er populære og upopulære. I den fasen av livet jentene befinner seg i nå tar de en rekke valg både innenfor og utenfor skolen, og opplever stress og press i forhold til skolearbeid og valg for fremtiden. I forhold til skolearbeid utrykte jentene et indre karakter/prestasjonspress som kan knyttes til at dagens skole er prestasjonsorientert (Skaalvik og Federici, 2015).

Jentenes oppvekst har vært preget av gode relasjoner til familie og mye lek med venner. For å beskrive hvordan jentene var da de var yngre ble de delt inn i *rolige og sjenerte* og *aktive og utadvendte*. Hvordan jentene sosialiserer med venner og jevnaldrende har endret seg etter som de har blitt eldre - før var det lek, nå er det mer prating. Det ble i kapittel 5 argumentert for at jentene føler seg presset inn i en ramme, men at de tar avstand fra det stereotypiske jentete. Jentene ser på eget kjønn som noe som både kan være hemmende, men også fremmende. Det ble nevnt at «gutta-stemning» kan være hemmende i skolen.

Flere av jentene mener det finnes forskjeller innad i Oslo, men at de ikke er så dramatiske som de fremstår i media. Mens noen av jentene delte byen inn i øst og vest, var det andre som delte byen inn i øst, vest og nord eller sentrum. Videre var det i hovedsak jentene fra nord og vest som så på nord som et «nøytralt» sted. Ved hjelp av symbolsk grensedragning beskrev jentene personer fra ulike steder i Oslo. Blant annet blir klær, språk og skoler brukt for å danne skiller. I følge jentene i denne studien går personer fra vestkanten mye penere kledd og ofte med mer merkeklær enn personer fra østkanten. Det viste seg at dette ikke alltid er tilfelle. Språk er også noe som skiller byen i følge jentene. På østkanten forklarte de det med at de snakker kebabsnorsk, mens på vestkanten er det mye en-ender. Jentene var nøye på å understreke at dette var stereotypiske tanker om de ulike stedene og at de selv kjente folk fra vestkanten og østkanten som ikke kler seg eller snakker sånn man ”skal” der de kommer fra.

7.2. Sosiale relasjoner som inngår i hverdagslivets problematikk

Denne studien har vist til hvordan skolen, familien og venner/jevnaaldrende spiller en sentral rolle i jenters liv. Dette handler om hvordan det trans- og ekstralokale påvirker det lokale. Skolen kan sies å være den institusjonen som har størst påvirkning på hverdagslivets problematikk for jenter. Skolen påvirker jentene ved at den gjennom timeplanen styrer de andre aktivitetene. Ved at de ulike videregående skolene i Oslo er tillagt ulike særpreget tillegges også de ulike stedene i byen ulike særpreget som er med på å danne plassmyter som igjen har en innvirkning på hvordan jenter tenker om stedene. I tillegg opplever flere jenter stress med å gjøre det bra på skolen, riktignok mener flere at det ikke handler om et karakterpress, men heller et indre press. Dette kan knyttes til ungdomsgenerasjonen, eller alderskohorten jentene er en del av. *Kunnskapssamfunnet* påvirker unge jenter blant annet gjennom *fremtidsdisiplinering* (Ødegård, 2016, s.31). Unge må jobbe hardt på skolen, ta lang utdanning og passe på kropp og helse for å ha en mulighet på det vanskelige arbeidsmarkedet (Ødegård, 2016). Vissheten om det usikre arbeidsmarkedet er noe det har blitt vist at jentene i denne studien bekymrer seg for og dette kan være noe av grunnen til at skolen tar opp så mye tid og krefter av jenters hverdag.

Familien og venner/jevnaaldrende er de ekstralokale relasjonene som i størst grad kan virke inn på jenters holdninger, verdier og følelser. Gjennom primærsosialiseringen har familien vært med på å internalisere deres egne og samfunnets normer og regler til jenter. Dette viser også

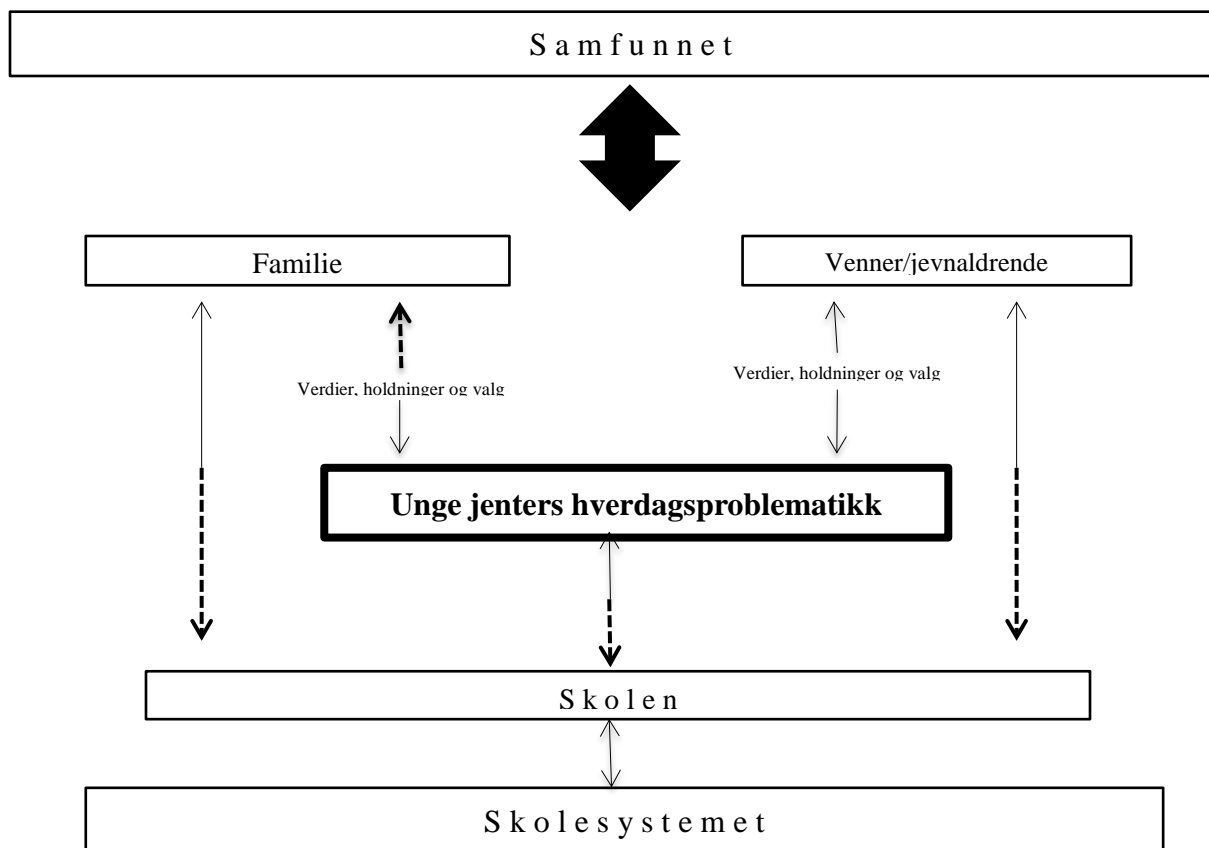
hvordan samfunnet kan sies å være med på å påvirke jenters holdninger og verdier. Det har blitt sett på hvordan flere av jentene fortalte at det er fra familien de har blitt inspirert til å jobbe hardt med skole og å oppføre seg på en hyggelig og snill måte. Dette har også ført til at flere av jentene har enten foreldre, besteforeldre eller søsken som deres forbilder. Det tette båndet mellom ungdom og familie er et av kjennetegnene ved dagens ungdomsgenerasjon (Øia og Vestel, 2014). Gjennom oppdragelsen kan jenter sitte igjen med en følelse av at de har blitt behandlet rettferdig og føre til at de ikke tror foreldrene ville vært noe mildere eller strengere med dem om de hadde følt seg eller blitt født med et annet kjønn. Dog ble det i forhold til dette også nevnt at de nok ikke hadde blitt sendt på typiske «jenteaktiviteter» slik som dans om de hadde blitt født gutt. Trolig er det gjennom oppdragelsen jentene inkludert i denne studien har lært å være åpne og fordomsfrie mot personer som har et annet tankesett enn dem selv. Ingen av jentene i denne studien fortalte at de så på det personlige pronomenet *hen* som noe problematisk. De mente alle måtte få være den man vil og få kalle seg det en vil. Tankene jentene i denne studien har om *hen* og kjønn kan også sies å være påvirket av skolen og jevnaldrende da flere av jentene tar sosiologi som valgfag. Ved å ta dette faget har de mest sannsynlig snakket og diskutert disse temaene innad i klassen.

Venner og jevnaldrende påvirker livene til jentene blant annet i forhold til tanker de har om de ulike skolene. Etter at jentene og deres venner begynte på videregående har vennene fortalt hvordan det er på deres skole som igjen enten har endret jentenes syn på enkelte skoler eller har bekreftet tanker de hadde fra før. Jentene og vennene deres har levd hele sine liv på 2000-tallet noe som har resultert i at den nye teknologien, internett og sosiale medier, har stor innvirkning på livene deres. For eksempel ble det fortalt at kjennetegn ved populære personer var mange følgere på Instagram. Den nye teknologien fører også til at dagens ungdomsgenerasjon alltid er «online» og at de har mye kontakt med venner og jevnaldrende selv om de sitter hjemme med foreldrene (Øia og Vestel, 2014).

Det ble også fortalt av noen av jentene i studien at de diskuterer nyhetssaker og politikk med venner, noe som er med på å påvirke hva de selv tenker og mener. Videre har venner en stor betydning for ulike valg. Som det ble sett på tok for eksempel flere valget av videregående skole i forhold til venner. Enten valgte de skolen i nord fordi vennene også skulle begynne der, eller så valgte de skolen fordi vennene *ikke* skulle begynne der. Jentene sammenligner seg også med hverandre i forhold til skoleprestasjoner. Flere fortalte at selv om de ikke føler et karakterpress utenfra nå, hadde de følte på det da de først begynte på videregående. Fordi

skolen er kjent for å ha et høyt karaktersnitt og å være en god skole var det ingen som ønsket å være den eneste dårlige. Etter hvert som tiden gikk innså de imidlertid at alle tenkte det samme og på den måten ble karakterpresset mindre.

7.2.1. 'Kart'⁷

Det har her blitt forsøk å 'tegne et kart' som illustrerer og oppsummerer hvilke sosiale relasjoner som kan påvirke unge jenters lokale hverdagsliv. 'Kartet' er laget ut fra jentene i denne studien sitt ståsted, slik det har blitt fortalt i intervjuene. Altså kan det tenkes at det finnes flere koblinger og flere sosiale relasjoner som kunne vært inkludert, men som ikke er relevant for denne studien på bakgrunn av datamaterialet. "Boksen" *unge jenters hverdagsproblematikk* forstås som alle de forhold i hverdagen som påvirker jentene i denne studien, altså tanker og bekymringer til nåtid og fremtid, stress og press, tanker om eget og andres kjønn, og tanker og forhold til byen sin. Noen av pilene er halvveis stiplet og halvveis heltrukne. Dette er gjort for å illustrere at det er en gjensidig påvirkning, men at jentene selv ikke kom inn på dette under intervjuene eller at det ikke er en påvirkning som er nødvendig for å belyse hverdagsproblematikken til jentene i denne studien. For eksempel sa ikke jentene

⁷ I overført betydning slik det ble beskrevet i kapittel 2 at Dorothy E. Smith forstår og anvender *mapping*.

noe om hvordan de selv kan påvirke familien. Likevel kan en argumentere for at de gjør det da «generasjoner ikke er frittflytende kohorter i et samfunn» (Ødegård, 2016, s.25). De samfunnsendringene som rammer ungdomsgenerasjonen, slik som usikkerhet på arbeidsmarkedet, rammer også indirekte foreldregenerasjonen, altså familien.

7.3. Avslutning

Som det ble nevnt innledningsvis er det forsket lite på unge jenters hverdagsliv. Det har i denne studien blitt forsøkt å kartlegge hva som opptar unge jenter og hvilke sosiale relasjoner som påvirker jenters hverdag. Denne studien tilfører et innblikk i unge jenters problematiske hverdagsliv ved å fokusere på flere områder av livene deres, og ikke bare ett. For eksempel har det blitt sett på hvordan Oslo som en delt by kan sies å påvirke skolevalg og hvordan det gjennom plassmyter reproduseres stereotypiske tanker om ulike områder. Videre har det blitt sett på hvordan skolen påvirker hverdagen og skaper en problematikk for jentene fordi de blir nødt til å legge opp resten av hverdagen sin etter den. Flere av jentene har også vært nødt til å droppe andre aktiviteter for å få tid til skolen og en kan i den sammenheng også snakke om den sjette skoledagen. Når det er sagt er det også et ønske jentene har om å gjøre det godt på skolen for ikke å begrense mulighetene videre i livet, eller være dårligere enn andre, som er med på å påvirke hverdagen utenfor skolen. Hadde ikke jentene brydd seg om å gjøre det bra hadde de heller ikke trengt å bruke mye tid på skolearbeid utenom skoletiden. Isteden hadde jentene kun vært nødt til å legge opp andre aktiviteter i forhold til timeplanen. Det har også blitt sett på hvordan familien er med på å påvirke jentenes holdninger og verdier, og hvordan de gjennom dette også påvirker valg jentene tar. Dette ble spesielt tydelig i forhold til hva jentene tenker om eget og andres kjønn ved at de viste til oppveksten sin for å forklare hvordan de ikke føler kjønn er hemmende, at de ikke gjør kjønn og at om de hadde blitt født som gutt ville de blitt oppdratt på lik måte.

Det er viktig å poengtere at dette har vært en liten studie med få informanter og trolig finnes det flere sosiale relasjoner som kunne vært inkludert i 'kartet' og forståelsen av hva som preger unge jenters hverdagsliv. Basert på det datamaterialet som foreligger er det derimot disse relasjonene som er mest fremtredende. For videre forskning ville det vært interessant å se på enda større deler av livene til jentene og intervju de over en lenger periode. På den måten ville det trolig dukket opp andre relasjoner og viktige poeng som kan være med på å

belyse hverdagslivets problematikk for unge jenter ytterligere. For videre forskning i Oslo kunne det også vært et poeng å forsøke å intervjuere jenter som har valgt andre videregående skoler. En kunne også inkludere andre variabler som for eksempel etnisitet. I tillegg ser jeg at det ville vært hensiktsmessig om det hadde vært inkludert venninnepar-intervju med jenter fra øst og vest, i tillegg til venninneparene fra nord. Samspillet som var mellom venninnene ville det vært interessant å sammenligne med jenter som er oppvokst andre steder i Oslo. Det er ingen tvil om at det i dag er mye som skal gjennomføres i unges hverdagsliv og at dette er noe det vil være nyttig å forske mer på for bedre å forstå dynamikken i hverdagen deres.

LITTERATURLISTE

Aakvaag, G. C. (2008) *Moderne Sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.

Ambjörnsson, F. (2004) *I en klass för sig: Genus, klass och sexualitet bland gymnasetjejer*. Stockholm: Ordfront förlag.

Appelrouth, S.A. og Edles, L.D. (2012) *Classical and Contemporary Sociological Theory*. 2. utg. Los Angeles: Pine Forge Press.

Asvall, H., Solvang, F. og Nytrøen, O. (2018) Lærer: -"Fritt skolevalg" er retorikk. *NRK* [Internett], 5. Mars. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/norge/laerer_-problemene-i-oslo-skolen-er-en-konsekvens-av-fritt-skolevalg-1.13946404 [lest 4. April 2018].

Bach, D. (2015) *Overskudsfamilier: om oppdragelse, identitet og klasse blandt velstående familier i Nordsjælland*. Antropologiske Studier, nr. 4, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus.

de Beauvoir, S. (2000 [1949]) *Det annet kjønn*. (oversatt av Christensen, B.). Oslo: Pax Forlag A/S.

Blaikie, N. (2010) *Designing social research*. 2. utg. Cambridge: Polity Press.

Bourdieu, P. (1985) Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society* [Internett], 14 (6), s. 723-744. Tilgjengelig fra: <http://www.jstor.org/stable/657373> [lest 26. April 2018].

Børrensen, M. F. (2017) Vil skyte 42 ulver - sterke reaksjoner på begge sider. *NRK* [Internett], 1. Desember. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ho/vil-skyte-42-ulver--sterke-reaksjoner-pa-begge-sider-1.13804568> [lest 26. April 2018].

Covington, M. (2009) Self-worth theory: Retrospection and prospects. I: Wenzel, K. R. Og Wigfield, A. red. *Handbook of Motivation at School*. New York: Routledge, s. 141-169.

Danielsen, H. (2006) *Med barn i byen. Foreldreskap, plass og identitet* [doktoravhandling]. Universitetet i Bergen.

Ertesvåg, F. (2017a) Oslo-lærere: Opphoping av problem-elever på skoler med vold og trusler. *Verdens Gang* [Internett], 2. Oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/7bG7W/oslo-laerere-opphoping-av-problem-elever-paa-skoler-med-vold-og-trusler> [lest 15. Mai 2018].

Ertesvåg, F. (2017b) Skolevolden: 18-åringer i retten for vold og ran på Oslo-skole. *Verdens Gang* [Internett], 9. Oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/9yERp/skolevolden-18-aaringer-i-retten-for-vold-og-ran-paa-oslo-skole> [lest 15. Mai 2018].

Faber, S. T. (2008) *På jagt efter klasse* [doktoravhandling]. Aalborg Universitet: Institut for sociologi, socialt arbejde og organisation.

Fladberg, K. L. og Sæther, J. M. (2017) Truet med å brenne ned lærerens hus. *Dagsavisen* [Internett], 5. Juni. Tilgjengelig fra: <https://www.dagsavisen.no/innenriks/truet-med-a-brenne-ned-lererens-hus-1.976940> [lest 15. Mai 2018].

Frønes, I. (2006) *De likeverdige*. 3. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Frøyland, L. R. og Sletten, M. A. (2012) Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? En studie av tidstrender i problematferd: 1992, 2002 og 2010. *Tidsskrift for ungdomsforskning* [Internett], 12 (2), s. 43-66. Tilgjengelig fra: <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1021> [lest 1. Juni 2018].

Goffman, E. (1977) The Arrangement Between the Sexes. *Theory and Society*, 4 (3), s. 301-331.

Hagen, A. (2017) Rektor i Oslo-skole slår alarm: Frykter at elever og lærere kan bli skadet på skolen. *TV2* [Internett], 27. September. Tilgjengelig fra: <https://www.tv2.no/a/9390053/> [lest 15. Mai 2018].

Halvorsen, B. E. (2018) Natteravnene tilbake på Vestli og Stovner etter angrep: -Skal ikke være slik at vi ikke kan gå trygt. *Aftenposten* [Internett], 4. Mai. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/8wobrE/Natteravnene-tilbake-pa-Vestli-og-Stovner-etter-angrep--Skal-ikke-vare-slik-at-vi-ikke-kan-ga-trygt> [lest 19. Mai 2018].

Hansen, M. N. (2005) Utdanning og ulikhet - valg, prestasjoner og sosiale settinger. *Tidsskrift for samfunnsforskning* [Internett], 46 (2), s. 133-157. Tilgjengelig fra: https://www.idunn.no/tfs/2005/02/utdanning_og_ulikhet_valg_prestasjoner_og_sociale_settninger [lest 12. Oktober 2017].

Hegna, K., Ødegård, G. og Strandbu, Å. (2013) En ”sykt seriøs” ungdomsgenerasjon? *Tidsskrift for norsk psykologforening* [Internett], 50, s. 374-377. Tilgjengelig fra: <http://www.psykologtidsskriftet.no/pdf/2013/374-377.pdf> [lest 1. juni 2018].

Hines, M (2004) *Brain gender*. Oxford, Massachusetts: Oxford University press

Hyggen, C. (2013) Unge i og utenfor arbeidsmarkedet i Norden. *Søkelys på arbeidslivet* [Internett], 30 (4), s.357-378. Tilgjengelig fra: https://www.idunn.no/spa/2013/04/unge_i_og_utenfor_arbeidsmarkedet_i_norden [lest 2. Juni 2018].

Jegerstedt, K. (2008) Judith Butler. I: Mortensen, E., Egeland, C., Gressgård, R., Holst, C., Jegerstedt, K., Rosland, S. og Sampson, K. red. *Kjønnsteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 74-86.

Kristiansen, B. S. (2017) - Fritt skolevalg øker problemene. *Dagsavisen* [Internett], 19. August. Tilgjengelig fra: <https://www.dagsavisen.no/innenriks/fritt-skolevalg-oker-problemene-1.1012039> [lest 20. Mars 2018].

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2012) *Det kvalitative forskningsintervju*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.

Kvittingen, I. (2018) *Hva er kebabnorsk i dag?* [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/kultur-sprak-samfunn-barn-og-ungdom/2018/02/hva-er-kebabnorsk-i-dag> [lest 1. Mars 2018].

Lamont, M. (1992) *Money, Morals & Manners. The Culture of the French and the American Upper-Middle Class*. Chicago og London: The University of Chicago Press.

Landro, L. H. (2017) ”Generasjon prestasjon” blir fort ”generasjon depresjon”. *Dagbladet* [Internett], 29. Mai. Tilgjengelig fra <https://www.dagbladet.no/kultur/generasjon-prestasjon-blir-fort-generasjon-depresjon/67637171> [lest 4. April 2018].

Langset, K. G. (2013) Norsk ungdom mer hjemmekjær enn noen gang. *Aftenposten* [Internett], 17. Oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/71X04/Norsk-ungdom-mer-hjemmekjar-enn-noen-gang> [lest: 27. April 2018].

Ljunggren, J. (2017) Oslo og sosial ulikhet. I: Ljunggren, J. red. *Oslo - Ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm, s. 13-30.

Ljunggren, J. og Andersen, P. L. (2017) Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? Bostedssegregasjon blant Oslo ungdom mellom 2003 og 2012. I: Ljunggren, J. red. *Oslo - Ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm, s. 57-80.

Ljunggren, J., Toft, M. og Flemmen, M. (2017) Geografiske klasseskiller: Fordelingen av goder og byrder mellom Oslos bydeler. I: Ljunggren, J. red. *Oslo - Ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm, s. 359-376.

Lorentzen, J. (2006) Etnografiske fortellinger om kjønn. I: Lorentzen, J. og Mühleisen, W. red. *Kjønnforskning - en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 32-41.

Mo, A-K. og Fossum, E. (2015) Forsker: -Dagens leker understreker at det finnes en gutteverden og en jenteverden. *NRK* [Internett], 19. Mai. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ho/forsker--dagens-leker-understreker-at-det-finnes-en-gutteverden-og-en-jenteverden-1.12368486> [lest 18. April 2018].

Myhre, J. E. (2017) Oslos historie som delt by. I: Ljunggren, J. red. *Oslo - Ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm, s. 31-56.

Nielsen, H. B. (2009) *Skoletid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nielsen, H. B. (2014) Forskjeller i klassen - kjønn i kontekst. I: Nielsen, H. B. red. *Forskjeller i klassen: Nye perspektiver på kjønn, klasse og etnisitet i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget, s.11-32.

Nielsen, S. (2016) *GOSUPERMODEL, 2006-2016* [Internett]. København: Momio. Tilgjengelig fra: <http://company.momio.me/blog/gosupermodel-2006-2016/> [lest 18. April 2018].

Ravnsborg, A. H. (2016) *Generasjon X, Y eller Z?* [Internett]. Telenor. Tilgjengelig fra: <https://www.online.no/trender/generasjoner.jsp> [lest 21. Mai 2018].

Reisel, L. og Teigen, M. (2014) *Kjønnssdeling og etiske skiller på arbeidsmarkedet*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Rosland, S. (2008) Historie og sosiologi. I: Mortensen, E., Egeland, C., Gressgård, R., Holst, C., Jegerstedt, K., Rosland, S. og Sampson, K. red. *Kjønnsteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk, s.168-170.

Røthing, Å. og Aarseth, H. (2006) Kjønn og familie. I: Lorentzen, J. og Mühleisen, W. red. *Kjønnsforskning - en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 169-176.

Silverman, D. (2014) *Interpreting Qualitative Data*. 5. utg. London: Sage Publications.

Skaalvik, E. M. og Federici, R. A. (2015) Prestasjonspresset i skolen. *Bedre skole. Tidsskrift for lærere og skoleledere* [Internett], (3), s. 11-15. Tilgjengelig fra: https://www2.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Bedre%20Skole/BS_3_2015/UTD-BS0315-WEB2_ny_versjon_22sept_skaalvik_federici.pdf [lest 2. Mai 2018].

Skeggs, B. (1997) *Formations of Class and Gender: Becoming Respectable*. London: SAGE Publications.

Smith, D. E. (1987) *The Everyday World as Problematic: A Feminist Sociology*. Boston: Northeastern University Press.

Smith, D. E. (2002) Institutional ethnography. I: May, T. red. *Qualitative research in action*. London: Sage Publications Ltd, s. 17-47.

Smith, D. E. (2005) *Institutional Ethnography. A Sociology for People*. Lanham: AltaMira Press.

Stokseth, M. (2016) Generasjon Perfekt. *Bergensavisen* [Internett], 18. Februar. Tilgjengelig fra: <https://www.ba.no/rothaugsbloggen/blogg/sandviken/generasjon-perfekt/s/5-8-280280> [lest 4. April 2018].

Syltevik, L. J. (1997) *Fra relasjonelt til individualisert alenemoderskap. En studie av alenemødre som mødre, lønnsarbeidere og klienter i velferdsstaten* [doktoravhandling]. Universitetet i Bergen.

Thagaard, T. (2009) *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

Vogt, K. C. (2018) The timing of a time out: the gap year in life course context. *Journal of Education and Work* [Internett], 31 (1), s. 47-58. DOI: 10.1080/13639080.2017.1407493.

Weiss, R. S. (1994) *Learning from strangers. The art and method of qualitative interview studies*. New York: The Free Press.

Wessel, T. (2017) Det todelte Oslo - etniske minoriteter i øst og vest. I: Ljunggren, J. red. *Oslo - Ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm, s. 81-104.

West, C. og Zimmerman, D. H. (1987) Doing gender. *Gender and Society* [Internett], 1 (2), s. 125-151. DOI: 10.1177/0891243287001002002.

Widerberg, K. (2015) En invitasjon til institusjonell etnografi. I: Widerberg, K. red. *I hjertet av velferdsstaten. En invitasjon til institusjonell etnografi*. Oslo: Cappelen Damm, s. 13-31.

Wyn, J. og White, R. (1997) *Rethinking Youth*. London: Sage.

Ødegård, G. (2016) Ungdom, opprør og tilpasning. Et essay om generasjonsdannelser. *Sosiologi i dag* [Internett], 46 (3-4), s. 9-37. Tilgjengelig fra: <http://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1297> [lest 1. Juni 2018].

Øia, T. og Vestel, V. (2014) Generasjonskløfta som forsvant. Et ungdomsbilde i endring. *Tidsskrift for ungdomsforskning* [Internett], 14 (1), s. 99-133. Tilgjengelig fra: <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/978> [lest 4. Mai 2018].

VEDLEGG

Vedlegg 1 - Surveyundersøkelse

1. *Kjønn*

- Kvinne
- Mann
- Annet

2. *Alder:*

_____

3. *Hvilken bydel kommer du fra?*

- Bydel Alna
- Bydel Bjerke
- Bydel Frogner
- Bydel Gamle Oslo
- Bydel Grorud
- Bydel Grünerløkka
- Bydel Nordre Aker
- Bydel Nordstrand
- Bydel Sagene
- Bydel St. Hanshaugen
- Bydel Stovner
- Bydel Søndre Nordstrand
- Bydel Ullern
- Bydel Vestre Aker
- Bydel Østensjø

4. Er det greit at jeg kontakter deg angående deltakelse i intervju?

- Ja
- Nei

5. Hvis ja, oppgi telefonnummer som du kan nås på:

Tlf: _____

Vedlegg 2 - Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt "Jenter i Oslo-skolen"

Bakgrunn og formål

Jeg studerer sosiologi ved Universitetet i Bergen og skal skrive min masteroppgave om jenter ved videregående skoler i Oslo. Formålet med studien er å belyse hvilke tanker og erfaringer jenter har med skole, kjønn og oppvekst i ulike deler av Oslo.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Studien vil bestå av intervjuer med jenter fra ulike videregående skoler i Oslo og klasseromsobservasjoner. Jeg ønsker både intervjuer med enkeltpersoner og med venninnepar. Spørsmålene under intervjuene vil blant annet omhandle oppvekst, forhold til skole og medelever og syn/forståelse av kjønn. Intervjuene vil vare i ca 60 minutter.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Informasjonen du gir vil bli brukt i en masteroppgave. Intervjuene vil bli tatt opp på lydopptaker og transkribert. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun undertegnede som vil ha tilgang til personopplysninger og lydopptak. Personer som deltar i prosjektet vil bli tildelt fiktivt navn og eventuell annen personidentifiserende informasjon som fremkommer gjennom intervjuer og observasjoner vil bli anonymisert. På denne måten vil det ikke være mulig å identifisere noen av deltakerne i studien. Når prosjektet er avsluttet vil lydopptak og annen personidentifiserende informasjon slettes. Prosjektet skal etter planen være avsluttet 31.12.2018.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Du kan også velge å ikke svare på enkelte spørsmål om ønskelig.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Othilie Kolbjørnsen (student)
Mail: oko002@student.uib.no

Liv Johanne Syltevik (veileder)
Mail: liv.syltevik@uib.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

.....
(Signert av prosjektdeltaker, dato, sted)

Vedlegg 3 - Intervjuguide 1

Intervjuguide - enkeltperson

GENERELT

Hvor gammel er du?

Hvor er du oppvokst?

Hvilken barneskole og ungdomsskole gikk du på?

Hvor bor du nå?

Bor du med familie/venner/søsken?

OPPVEKST/BARNDOM

Hvordan var du da du var yngre? Hvilke interesser hadde du?

Har du forandret deg siden du var yngre? Interesser? Klesstil? Musikksmak?

Hva tror du disse endringene kan ha kommet av?

Hva slags utdanning har foreldrene dine og hva jobber de med?

Hva besto oppveksten din av? Var det søndagsturer i marka? Felles middager?

Hadde du ofte venner med hjem? Var det venner fra klassen? Andre venner? Eldre eller yngre? Jenter eller gutter?

Hva pleide du å gjøre med vennene dine?

Hva gjør du med venner nå? Hva vil du si er den største forskjellen på hva du gjorde med venner før og hva du gjør med venner nå?

Har du noen fritidsaktiviteter? Deltidsjobb?

SKOLE/UTDANNING

Hvorfor valgte du denne videregående skolen?

Hvordan ser en vanlig skoledag ut for deg?

Hvilke fag liker du best?

Hvilke fag liker du minst?

Føler du noen form for karakterpress? Hva kommer det eventuelt av?

Føler du deg stresset? Hva er det som stresser deg?

Vet du hva du skal gjøre når du er ferdig på videregående?

Hva er dine tanker om de andre videregående skolene i Oslo?

Er det noen forskjeller mellom ulike steder i Oslo?

Er det forskjeller på personer avhengig av hvor de er fra?

Tror du man kan se på en person hvor han eller hun kommer fra?

FORVENTNINGER/BEKYMRINGER

Hvordan ser du for deg fremtiden? 5 år, 10 år og 20 år

Hvorfor tror du at du har de fremtidsplanene? Påvirkning fra media/familie/venner?

Føler du det er ulike forventninger avhengig av hvilket kjønn du er?

Har du noen spesielle bekymringer om dagen? Hvorfor tror du at du bekymrer deg for det?

Hvem har du disse bekymringene ovenfor?

Har du et forbilde/helt/noen som inspirerer deg? Hvorfor?

Påvirker det deg til hverdags at du har dette forbilde/helten/inspirasjonen?

SPRÅK/SOSIALT

Prater folk forskjellig avhengig av hvor i byen de er fra?

Er det noen spesielle ord du bruker ofte?

Hvilke ord bruker dere oftest i vennegjengen?

Er det noen ord du hører bli brukt av andre som du aldri selv ville brukt?

Er det forskjeller på hvilke ord jenter og gutter bruker? Til hverandre og om hverandre.

Hvilke ord bruker du om personer du liker?

Hvilke ord bruker du om personer du ikke liker?

Hvilke ord vil du helst skal brukes for å beskrive deg?

Er det forskjeller på populære og upopulære på skolen?

Hva kjennetegner de populære/upopulære?

Hva synes du er fine klær og hva er stygge klær?

Hvilke gutter er kule og hvem er ikke det?

Hva tror du gutter snakker om?

Hvordan ser en typisk helg ut for deg?

Tror du det er sånn en typisk helg ser ut for vennen dine også?

KJØNN

Hva tenker du på som typisk feminint og maskulint?

Har du hørt om det personlige pronomenet "hen"?

Føler du at kjønnnet ditt kan være hemmende på noen måte i hverdagen?

Tror du andre føler på det?

Føler du at du "spiller" jente på noen måte? Kler du deg på en spesiell måte/snakker/går?

Hvis du hadde identifisert deg med det motsatte kjønn tror du fortsatt du ville vært den samme personen? Hva ville eventuelt vært annerledes?

SAMFUNN

Er du engasjert i samfunn og politikk? Eventuelt på hvilken måte?

Er det noen samfunnsmessige saker du brenner ekstra for? Hvorfor tror du at akkurat det er viktig for deg?

Vedlegg 4 - Intervjuguide 2

Intervjuguide - Venninnepar

GENERELT

Hvor gamle er dere?

Hvor er dere oppvokst?

Hvilken barneskole og ungdomsskole gikk dere på?

Hvor bor dere nå?

Bor dere med familie/venner/søsken?

OPPVEKST/BARNDOM

Er dere vokst opp sammen?

Var dere like eller ulike da dere var yngre?

Hvordan har dere forandret dere siden dere var yngre? Interesser? Klesstil? Musikksmak?

Hva tror dere disse endringene kan komme av?

Hva slags utdanning har foreldrene deres og hva jobber de med?

Hva besto oppveksten deres av? Var det søndagsturer i marka? Felles middager?

Hvor ofte hadde dere med venner hjem? Var det venner fra klassen? Andre venner? Eldre eller yngre? Jenter eller gutter?

Hva pleide dere å gjøre med vennene deres?

Hva gjør dere med vennene deres nå? Hva tror dere er den største forskjellen på hva dere gjorde med venner før og hva dere gjør med venner nå?

Har dere noen fritidsaktiviteter? Deltidsjobb?

SKOLE/UTDANNING

Hvorfor valgte dere den videregående skolen dere går på? Tror dere andre på deres alder tenkte likt da de søkte vgs?

Hvordan ser en vanlig skoledag ut for dere?

Hvilke fag liker dere best?

Hvilke fag liker dere minst?

Føler dere noen form for karakterpress? Hva tror dere evt det kommer av?

Føler dere dere stresset? Hva er det som stresser dere?

Vet dere hva dere skal gjøre når dere er ferdige på videregående?

Hva er deres tanker om de andre videregående skolene i Oslo?

Er det noen forskjeller mellom ulike steder i Oslo?

Er det forskjeller på personer avhengig av hvor de kommer fra?

Tror dere man kan se på en person hvor han eller hun kommer fra? Hvordan? Finnes det noen stereotypier?

FORVENTNINGER/BEKYMRINGER

Hvordan ser dere for dere fremtiden? 5 år, 10 år og 20 år

Hvorfor tror dere at dere har de fremtidsplanene? Påvirkning fra media/familie/venner?

Føler dere det er ulike forventninger avhengig av hvilket kjønn man har?

Har dere noen spesielle bekymringer om dagen? Hvorfor tror dere at dere bekymrer dere for det?

Hvem har dere disse bekymringene ovenfor?

Har dere et forbilde/helt/noen som inspirerer dere? Hvorfor?

Påvirker det dere til hverdags at dere har dette forbildet/helten/inspirasjonen? Handler dere annerledes på grunn av dette?

SPRÅK/SOSIALT

Prater folk forskjellig avhengig av hvor i byen de er fra?

Er det noen spesielle ord dere bruker ofte?

Hvilke ord bruker dere oftest i vennegjengen?

Er det noen ord dere hører bli brukt av andre som dere aldri selv ville brukt? Hvilke?

Er det forskjeller på hvilke ord jenter og gutter bruker? Til hverandre og om hverandre.

Hvilke ord bruker dere om personer du liker?

Hvilke ord bruker dere om personer dere ikke liker?

Hvilke ord vil dere helst at skal brukes for å beskrive dere?

Er det forskjeller på populære og upopulære på skolen?

Hva kjennetegner de populære/upopulære?

Hva synes dere er fine klær og hva er stygge klær?

Hvilke gutter er kule og hvem er ikke det?

Hva tror dere gutter snakker om?

Hvordan ser en typisk helg ut for dere?

Tror dere det er sånn en typisk helg ser ut for de andre vennene deres også?

KJØNN

Hva tenker dere på som typisk feminint og maskulint?

Har dere hørt om det personlige pronomenet "hen"?

Føler dere at kjønnet deres kan være hemmende på noen måte i hverdagen?

Tror dere andre føler på det?

Føler dere at dere "spiller" jente på noen måte? Kler dere dere på en spesiell måte/snakker/går?

Hvis dere hadde identifisert dere med det motsatte kjønn tror dere fortsatt at dere ville vært de samme personene? Hva ville eventuelt vært annerledes?

Hadde dere likevel vært venner?

Hadde dere vært venner hvis bare den ene identifiserte seg som gutt og den andre som jente?

SAMFUNN

Er dere engasjerte i samfunn og politikk? Eventuelt på hvilken måte?

Er det noen samfunnsmessige saker dere brenner ekstra for? Hvorfor tror dere at akkurat det er viktig for dere?

Vedlegg 5 skal ikke bli inkludert i denne (offentlig tilgjengelige) versjonen